

YEĞİTEK

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YENİLİK VE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DERGİSİ

Nisan 2015 & Sayı: 13

>>DOSYA KONUSU

Prof.Dr. Sedat SEVER

“Çocuklarımıza ve Gençlerimize Okuma Kültürünü Nasıl Kazandırabiliriz?”

Yrd. Doç.Dr. Dursun Ali TÖKEL

“Yaratıcı Okuma”

Doç.Dr. Alparslan OKUR

“Edebî Eserlerin Ekranlara Taşınması Okuma Kültürümüzü Nasıl Etkiliyor?”

>>RÖPORTAJLAR

Prof. Junko YOKOTA:

“Çocuk, Gözlerini Bir Şeye Odaklayabildiği Andan İtibaren Kitaplarla Tanıştırılmalı”

Yazar Leyla İPEKÇİ:

“Gençlerin Merakını Yeniden Doğru Bilgiye Çekmeliyiz”

"Okuma Kültürümüz"

>>MÜLAKAT

Biz Sorduk Yazarlar Cevapladı

>>PORTRE

“Cemil MERİÇ”

>>KÜLTÜR-SANAT

“Galiz Ama Ne Galiz Kahraman”

“Atmaca Oscar'ı Kaptı!”

>>YEĞİTEK HABER

MEB, TELPA ile 700 Bin Kalemli Tablet Bilgisayar Seti Dağıtımını İçin Sözleşme İmzaladı

Okuduğumuz her kitap bizi başka dünyalara taşır

OKUYUN DÜNYANIZ ZENGİNLEŞSİN

Okuduğumuz her kitap bizi başka dünyalara taşır

OKUYUN DÜNYANIZ ZENGİNLEŞSİN

EDİTÖRDEN

Merhaba...

Yeğitek e-dergimizin bu sayısında dosya konusu olarak "Okuma Kültürümüz" ü ele aldık. "Toplum olarak okuma alışkanlığımızı nasıl geliştirebiliriz?", "Çocuklarımızın daha fazla kitap okuması için neler yapabiliriz?" sorularına cevap aradık. Gelişen teknolojiyle birlikte hayatımıza giren "e-kitap (elektronik kitap), sesli kitap, z-kitap (zenginleştirilmiş kitap) ve z-kütüphanelerin okuma alışkanlığımız üzerindeki etkisini araştırdık.

Bu sayımızda: edebî eserlerin dizi filmler aracılığıyla ekranlara taşınmasında okuma oranlarımızdaki artışın veya azalmanın etkisini değerlendirdik. Bugünlerde konuşulmaya başlanan "yaratıcı okurluk" kavramını, okul kütüphanecisinin taşıması gereken özellikleri, kitap okuma istatistiklerini, hızlı ve etkin okumanın faydalarını, yurt dışında okumaya teşvik için yapılan projeleri bulacağız. Dergimizde, her okurun merak edebileceği yazarların okumaya nasıl başladığı, kitap okuma tarzları, şimdi hangi kitapları okudukları gibi soruların cevaplarını kendi anlatımlarından öğreneceksiniz.

Kültür-Sanat bölümümüzde; yazar İhsan Oktay Anar'ın yeni romanı Galiz Kahraman üzerine bir incelemeyi ve 1929 yılından bu yana Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi tarafından verilen Oscar Ödüllerinin değerlendirmesini okuyacaksınız.

Portre bölümümüzde; kendisini, "Yazar ve hocayım. Başlıca işim düşünmek ve düşündüklerimi cemiyete sunmaktır" diye tanımlayan özgün fikir adamı Cemil Meriç'e yer verdik.

Yeğitek Haber bölümümüzde; kurumumuzun katıldığı fuar etkinlikleriyle, Eğitimde Fatih Projesi'ndeki son gelişmeleri okuyacaksınız.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle...

Esra BALLIM
esraballim@meb.gov.tr

İÇİNDEKİLER

12

Çocuklarımız Niçin Okumuyor: Oğul Atadan Görmedikçe Sofra Kurmaz

Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL

30

"Çocuk, Gözlerini Bir Şeye Odaklayabildiği ve Onun İzini Sürebildiği Andan İtibaren Kitaplarla Tanıştırılmalıdır"

Prof. Junko YOKOTA ile Röportaj / Esra BALLIM

32

Yurt dışından Okumaya Teşvik Projeleri

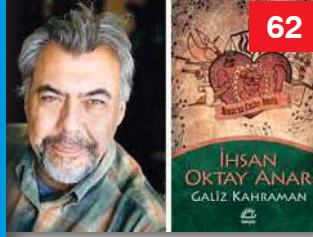
Doç. Dr. Ilgım VERYERİ ALACA

38

Edebî Eserlerin Ekranlara Taşınması Okumayı Artırıyor mu Engelliyor mu?

Doç. Dr. Alparslan OKUR

62

Galiz Ama Ne Galiz Kahraman

Oya BAYRAK / Ebru AKTAŞ

66

Cemil MERİÇ

Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU

74

Fatih Projesi'ne İTÜ'den destek

YEĞİTEK HABER

DOSYA KONUSU: OKUMA KÜLTÜRÜMÜZ

Çocuklarımıza ve Gençlerimize Okuma Kültürünü Nasıl Kazandırabiliriz? / Prof. Dr. Sedat SEVER

Çocuklarımız Niçin Okumuyor: Oğul Atadan Görmedikçe Sofra Kurmaz / Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL

Ayşe Yüksel DURUKAN ile Röportaj / Esra BALLIM

Gençler, Kitaplar ve Kütüphaneler / Yrd. Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN

Bir Okuma Hikâyesi / Hüseyin SU

Geleceğin Dünyasında Kâğıtsız Okuryazarlık: Dijital Kitap / Hatice BİLDİRİCİ

Prof. Junko YOKOTA ile Röportaj / Esra BALLIM

Yurt dışından Okumaya Teşvik Projeleri / Doç. Dr. Ilgım VERYERİ ALACA

Yaratıcı Okuma / Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL

Edebî Eserlerin Ekranlara Taşınması Okumayı Artırıyor mu Engelliyor mu? / Doç. Dr. Alparslan OKUR

Hızlı ve Etkin Okuma / Adem KARAFİLİK

Yenilenen Yüzüyle Ferit Ragıp Tuncor Arşiv ve Dokümantasyon Kütüphanesi / Zeynep Tuba ÖTER

Yazar Leyla İPEKÇİ ile Röportaj / Esra BALLIM

Kitap Okumayla İlgili İstatistikler / Hacer YILDIZ

Okuma Kültürü ve Z- Kütüphane Çalıştayı'ndan Çıkan Sonuçlar

Mülakat / Biz Sorduk Yazarlar Cevapladı / Esra BALLIM, Zeynep Tuba ÖTER, Murat DOĞAN, Hatice BİLDİRİCİ

KÜLTÜR- SANAT

Galiz Ama Ne Galiz Kahraman / Oya BAYRAK/ Ebru AKTAŞ

Sinema / Atmaca Oscar'ı Kaptı! / Hacer YILDIZ

PORTRE

Cemil MERİÇ / Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU

YEĞİTEK HABER

Çukurova 8. Kitap Fuarı

9. Ankara Kitap Fuarı

CNR Kitap Fuarı

Bursa 13. Kitap Fuarı

Batı Koleji öğrencilerinden YEĞİTEK'e ziyaret

Hırvatistan Bilim, Eğitim ve Spor Bakanı Vedran Mornar'dan, Genel Müdürlüğümüze ziyaret

YEĞİTEK'te 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlandı

Engelliler için Dijital Eğitim İmkânları Çalıştayı Ankara'da yapıldı

1. Eba Çizgi Karikatür Yarışmasının ödülleri verildi

EBA e-içerik Geliştirme Çalıştayı yapıldı

"EBA e-içerik İngilizce Tercüme Çalıştayı" yapıldı

"EBA Film - 1. Kısa Film Yarışması" büyük ilgi gördü!

Genel Müdürlüğümüz Dinçer Ateş, Paris'te Eğitimde FATİH Projesini tanıttı

Fatih Projesi'ne İTÜ'den destek

MEB, TELPA ile 700 bin kalemlilik tablet bilgisayar seti dağıtım ihalesi için sözleşme imzaladı

MEB ile NETAŞ arasında imzalar atıldı

BASINDAN SEÇTİKLERİMİZ

08

12

16

20

24

28

30

32

36

38

44

46

48

50

52

58

62

64

66

68

68

68

69

69

70

70

71

72

73

73

73

74

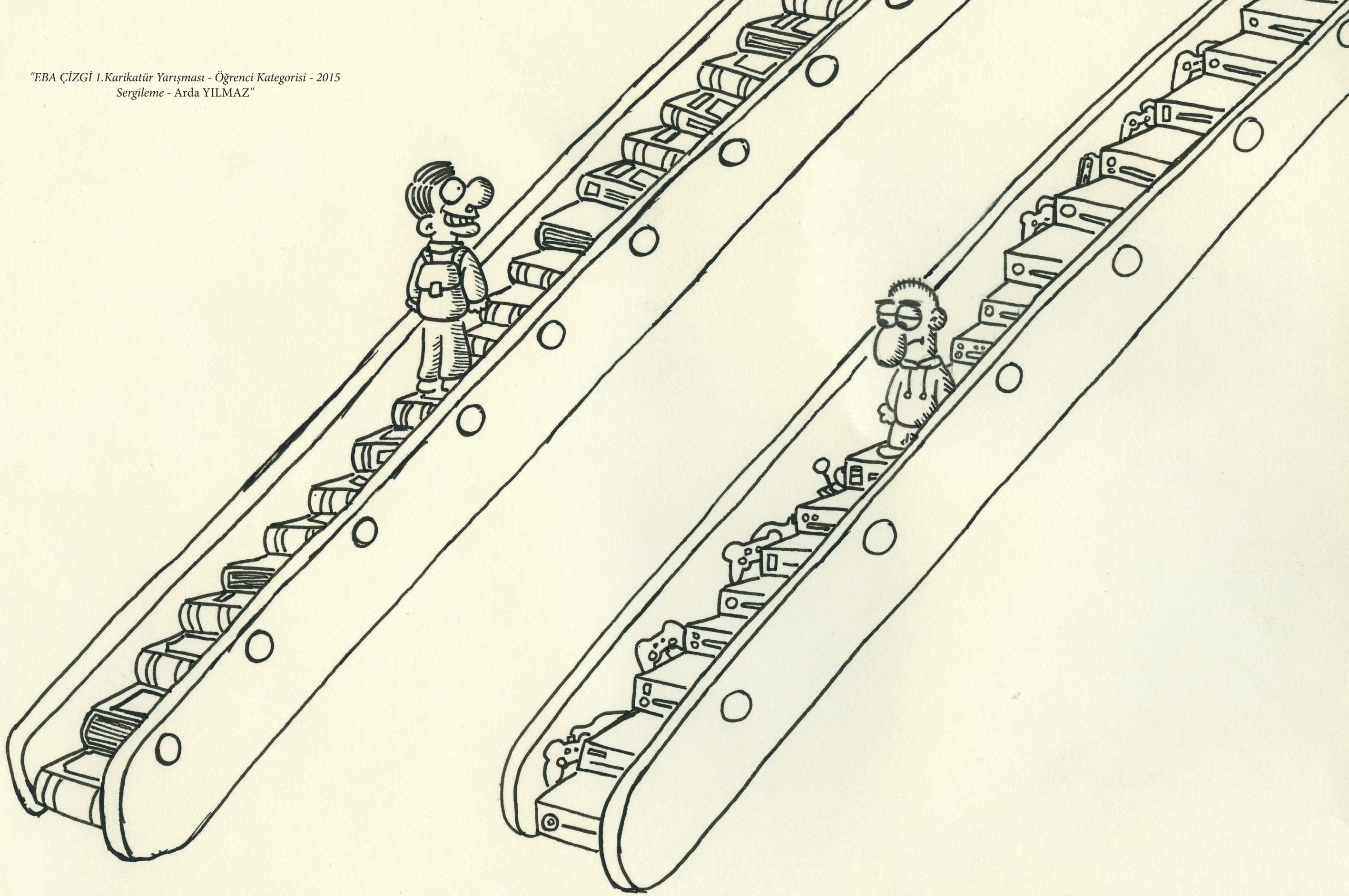
74

75

75

76

"EBA ÇİZGİ 1.Karikatür Yarışması - Öğrenci Kategorisi - 2015
Sergileme - Arda YILMAZ"

Çocuklarımıza ve Gençlerimize Okuma Kültürünü Nasıl Kazandırabiliriz?

Prof. Dr. Sedat SEVER

Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Yazılı kültür ürünlerinin dünyasıyla tanışmış; tanıştığı bu dünyanın kendine sunduğu iletileri paylaşma, sına, sorgulama yeterliğine ulaşmış; bunların sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık haline getirmiş bireylerin edinmiş olduğu kültürdür okuma kültürü. Kitap, gazete, dergi vb. yayınları okumayı yaşamının temel alışkanlığı kılmış; yazılı kültürle dost olmuş bireylerdir, okuma kültürü edinmiş kişiler. Okuma kültürü edinmiş insan, kavramsal yönden gelişmiş; kendi duygu ve düşünce gücünün kılavuzluğunda yaşamını yönetme yeterliği edinmiş, duyarlı insandır. İnsan sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, yaşama sevgisi, yurt sevgisi gibi tüm sevgi bileşenlerini içselleştiren; bunları yaşamında uygulayabilen insandır, okuma kültürü edinmiş insan.

Okuma kültürünün toplum düzeyinde yapılması için, erken çocukluk evresinden başlayarak okuma eylemini içselleştirmiş bireylerin yetiştirilmesi gerekir. Başka bir söyleyişle bir toplumda okuma kültürüyle ilgili olarak edinilmiş yerleşik kültürden söz edebilmek için, o kültürün öznesinin birey olmaktan çıkarılıp toplumsal düzeyde temsil yeteneği kazanması gerekir. Bunun için, dizgesel bir anlayışla eğitsel, ekonomik, kültürel ve siyasal içerikli uygulamaların yaşama geçirilmesi beklenir.

Çocuklarımıza, gençlerimize okuma kültürü kazandırabilmek için ailelere, öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Ardışık bir süreç olan okuma kültürü edindirme, birbiriyle bağımlı çeşitli basamaklardan oluşmaktadır. Bu sürecin ilk basamağı görsel okuryazarlık, ikincisi okumayazma becerisi edinme, üçüncüsü de okuma alışkanlığı becerisi kazanmadır. Okuma kültürünün yapılması ise eleştirel okuma becerisinin edinilmesiyle olanaklıdır. Bilişim teknolojilerinden etkilice yararlanma, günümüzde okuma kültürünün uygulama alanı bulduğu bir beceridir. Anlaşılacağı gibi, okuma kültürü,

birbiriyle ilişkili ve birbirini bütünleyen birçok beceriyi içeren bir süreçtir.

"Okuma eyleminden uzaklaşan çocukların, gittikçe görselliğe bağımlı olmaya başlaması ve o bağımlılık ilişkisiyle yaşama ve insana yönelik değerler oluşturmaları, günümüzde, üzerinde durulması gereken kültürel içerikli önemli bir sorundur."

Okuma kültürü edindirmenin temelleri 1 yaşında atılmaya başlanır. Görsel okuma döneminde, başlangıçta, çocukla kitap arasında ilk iletişimi sağlayan oyuncak ya da özel kesimli resimli kitaplar çocuğun yaşam alanına sokulmalıdır. Kitaplardaki resimler, renk ve çizginin anlatım gücüyle çocuğun ilgisini çekebilecek özellikler taşımalı, özgün kurgularla çocuğun algısını resimlere yönlerebilmelidir. Bisiklete binen ayılar, tavşanlar; kitap okuyan fareler, aslanlar; top oynayan kediler, köpekler renk ve çizginin ilgi uyandıran anlatım etkisinden de yararlanılarak birkaç sözcüklük anlatımlarla konu edilmelidir.

En güzel oyuncakım kitaplarım...

Okuma kültürü edindirmenin ilk evresinde, çocuğun kitapla tanıştırılması temel amaç olarak benimsenmeli; hacim ve ağırlık yönünden kolayca taşıyabileceği kitaplar, bir oyuncak gibi çocuğun yaşam alanına katılmalıdır.

Okul öncesi dönemde kitapların çocukların gelişimine istenilen katkıları sağlayabilmesi için bazı temel özellikleri taşıması gerekir. Bu özellikler, şöyle özetlenebilir:

1. Çocuğun el yapısına uygun olmalı; çocuk, kitabını bir oyuncak gibi istediği yere kolayca taşıyabilmelidir.

2. Kitaplardaki resimler, başlangıçta çocuğun çevresindeki nesnelere tanıtmalı; gittikçe yazıyla anlatılanlara, renk ve çizgilerle yeni anlamlar katmalıdır. Çocuklar, kitaplardaki resimlerin kılavuzluğunda, duygu ve düşünce birikimini harekete geçirebilmeli, düş kurabilmelidir.

3. Kitaplardaki iki-üç sözcüklü kısa ve yalın anlatımlar, gittikçe, çocukların dillerini bir iletişim ve düşünme aracı olarak kullanmalarına olanak sağlayacak özellikler taşımalıdır.

4. Kitaplarda, birer anlatım aracı olarak resmin ve dilin yarattığı uyum, çocuklarda resim yapma isteği uyandırmalı; onlara, dillerini bilinçli ve özenli kullanmalarına yönelik bir duyarlılık edindirmelidir. Çocukların kendilerini çizgiyle, sözcüklerle anlatmalarına katkı sağlamalıdır.

Okul öncesinde, ailenin ve okulun duyarlı çabalarıyla kitaplarla tanışan çocuklar için, "kitap sevgisi" edinme sürecinin ilk duyarlı evresi de tamamlanmış olur. Kitap sevgisi edinmiş çocuklara, ilköğretimin ilk yıllarından başlayarak ilgi ve gereksinmelerine seslenen yapıtlarla okuma alışkanlığı, becerisi kazandırılmalıdır.

Okul öncesinde, ailenin ve okulun duyarlı çabalarıyla kitaplarla tanışan çocuklar için, "kitap sevgisi" edinme sürecinin ilk duyarlı evresi de tamamlanmış olur. Kitap sevgisi edinmiş çocuklara, ilköğretimin ilk yıllarından başlayarak ilgi ve gereksinmelerine seslenen yapıtlarla okuma alışkanlığı, becerisi kazandırılmalıdır.

Kitaptan arkadaş
İkinci evrede çocuğun kitapla arkadaşlık kurması sağlanmalı; kısa ve yalın anlatımlı resimli masal, öykü ve anlatılarla çocukların duyu algılarını uyarılmalıdır. Okulöncesi dönemin son yıllarında bilmece, tekerleme,

sayısmaca gibi dilsel gereçlerle düşünme alıştırmaları yapan, anadilinin söyleyiş özelliklerini duyumsayan çocuklara; merak öğeleriyle yapılandırılmış öykülerin dilsel ve görsel metinlerinin kılavuzluğunda kitap sevgisi edindirilmeli; dilin yaratıcı anlatım olanaklarını yansıtan, çocuğa göre olan şiirlerle de dil bilinci ve duyarlılığı kazandırılmalıdır.

İlkokulun ilk aylarında okuma yazma becerisi edinmeye başlayan çocuk için, görsel okumadan dilsel okumaya geçiş dönemi de başlamış demektir. Bu dönemde ailenin ve okulun duyarlı, bilinçli ve dizgeli çabaları, çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında belirleyici etkindir. Bu dönemde çocukları dil ve anlam evrenine uygun nitelikli yazınsal (masal, şiir, öykü, roman vb.) ve öğretici metinlerle (makale, deneme, söyleşi vb.) sanatsal özellikler taşıyan resimler, fotoğraflar, karikatürler, çocuk şarkıları ve kısa filmlerle buluşturmak temel bir ilke olarak benimsenmelidir. Çocuklar, kitaplar ve sanatsal uyarıların kılavuzluğunda kendini insan kılan duyma ve düşünme yetisini kullanarak düş ve düşünce serüvenlerini çıkmalıdır.

İlköğretim dönemindeki çocukların gelişimine istenilen katkıları sağlayabilmesi için, kitapların bazı temel özellikleri taşıması gerekir. Bu özellikler, şöyle özetlenebilir:

1. Kitaplar, çocuklara, Türkçenin sözcüklerini ve anlatım olanaklarını, yazınsal kurgular içinde duyumsatmalıdır.
2. Yazınsal kurgular, yaş ve gelişimlerine uygun olarak çocukları da duygu ve düşünce birikimlerini kullanarak anlamın oluşturulmasına ortak etmelidir.
3. Kitaplar, çocuklara, yaşamda karşılaşılabilecekleri sorunların çözümüne yönelik, yazınsal nitelikli ipuçları sunmalıdır.
4. Kitaplar, değişik kişilik özelliklerin-

den ilginç kesitler sunmalı; çocuklar, (gerektiğinde) kitaplardaki kahramanlarla düşsel ve düşünsel serüvenlerine çıkabilmelidir.

Eleştirel okuma becerisi edinmek

Çocuklarımızın ve gençlerimizin okumayı bir yaşam biçimine dönüştürmesi okuma alışkanlığını, eleştirel okuma becerisine dönüştürmesiyle olanaklıdır. Eleştirel okuma, çocukların ve gençlerin bilişim teknolojisinin olanaklarından etkilice ve amaca uygun olarak yararlanabilmeleri için de edinmeleri gereken bir beceridir.

Yapılan araştırmalar, yazılı kültürün olanaklarından yeterince yararlanmamış, okuma alışkanlığını ve eleştirel okuma becerisini edinmemiş kişilerin, bilgisayar genellikle oyun/ eğlence aracı olarak kullandığını göstermektedir. Okuma eyleminden uzaklaşan çocukların, gittikçe görselliğe bağımlı olmaya başlaması ve o bağımlılık ilişkisiyle yaşama ve insana yönelik değerler oluşturması, günümüzde, üzerinde durulması gereken kültürel içerikli önemli bir sorundur.

Okuma eylemini önce siz hayatınıza geçirmelisiniz

Okulöncesinden başlayarak sanatçıların çocuk gerçekliğini önceleyerek kurguladıkları yazınsal ve nitelikli öğretici metinler; çocukların okuma kültürünü yapılandıran her evrenin temel araçları olmalı; çocuklar, yaşam ve insan gerçekliğini duyumsatan bu araçlarla birlikte güzel sanatların diğer olanaklarıyla da sürekli beslenmelidir. Bunun için, ailelerin gündelik yaşamına kitabı, gazeteyi, dergiyi katması gerekir. Çocuğun yaşam alanında, çevresindekilerin kitap vb. okuduğuna, bunun için zaman ayıracağına tanık olması; onun da benzer eylemleri yinlemesinde önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Ailelerin ve eğitim kurumlarının, olanaklar ölçüsünde çocukları kitap fuarlarına, çocuk ve gençlik edebiyatının usta

sanatçıların gerçekleştirdikleri söyleşilere götürmeleri; belirli aralıklarla kitapçılardan çocuklarla birlikte kitap seçmeleri/almaları, yaşama geçirilmesi gereken etkinlikler olarak görülmelidir.

Okul türü öğrenme-öğretme süreçlerinde, yalnızca ders kitaplarına bağımlı kalınması aşılması gereken sorunlu ve geleneksel bir yaklaşımdır. Öte yandan, çocukların, bilişim teknolojilerini (bilgisayar, bilgisunar vb.) eğlenme ve oyun amaçlı kullanma tutkusu çözülmesi gereken bir sorun olarak görülmelidir. Bu engelleri aşmanın yolu, çocuklar için, çocuğa göre olan seçenekler oluşturabilmektir. Anne-baba ve eğitimcilerin başvurabileceği en etkili seçeneklerden biri; çocukları yaş ve gelişimlerine uygun, sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış edebiyat yapıtlarıyla buluşturmadır. Bilinmelidir ki çocukların düşünen duyarlı bireyler olarak yetiştirilmelerinde; yaşamı ve insanı duyarak, düşünerek algılayabilmelerinde bu seçeneğin yaşamsal bir önemi vardır. Okul türü öğrenme ve öğretme süreçleri, demokratik toplumun gereksinim duyduğu, okuma kültürü edinmiş düşünen duyarlı bireylerin yetiştirilmesi için, bütün değişkenleriyle yeniden değerlendirilmelidir. Bilinmelidir ki demokratik bir toplum; anlama ve anlatma becerileri gelişmiş, düşünen duyarlı bireylerin kavrayabileceği ilişkilerle yapılır. Çocuk ve gençlerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek, onlara duyarlılık kazandırmak öğüt vererek, ders vererek gerçekleştirilemez. Duyuların eğitilmesi, düşüncenin geliştirilmesi sürecinde sanatçı duyarlılığıyla oluşturulmuş ürünlere gereksinim vardır. Edebiyata, resme, müziğe, tiyatroya gereksinim vardır. Çocukların erken dönemden başlayarak öğrenme, bilme; yaşamı ve insanı anlama gereksinmelerinin nitelikli yapıtlarla karşılanması, onların okuma kültürü edinmelerine de önemli katkılar sağlayacaktır.

"EBA Çizgi 1.Karikatür Yarışması - 2015
Öğretmen Kategorisi, Üçüncülük Ödülü, Kaan SAATÇI"

Çocuklarımız Niçin Okumuyor: Oğul Atadan Görmedikçe Sofra Kurmaz

• **Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL**
19 Mayıs Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

"Niçin okumuyoruz?", "Okuma oranlarını nasıl artırırız?", "Çocuklarımızın okuması için neler yapmalıyız?" gibi sorularla muhatap olunca; akşam vakti erkenden eve gelen, önüne yemek olarak ne sunulmuşsa itirazsız ondan bir şeyler yiyen ve sonra da eline bir kitap alarak mutfaktaki sedirin bir köşesine çekilen, yatma vakti gelinceye kadar orada kitap okuyan babam beliriyor gözlerimin önünde. Ve ben babamı hep bu manzara ile hatırlıyorum.

Çok fazla konuşmayan, çocuklarına pek karışmayan, hele hele asla akıl vermeyen, yaşantısı ile örnek olmayı seçmiş bir insandı babam. Eski zamanlarda kaç-göç arasında mekteplerde okumuş, kendisini geliştirmek için nerede bir âlim duymuşsa rahle-i tedarisine oturmaktan çekinmemiş, dini ilimleri fevkalade bilen, ama onunla yetinmeyip okuma profilini sürekli geniş tutmaya çalışan biri olmuştu. Upuzun sakalları masaya dayanmış bir halde bir gün onu Flaubert'in Madam Bovary'sini okurken görmüştüm. Şaşırınca da "siz okuyorsanız bir bildiğiniz vardır, ben niye okumayayım ki?" demişti gülümseyerek. Rahmetli olduktan sonra kitaplığını karıştırırken ne kitaplar bulmamıştık ki... Bir ara İngilizce de çalışmış olmalı ki, kitaplığındaki Mistakes in English (İngilizcede Yapılan Yaygın Yanlışlar) adlı kitap gözlerimin önünden hiç gitmiyor.

Kardeşlerimin hemen hepsinin kendi çapında bir okur olduğunu görünce o atalar sözü kulaklarımda her zaman çınlayıp durmuştur: "Oğul atadan

"Kardeşlerimin hemen hepsinin kendi çapında bir okur olduğunu görünce o atalar sözü kulaklarımda her zaman çınlayıp durmuştur: "Oğul atadan görmedikçe sofrayı kurmaz!" Bu sofrayı sadece yemek sofrası değildi şüphesiz. Demek ki çocuk atadan-anadan görmeyince olumlu davranışları geliştirme alışkanlığı oluşmuyor, oluşsa bile çok istisnai durumlarda oluyor."

görmedikçe sofrayı kurmaz!" Bu sofrayı sadece yemek sofrası değildi şüphesiz. Demek ki çocuk atadan-anadan görmeyince olumlu davranışları geliştirme alışkanlığı oluşmuyor, oluşsa bile çok istisnai durumlarda oluyor. Hele hele bugünkü dünyada aile profili göz önüne alınırsa; ailenin örnek olmağının ne anlama geldiği daha iyi anlaşılacaktır. Anne baba eve yorgun gelmekte, akşam yemek telaşıyla geçmekte, iler-

leyen saatlerde baba eline televizyon kumandasını alarak ekranın karşısına geçmektedir. Anne ya mutfakta, ya yorgunluk atmanın telaşında babayla birlikte vakit harcamaktadır. Çocuklar okul çağındaysa ders çalışmalıdır. Anne babanın örneği olmadan sağlıklı bir gelişim olmayacağına göre; böylesi bir dünyada anne-babanın örneğinin hangi alanlarda olacağı malum... Ebeveynler, televizyon başında yahut bilgisayar kar-

şısında yahut da yataкта, koltukta istirahattedir. Evlerimizin büyük kısmında ebeveynlerin okuma alışkanlığını pekiştirecek okuma faaliyetleri, anları, seansları yoktur. Çocuk ders çalışması için odasına gönderilmekte, ne yaptığıyla da fazla ilgilenilmekte, onunla çok ihtiyacı olduğu değerli zamanlar paylaşılmamakta, hele hele de okuma gibi zor bir süreçte destek verilmemektedir. Böylesi bir aile ortamında örnek alınacak

anların okuma sürecine kaynak teşkil etmesi düşünülemez.

Yerel bir televizyon kanalında okuma üzerine konuşurken, bir hanımefendi çocuğunun okumamasından şikâyet etmişti. Ona, "peki siz okuyor musunuz?" diye sormuştum. Mahcup bir edayla susmuştu. "Peki, eşiniz beyefendi okuyor mu?" diye tekraren sorduğumda "hayır" cevabını vermişti. "Evinizde küçük de olsa bir kitaplık var mı?" diye bir başka soru daha yönelttiğimde ona da "hayır" demişti. "O zaman çocuğunuzun okumasını neye istinaden bekliyorsunuz?" dedim. Sonuçta ataların dediği çıkar: "Armut dibine düşer!" Sonra bu hanımefendiye aklımın erdiğince şunları söylemişim:

"Evlerimizde özellikle hanımların çok değer verdiği bir çok eşya var. Çocukların onlara dokunmasını bile yasaklıyoruz. Şu odaya girme, şuna dokunma... gibi talimatlar veriyoruz. Çocuk doğal olarak evde değerli şeylerin olduğunu, bunlara dokunulmaması gerektiğini görüyor. Çocuğun dünyasında değerli olanlar hanesi öylesine süfli şeylerle doluyor ki: Masa, tabak, elektronik eşya, süs eşyaları vb. Oysaki değer anlamında diğer eşyalarla kıyaslanamayacak zenginlikte olan kitapları bazen hiç görmeden bazen görse bile dokunmadan büyüyor çocuklarımız. Anne ve babalarını bir kez olsun kitap okurken görmeden yetiştirip serpilip yaşıyorlar.

Yaşken eğilmeyen ağaç, ileri zamanlarda eğilmez, ancak kırılır! Bu yüzden evinizde muhakkak bir kitaplık bulundurun, bu kitaplığı da kıyıya köşeye değil, oturma odasının en kıymetli yerine yerleştirin. Sadece bununla değil, evin hemen her odasında, masaların, koltukların, kanepe-lerin üzerine gelişigüzel kitaplar bırakın. Yani çocuk nereye girerse orada kitap görsün ve onun görsel varlık alanlarında kitap muhakkak yer alsın. Siz de mutfakta veya otururken elinizde bir kitap bulundurun. Okumasanız bile okuyormuş gibi yapın. Yani çocuk sizin kitaba değer verdiğinizi, kitabın hayatınızda ve gündelik

aktivitelerinizde önemli bir yer tuttuğunu görsün. Aynı eylemleri baba da yapsın. Bir mizansen gibi değil ama bunlar doğal olsun. Annesinin babasının bu kadar değer verdiği bir eylem biçimine zamanla çocuk da değer verecek ve muhakkak okuma faaliyetine yönelecektir. Zamanla onun da bir kitaplığının olmasına dikkat edin ve zaman zaman onunla beraber okuma seansları düzenleyin. Aksi halde çocuğunuzun şikâyetleri sürer gider."

Bu hanımefendi dediklerimi harfiyen yaptığını ve bir müddet sonra istenen sonuca yavaş yavaş ulaştığını söylemişti. Zaten aksi de olamaz. Anne babanın hayatında hemen hiç değer vermediği bir işe çocuk niye değer versin! Kendi okuma maceramda, evde babamın okuma biçimi bana model olmuştu. Annem de okuma yazma bilmez, ama babam ne zaman önemli bir konuyu sesli olarak okuyacak olsa annem muhakkak babamın yanına gelir ve onu çok büyük bir dikkatle dinlerdi. Öyle bir dikkat ki: Babam zaman zaman evin içinde çoşar çok güzel ilahiler, türküler, kasideler okurdu. Dilinden düşürmediği şiirlerden biri de **Şeyh Galip'in "Tedbirini terk eyle takdir Hudânındır / Sen yoksun o benlikle hep vehm ü gümânındır"** beytiyle başlayan şiiriydi. Babam bir gün yine bu şiiri okurken bir ara duraklamıştı. Bak-tım annem şiire devam ediyordu. Bugün birilerine anlatsak insanlara saçma gelir: Benim okuma yazma bilmeyen, dağ başlarındaki köylerde büyüyen annem Şeyh Galip'ten müseddes okuyordu! Nasıl mı? İşte yıllardır kocasını dinleye dinleye o da ezberlemişti! Bir müddet sonra bizler de o müseddesi okumaya başladık. Fakirdik, çok kalabalıktık (on iki kardeşiz), sobanın olmadığı evlerde büyüdük ama... Anne babamız tarafından büyük bir saygınlıkla, kültürel atmosferin fevkalade yoğun olduğu odalarda, aşağılanmadan, takdir ve iltifat görerek, kusurlarımız değil marifetlerimiz ön planda tutularak; ablamızdan karanlık, soğuk kış ge-

celerinde, mangal başında masallar, tekerlemeler, bilmeceler dinleyerek büyütüldük. Sadece okuma için değil, insan olmanın bütün erdemli basamakları için öncelikle aile ortamının bütünüyle bu muazzam niyeti gerçekleştirecek bir donanıma kavuşması şart.

Bendeniz okuyup yazan kimi görsem veya okusam hep bunu müşahede etmişimdir: **Yakup Kadri'nin** kucığına alıp ona sürekli kitaplar okuyan bir annesi vardır; **Yahya Kemal**, annesinin sabah namazlarından sonra nasıl Muhammediye okuduğunu bir film netliğiyle hatırlar; **Jean Paul Sartre'nin** ona tümüyle kitaplardan bir dünya ören annesi vardır, **Tan-pınar** ona sürekli masallar anlatan ninesini büyük özlemle anlatır. İnsanların okuma serüvenlerinde an-nelerinin rolü bir araştırılsa sonucun okuma alışkanlığı edinmede annenin vazgeçilmezliği üzerine kurulacağından bütün kalbimle eminim. Dört çocuğum var, dördü de nitelikli kitap okurları. Bunu nasıl başardığımız sorusunun cevabı, eşimle el ele verip

yazımın başından beri anlatmaya çalıştığım ilkelere uyduğumuzu söylemekten ibaret olacaktır.

İnsan azabını çekmediği şeyin sefasını süremez. Çocuklarımızın olumlu davranışlar geliştirmesini istiyorsak bizler de o davranışların buyurgan âmirleri değil, o süreçlerin çilekeş hizmetçileri olmalıyız: **Freud**, küçükken babasının onlara resimli dergiler aldığını, beraber bu dergilerdeki resimli yerleri kesip biriktirdiklerini, bu alışkanlığın zamanla onda kitap toplama merakı uyandırdığını önemli bir vurguyla anlatıyor. Her anne baba, her çocuğuyla adeta yeniden büyümelidir. Kişi geliştiremediği olumlu davranışların çocuğunda gelişmesini istiyorsa bizzat kendisi de o sürecin izleyicisi değil aksine paydaşı, aktörü, figüranı, katılımcısı olmalıdır. Bendeniz öyle yaptım ve dört çocuğumda da bunun inkâr ve reddedilemez faydalarını gördüm.

Bir seferinde ara sınav zamanı öğrencilerime "küçük" bir sürpriz hazırlamıştım. Onlara dağıttığım kâğıtlarda "soru" değil de "cevaplar" vermişim.

Şöyle: "Aşağıdaki cevapların sorularını yazınız." Cevapları yazmış ve bunların hangi soruların cevapları olabileceğini sormuştum. Öğrenciler önce şaşırıldılar, sonra sevindiler, yazmaya kalkıştılar ve biraz sonra da isyan ettiler: Çünkü onlardan hep cevaplar istemiştik, soru belliydi ve onların cevapları da... Ama onlara "soru sorun" dediğimiz zaman şaşırıp kalmışlardı, zira bilmeyen soramazdı, özgün düşünmeyen, yaratıcı bir okuma süreci geçirmeyen soramazdı! Aynı deneyi, aynı öğrencilerimle bilmece kurmada da denedim: Onlara bilmece sormadım, aksine cevapları "bilgisayar", "CD", "çanak anten", "cep telefonu" gibi teknolojik araçlar olan bilmeceler üretmelerini istedim. Sonuç tam bir fiyaskoydu, zira bütün sınıfta gerçekten bilmece formuna uyan bir tane bile metin çıkmamıştı. Sebebi belliydi: Öğrencilerimizin kafası cevaplar vermeye kodlanmıştı, sorular üretmeye değil! Aile ortamında soru üretme mekanizmasının, okullarda cevap bulma yanında ara sıra da olsa sorular sorarak yeni me-

tinler ortaya koyma çabasının bir parçası olmamışlardı.

Çekirdeği ailede atılmayan bir fidan asla büyümüyor, büyümüyor ama belki şişiyor. Şişen de sonunda patlar. Okuma veya yazma yahut da gelişmesini istediğimiz her olumlu ahlakî, insanî, kültürel veya sosyal varlık alanlarımızın temeli ailede atıldığı müddetçe okul kademelerinde üstlenilecek görevler daha faydalı sonuçlanacaktır. Bu yüzden aile üzerinde ısrarla duruyorum. Temeli çürük atılmış bina üzerine istediğiniz kuramsal veya bilimsel yöntemlerle yaklaşın sonuç bir felaket olmaktan öteye gitmeyecektir. Bu yüzden, MEB, çocuklarımızı okutma telaşının yanında asıl anne-baba eğitimine daha da önem vermeli; okul aile birlikleriyle temasa geçip yukarıda anlatmaya çalıştığımız hususlarda aileleri bilgilendirmeli ve sağlıklı nesiller için, önce anne-babanın sağlıklı davranışlar içinde olmasına özel vurgu yapılması gerektiği bilincini sürekli canlı tutmalıdır.

"Bir hanımefendi çocuğunun okumamasından şikâyet etmişti. Ona, "peki siz okuyor musunuz?" diye sormuştum. Mahcup bir edayla susmuştu. "Peki, eşiniz beyefendi okuyor mu?" diye tekraren sordduğumda "hayır" cevabını vermişti. "Evinizde küçük de olsa bir kitaplık var mı?" diye bir başka soru daha yönelttiğimde ona da "hayır" demişti. "O zaman çocuğunuzun okumasını neye istinaden bekliyorsunuz?" dedim"

"Her çocuğu ilgilendiren bir kitap vardır. Yeter ki, onları doğru kitaplarla buluşturalım"

→ Esra BALLIM

Ayşe Yüksel DURUKAN
ile Röportaj

Bize kendinizi tanıtır mısınız?

Adım Ayşe Yüksel DURUKAN. Robert Koleji mezunuyum. Daha sonra Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde okudum. O arada Robert Kolejinin Kütüphanesinde çalışıyordum. Ardından Illinois'de Dominican Üniversitesinde Okul Kütüphaneciliği eğitimi almak için çalışmaya bir buçuk yıl ara verdim. Mastırımı yaptım ve kolejdaki görevime geri döndüm. Uzun yıllar çalıştım ve oradan emekli oldum.

Emekli olmuş gibi değilsiniz, hâlâ faal olarak çalışıyorsunuz...

Evet, öyle. 2012 yılından beri Uluslararası Okul Kütüphaneciliği Derneği'nde yönetici olarak bulunuyorum. Sorumlu olduğum bölüm Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri. Tabi bu derneğin IFLA (The International

Federation of Library Associations) ile de ilişkileri var. Aynı zamanda Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneğinin Yönetim Kurulunda da görev yapıyorum. Esas alanım Çocuk ve Gençlik Edebiyatı'dır. Okul Kütüphaneciliği ise uzmanlık alanım. Bu konulara çok değer veriyorum.

Bir okul kütüphanecisi hangi özelliklere sahip olmalıdır?

Bir öğrenci Google'a girip bir şey sorduğunda bir sürü cevap gelir karşısına. Ama donanımlı bir okul kütüphanecisi ona sorusunun asıl cevabını verir. Okul kütüphanecisi, bilgi güvenliğine sahip olmalı, doğru bilgiyi sunmalı. Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve akademik dürüstlüğü sahip olmalı.

Ülkemizde okul kütüphanecisi hangi bölümlerden yetişiyor?

Kütüphanecilik mezunu olmalı ve Bilgi-Belge Yönetimi Bölümü mezunu olmalı. Ülkemizde 17 tane Bilgi-Belge Yönetimi Bölümü var ama bu bölümlerde okutulan derslerden sadece bir tanesi seçmeli ders olarak okul kütüphanecilerini ilgilendirebilecek konuları anlatıyor.

Yeterli değil yani?

Evet, yeterli değil. Okul kütüphanecisinin kendini yetiştirmesi lazım. Okul kütüphanecisi öğrencilerin hangi konulara ilgi duyduğunu tespit etmelidir. Öğretmeni ve velileri tanımalıdır. Yakında bir halk kütüphanesi varsa mutlaka onlarla iletişim kurmalıdır. Mesela, biz 2002 yılında İstanbul Okul Kütüphaneciliği Grubunu kurmuştuk. Bir ilkbaharda bir de sonbaharda toplanıyorduk. Her seferinde bir konuyu işliyorduk. Mesela; okul kütüphanecileri öğretmenlerle nasıl iş

birliği yapabilir? Veya akademik dürüstlük konusu gibi. Hangi branştan öğretmen olursa olsun ama bir öğretmene nasıl yaklaşacağız? Onunla nasıl iş birliği yapacağız?

Anladığım kadarıyla okul kütüphanecisinin müfredatı da takip etmesi gerekiyor.

Tabii, müfredatı bilmesi lazım okul kütüphanecisinin. "Okul Kütüphanecisi Öğretmeni" dememin nedeni o. Kütüphane Öğretmeni olacak ve mutlaka pedagojik formasyonu olacak. Çocuk ve Gençlik Edebiyatını bilecek, bunu yakından takip edecek ve öğretmenlerle devamlı ilişkide olacak. Eğitimin bir parçası olacak. Eğer bunu yapmazsa o kişi okul kütüphanecisi olmuyor zaten!

Yıllarca Lise seviyesindeki öğrencilere hizmet vermişsiniz. Gözlemlerinize dayanarak Lise öğrencilerinin okuma alışkanlıkları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

9. ve 12. Sınıflar arası gençlerimizin en zor dönemleri. Gençler, bir yandan ergenlik döneminin getirdiği değişimlere adapte olmaya çalışırken diğer yandan da üniversite sınavlarına hazırlık yaptıkları için gerçekten çok zor durumdadır. Ama buna rağmen onlara birçok kitap tavsiye edip okumalarını sağlayabildim. Fakat şöyle bir durum var: O devrede çocuklar kendi akranlarına eğildikleri için büyüklerinden çok da tavsiye almak istemiyorlar. Ancak onlara ilgilendikleri konulara göre yaklaşırsak o zaman "Aaa! Bak böyle bir kitap da varmış. Hadi bunu bir okuyalım, ne oluyor?" derken ondan sonra başka kitapları okumaya geçebiliyorlar. Benim derdim okumayan çocuklarla. Okuyan çocuklara zaten Homeros'u da, Dostoyevski'yi de verseniz okuyorlar ama asıl sorun okumayan çocuklara nasıl yaklaşacağımız? Onlara kitabı sevdirmekten ziyade okumayı nasıl sevdireceğimize.

Peki, okumayan çocuklar için nasıl bir yol izliyorsunuz?

Mesela, öğretmenler kütüphaneye sınıflarını getirdikleri zaman arabaya yeni çıkan ve onların ilgisini çekebilecek kitapları dolduruyorum. Bunlar; gençlik romanları, aşk romanları, arkadaşlık romanları, macera romanları, çizgi romanları veya gezi romanları olabilir. Mesela, yalnızlık üzerine kitaplar ilgilerini çeker. "Ben niye yalnızım? Niye arkadaşım yok?" der o yaş çocukları. Bu sorulara cevap veren kitapları veririm. Bir de öğrenciyle sohbet edip hoşlandığı konuları öğrenip "Bak! Bende de şu kitap var, bunu bir okusana" gibi yaklaşırım. Aynı zamanda dediğim gibi sınıfta kitapları tanıtarak. Mesela 25-30 kişilik bir sınıf gelecek diyelim. Siz oraya 40 tane kitap doldurup hepsini tanıtmazsınız ama okuduğunuz kitapları gösterip "İşte bu böyle, şu şöyle" diye kısa kısa anlatırsanız ders sonunda kim hangi kitapları seviyorsa onları alıp bir deneme yapabilir. Benim "Kankam kitabım" adında böyle bir çalışmam da var. Öğrenciye bir kitabın nasıl tanıtılacağı konusunu içeren. Ya da sorular sorarak okuldaki öğrencilerin bir profilini çıkarabilirsiniz. En çok hangi yazarları seviyorsunuz, hangi konular ilginizi çekiyor? gibi. Ona göre de bir yazar çağırırsınız ve o yazara "Yazmak için hangi basamaklardan geçtiniz?" gibi sorular sorarsınız. Ben de ona benzebilir miyim acaba? diye içinden geçer öğrencilerin. Bu hem okumayı hem yazmayı teşvik etmek açısından yararlı olacaktır.

Çocukların ilgi alanlarına göre yaklaşmak doğru sonuçlar veriyor demek ki...

Tabii. Bu konudaki çabalarımın sonuçlarını da aldım. Okumayı sevmeyen öğrencilerim için "Çizgi Roman, Anime ve Manga Kulübü" kurmuştum. Mesela; bu kulüpten bir öğrencim şimdi mezun oldu. Çok iyi kompozisyon yazamıyordu. Dersle-

rinde **Shakespeare**'in **Macbeth**'ini okumuşlar. Öğretmenleri, "Hadi bunun bir videosunu çekelim!" demiş. İşte biz video yapacağız. Nasıl yapalım? Ne yapalım? falan derken basit fakat bir o kadar da güzel bir video çekmişler ki, bana getirip gösterdiler. Ben şaşkına döndüm ve öğretmenine de söyledim. "İnşallah tam not vermişsinizdir?" "Evet, verdim, çok güzeldi" dedi. Kendisini yazıyla ifade edemeyen öğrenci gitmiş o görüntülerle ifade etmiş. Her çocuk bambaşka bir hayattır yani.

Anasınıfı çocukları ve okumaya yeni başlayan birinci sınıf çocukları kütüphaneye geldiklerinde nelere ilgi gösteriyorlardı?

Mesela; anaokulu çocuklarını kütüphanemize getirirlerdi. Grubun başında bir öğretmen sonunda bir öğretmen bunları toplardık. Kütüphanemizin çok rahat bir oturma alanı vardı. "Hadi bakalım kitaplar burada, hepiniz seçin." derdik. Ay onlarda bir heves, bir heves! Hepsini resimli kitapları almak isterlerdi tabii. "Kaç tane alalım, bunu mu alalım, şunu mu alalım?". Bazen de onlara kısa bir masal anlatırdık.

Canlandırma yapar mıydınız?

Evet. O öyküdeki kişinin şapkasını ya da pelerinini giyerdik. Biraz karakterin kılığına girerek öyküyü görselleştirirdik. Bir de bizim atladığımız bir nokta var. Bunun çok önemle üstünde duruyorum. Anaokulundan liseye gelinceye kadar çocuklarımıza bir kitabı eleştirmeyi öğretmiyoruz. Çocuk bir kitabı okudu tamam. Baştan sona okuyacak ama bir metin okumasından bahsetmiyorum. "Sen bu kitabı sevdim mi? Sevmediysen neden sevmedin? Bu kitaptaki karakterler hoşuna gitti mi? Neden hoşuna gitti? Seni etkiledi mi?" Hani çocuk bir hislerini anlatsın, istediği gibi anlatsın ama. Böylece yavaş yavaş bunun doğrusunu yapmayı öğrenir. Çocuklarımız hakikaten çok akıllı, çok zeki.

Çocuğa sınıfının karşısında kendisini böyle kitapla ifade ettirdiğiniz zaman "Ya ben bir tane daha kitap okuyayım." diyor. Yani hakikaten o güveni vermemiz lazım çocuklara. Tepeden inme "Sen bu kitabı oku, ha okudun mu bakayım, peki orada ne olay oluyordu?" bu yöntem hiç işe yaramıyor.

Mutlaka her çocuğa uyan bir kitap vardır değil mi?

Çok, çok güzel söylediniz. Her çocuğu ilgilendiren bir kitap vardır. Yeter ki çocuğu doğru kitapla buluşturalım.

Şimdi çocukları okumaya sevk etmek için zenginleştirilmiş kütüphaneler gündemde. Siz bir okul kütüphanecisi olarak Z kütüphaneler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Afyon Endüstri Meslek Lisesinde bir z-kütüphane açılışına gittik. Orada okul aile birliğinin parasal desteğiyle açılmış. Onlarla da tanıştık. Öğrenciler gelmişler. Hem bir tarafta bilgisayarlarla çalışıyorlar bir tarafta satranç oynuyorlar bir tarafta kitaplar daha yeni gelmiş kayda geçirecekler, çocuklara verecekler. Yani müthiş, rengârenk bir ortam, rahat bir yer.

Yani bu öğrenciye "Boş saatim var kütüphaneye gideyim de bir şey yapayım." dedirtecek bir ortam. Yoksa "Dur, sus, konuşma!" denilen yere bir daha gelmez ki çocuk. Bilakis, biz çocuklarımızın her boş vaktinde kütüphaneye gelmesini istiyoruz. Onun için zenginleştirilmiş kütüphaneleri destekliyorum. İnşallah bu sayede çocuklarımıza birkaç tane daha kitap sevdireceğiz.

Basılı kitap mı dijital kitap mı? Gözlemlerinize dayanarak okuma zevki açısından çocuklar daha çok hangisini tercih ediyor?

Ben, "Okuyun da nereden okursanız okuyun." derim hep çocuklara. Gerçi 2014 başına kadar e-kitaplar bir ivme kazandı. Fakat 2014 yılında Amerika'da ve İngiltere'de yapılmış bir araştırma var. Çocuklar ve gençler arasında basılı kitap öne çıkmaya başladı nedense. Böyle bir durum var. İzliyoruz bakalım nereye varacak. Tabii o kısa mesajlaşmalar, dostluk, sosyal medyayı kullanma onlar için her zaman çekici. Çünkü kendi yaşlılarıyla orada iyi arkadaşlıklar kuruyorlar. Mesela, bazen konuşuyorum çocuklarla. "Nedir bu, dakikalardır sosyal medyadasın?" diyorum. "Ken-

dime kız arkadaş arıyorum." diyor. "Ben nereden bulacağım?" diyor bana; ben tokat yemiş gibi oluyorum. Yani öyle tarafları da var ama bu konularda onlara dikkatli davranmaları gerektiğini söylemek, rehber olmak gerek.

Siz kitap okurken nasıl bir teknik kullanıyorsunuz?

Ben her şekilde okuyorum ama en güzel okuma şekli tabii rahat bir ortamda hani ya kanepenin üstünde otururken istediğim gibi kitabın kapağını açayım hatta ben not almayı da severim kenarına. Önemsediğim bir yer çizmeyi çok severim. Kendi kitabımsa tabii. Dönüp dönüp tekrar bakmak için. Artık e-kitaplarda da not alma çıktı ama basılı kitabı tercih ediyorum. O tarafa eğilimim hep ağır basıyor. Bir de o kitabı cebinde taşımak çok güzel bir his, dokunmak, kitabın bir sayfasını açıp oradan oraya dolaşmak.

Bu güzel sohbet için çok teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim faydalı olabilirdiysem ne mutlu bana.

"Anaokulundan liseye gelinceye kadar çocuklarımıza bir kitabı eleştirmeyi öğretmiyoruz"

"EBA ÇİZGİ 1.Karikatür Yarışması - Öğretmen Kategorisi - 2015
Sergileme, Ahmet Nazif EGE"

Gençler, Kitaplar ve Kütüphaneler

• Yrd. Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN
AİÇÜ FEF Sosyoloji Bölümü

Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, kütüphanesi olan okullarda akademik başarı oranının diğer okullardan daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Hatta okul kütüphanelerinin yalnızca öğrenciler üzerinde değil, öğrenci velileri ve çevre sakinleri üzerinde de uzun vadede çok olumlu etkilere sahip olduğu, yine bilimsel araştırmalarla ortaya konmuştur. Okul kütüphaneleri öğrencilerin; müfredata olan ilgisini, okuma ve yazma becerilerini, sınavlarda rekabet güçlerini artırmakta, sınavlardaki başarı ortalamalarını yükseltmekte ve yaratıcı zekâlarını beslemekte etkilidir. Aynı şekilde okul kütüphanelerinin velilerin ve öğrenci olmayan çevre sakinlerinin de kitaplara, kitap dışı eğitici materyallere olan ilgilerini artırdığı, tıpkı öğrenciler gibi onların da okuma yazma becerilerini geliştirdiği, üreticiliklerini ve yaratıcılıklarını beslediği

ortaya konmuştur. O hâlde okul kütüphanesi deyip geçmemek gerekir. Dikkatle, hak ettiği özeni göstererek kullanılması durumunda okul kütüphaneleri, eğitim kalitesini yükselten bir payandaya kolayca dönüşebilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı, bu tespitlerden hareketle Türkiye’de okul kütüphanelerinin kullanımını artırmak, kalitelerini yükseltmek ve bu kaliteye bir standart getirmek amacıyla bazı önemli girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimlerin en önemlisi, z-kütüphane adı ile yeni bir okul kütüphaneciliği konsepti geliştirme yönünde atılan adım. MEB tarafından 2011 yılında gündeme alınan ve kısa süre içerisinde hayata geçirilmeye başlanan z-kütüphane kavramı; tasarım, idare ve kullanım bakımından okul kütüphaneciliğine yeni bir soluk getirmeyi hedeflemektedir ve bu yönde oldukça

önemli gelişmelere neden olmuştur. Z-kütüphaneler, renkli ve rahat iç mekân tasarımı ve tefrişatı kadar koleksiyon, teknoloji ve erişim yönünden de klasik okul kütüphaneciliğinden farklı imkânlar sunuyor. Sivil toplum ve devlet kurumları arasında iş birliğine açık bir şekilde z-kütüphanelerin çoğalmasının önü de mevzuatla açılmış durumdadır. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı verilerine göre Türkiye genelindeki z-kütüphane sayısı 327’dir. Z-kütüphane uygulamalarının 2012 yılı itibarıyla hayata geçmeye başladığını düşündüğümüzde 327 sayısı hiç de kötü değil. Zaten sayıya çok hızla artması, eksikliklerin giderilmesine ve yeniliklerin eklenmesine fırsat vermeyebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı, doğru bir yaklaşımla z-kütüphanelerin esas kullanıcısı olan gençlerin (öğrencilerin) görüşlerini de alarak ilerlemek iste-

"Z-Kütüphaneler, renkli ve rahat iç mekân tasarımı ve tefrişatı kadar koleksiyon, teknoloji ve erişim yönünden de klasik okul kütüphaneciliğinden farklı imkânlar sunuyor."

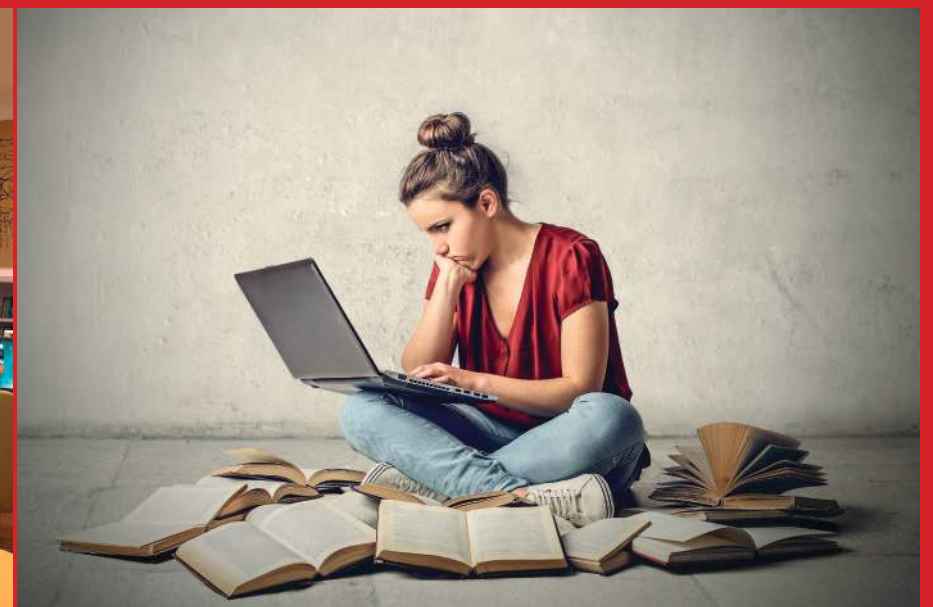
mektedir. MEB bu maksatla, 2014 yılı Kasım-Aralık aylarında Türkiye genelindeki z-kütüphanelerin kullanımı, tasarımı ve yönetimi ile ilgili olarak bir etki değerlendirme araştırması yaptırdı. Bu amaçla ülke genelinde, z-kütüphanesi bulunan 207 okul seçildi. Bu okullarda öğrencilerin, öğretmenlerin ve idarecilerin görüşlerine ayrıntıları ile yer veren bir araştırma gerçekleştirildi. Şimdi öğrencilerle ilgili bulgularından bazılarına birlikte bakalım.

Z-kütüphanelerle ilgili öğrenci anketlerinden elde edilen bazı önemli bulgular şunlardır:

Araştırma, öğrenciler arasında her gün okul kütüphanelerini kullananların oranında, z-kütüphanelerle birlikte artış meydana geldiğini ortaya çıkar-

dı. Tersinden söylersek, okul kütüphanesine hiç gitmeyen öğrenci kitlesinde düşme meydana gelmiştir (% 7,2 oranında). Diğer yandan okul kütüphanesini her gün kullanan kız öğrencilerin oranı, z-kütüphanelerden sonra erkek öğrencilerin oranından 2 kat daha fazla artmış (kızlardaki artış % 6, erkeklerdeki artış % 3,4) olması da ilginç bir bulgudur. Okul kütüphanesini hiçbir zaman kullanmayanların her iki cinsiyette de eşit oranda (kız %7,3; erkek %7,2) azaldığını görüyoruz. Okul kütüphanesine hiç gitmeyenlerin oranının z-kütüphanelerin kurulmasından sonra her iki cinsiyette eşit oranda azalmış olmasına rağmen okul kütüphanesine hiçbir zaman gitmeyen erkek öğrencilerin yüzdeleri oran olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmanın bir başka değişkeni okul düzeyi idi. Z-kütüphanelerin

kurulmasından sonra okul kütüphanelerinin kullanımında meydana gelen değişiklikler okul düzeylerine göre değişmekte midir? Bu soruya cevap ararken z-kütüphanelerin en fazla etkisinin ilkokullarda meydana geldiğini görmek ilginçtir. Okul kütüphanelerini haftada bir kullanan ilkokul öğrencilerinin oranında % 12,9 oranında bir artış meydana gelmiştir ki bu oldukça sevindirici bir bulgudur. Zira küçük yaşta itibaren kütüphanelere çekilen öğrencilerin, ilerleyen düzeylerde daha çok okuyan bireyler olacağını rahatlıkla varsayabiliriz. Kütüphane kullanım alışkanlıkları olumlu yönde değişen ikinci grup her gün kütüphaneye giden ortaokul öğrencileridir ki bu grupta artış oranı % 7,1. Bu bulguları tersinden okumaya çalışırsak okul kütüphanelerini hiçbir zaman kullanmayan öğrencilerin oranındaki azalmanın, okul düzeyle-

"Okul kütüphanelerinde ödünç verme ve kullanım istatistikleri tutulmalıdır. İstatistikler MEB bünyesindeki merkezî bir veri tabanında toplanmalı ve genel erişime açık tutulmalıdır."

rine göre dağılımına baktığımızda en fazla azalmanın ilkökul öğrencilerinde meydana geldiğini görüyoruz (% 14,6 oranında azalma). Hiçbir zaman okul kütüphanesini kullanmayan öğrencilerin sayısındaki azalma oranı bakımından ikinci sırada ortaokul öğrencileri (% 6,2) ve üçüncü sırada lise öğrencileri gelmektedir (% 4,9 oranında bir azalma). Tüm bu etkilerine rağmen z-kütüphanelerin lise düzeyindeki öğrenciler üzerinde yeterli etkiyi göstermediğini burada ifade etmek gerek. Zira lise öğrencileri arasında z-kütüphanelere rağmen okul kütüphanesine hiç gitmeyen öğrencilerin oranı % 25,1 olarak tespit edilmiştir. Bu düşündürücü bir orandır. Araştırmanın bir diğer ilginç bulgusu, kız öğrencilerin z-kütüphaneleri kitap okuma amacıyla kullanma oranlarının (%70,5) erkek öğrencilerin oranından (%57,2) daha fazla olduğudur. Bununla ilgili başka verileri de dâhil ettiğimizde şu sonuç ortaya çıkmaktadır. Erkek öğrenciler okul kütüphanelerini

kız öğrencilere kıyasla daha çok eğlence ve sosyal amacıyla kullanmaya eğilimlidir. Kız öğrenciler ise okul kütüphanelerini eğitim amacıyla kullanma konusunda erkeklerden anlamlı bir düzeyde ileridedir. Burada şunu söylemek gerek: Her şeye rağmen, şu ya da bu nedenle kütüphaneye uğramak iyidir!

Okuma Kültürü ve Z-kütüphaneler Çalıştayı'ndan İzlenimler

Z-kütüphaneler etki değerlendirme araştırması sonuçlarını masaya yatırmak amacıyla MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığı tarafından 18-21 Şubat 2015 tarihleri arasında Afyonkarahisar'da "Okuma Kültürü ve Z-kütüphane Çalıştayı" düzenlendi. Çalıştaya sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve devlet sektöründen olup konu ile ilgisi olan hemen her paydaş davet edilmişti. Bu çalıştayda

(ayrı salonlarda ve ayrı zamanlarda) 30'dan fazla oturum gerçekleştirildi. Çalıştayda Türkiye'de genel olarak okul kütüphanelerinin ve özel olarak z-kütüphanelerin sorunları masaya yatırıldı. Sonuç bildirgesinde; tasarım, idare, kullanım, koleksiyon ve benzeri pek çok alana el atan geniş perspektifli bir öneriler listesi ortaya çıktı. Bu önerilerden bazıları şöyle:

- Her kütüphaneye mutlaka tam zamanlı, profesyonel, okul kütüphaneciliği lisansına sahip bir kütüphaneci temin edilmelidir.
- Okul kütüphanelerinde ödünç verme ve kullanım istatistikleri tutulmalıdır. İstatistikler MEB bünyesindeki merkezî bir veri tabanında toplanmalı ve genel erişime açık tutulmalıdır.
- Z-kütüphane, engelli kullanıcıların özel ihtiyaçlarını karşılamaya uygun biçiminde tasarlanmalıdır.
- Z-kütüphane koleksiyonları oluşturulurken okulun müfredat programı ve okulda kullanılan öğrenme

"Profesyonel, lisanslı ve tam zamanlı çalışan bir okul kütüphanecisine sahip, öğrenci taleplerine göre ve okul müfredatının ana hatlarına uygun olarak içi doldurulmuş, teknolojik donanımlara sahip, eğlenceden korkmayan, sosyalleşmeye izin veren kullanıcı dostu bir okul kütüphanesi fark yaratır."

yöntemleri göz önüne alınmalıdır. Öğretmenlerin eğitimde kullanacağı, öğrencilerin başarı düzeyini yükseltmede katkı sağlayacak ve ilgi duydukları alanlara göre uluslararası, ulusal, yerel standartlar ve ölçütler doğrultusunda ihtiyaç duyulan her türlü bilgi kaynağına (basılı, dijital vs.) koleksiyonda yer verilmelidir.

- Z-kütüphanede bilgisayarın dışında -bilgiye ulaşmak ve onu kullanmak amacıyla- yazıcı, tarayıcı, projektör, projektör perdesi vb. elektronik araç-gereçler de kullanılmalıdır.
- Z-kütüphane bulunan okulların birbirleriyle iletişim kurup bilgi ve deneyim paylaşabilecekleri ortamların oluşturulması sağlanmalıdır.
- Türkiye'de tüm okul kütüphanelerinin işlem ve hizmetlerine çerçeve çizen ve hâlen yürürlükte olan "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" günün ihtiyaçlarına göre mesleki dernek ve kütüphanecilerle iş birliği içinde gözden geçirilerek güncellenmelidir.

Ayrıca, uygulamaya yardımcı olacak yönergeler oluşturulmalıdır.

- Okul kütüphanesi politikaları belirli aralıklarla gözden geçirilip güncellenmelidir.
- MEB okul kütüphanelerine ait ortak bir toplu katalog geliştirilmelidir.(Okul Kütüphaneleri Toplu Kataloğu).
- Katalog ve sınıflama işlemleri otomasyon sisteminde etkileşimli biçimde yer almalıdır.
- Oyun setleri ve kitleri çocuğun yaşına ve gelişimine aykırı olmadığı sürece kütüphanelerde materyal olarak bulundurulabilmelidir.
- Bilgi kaynaklarının tüm türlerine (kitap, dergi, çoklu medya imkânları sunan bilgi kaynakları, sosyal medya gibi) yönelik olarak dijital içerikler/bilgi kaynakları oluşturulmalıdır.

Netice-i kelâm

Araştırmanın verileri çok çeşitli olduğundan ortaya çıkan tespitler de bir

hayli kalabalık. Burada yalnızca öğrencilerle görüşmelerimizden elde edilen önemli ve çarpıcı birkaç bulguya ve MEB'in düzenlediği Okuma Kültürü ve Z-kütüphane Çalıştayı'nın sonuç bildirgesindeki bazı önemli konulara yer verdik. Sonuç olarak şunu yeniden söylemek gerek: Okul kütüphaneleri önemlidir! Çünkü okul kütüphaneleri fark yaratır. Profesyonel, lisanslı ve tam zamanlı çalışan bir okul kütüphanecisine sahip, öğrenci taleplerine göre ve okul müfredatının ana hatlarına uygun olarak içi doldurulmuş, teknolojik donanımlara sahip, eğlenceden korkmayan, sosyalleşmeye izin veren kullanıcı dostu bir okul kütüphanesi fark yaratır. Şunu görmek de bizi umutlandırıyor: Okul kütüphaneleri ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı, öğretmenler ve öğrenciler aynı şeyleri istiyor. Bu ender rastlanan bir durum. Zira eğitim alanında nadiren gençlerle orta yaş ve üzeri aynı şeyleri ister!

NOT: dhgm.meb.gov.tr adresinden Kütüphane linkinin altında Z-Kütüphane modellerine ulaşılabilir.

"Kayseri - Melikgazi Hasan Nuriye Ünlü Ortaokulu"
Z-Kütüphane

"Kırşehir Anadolu İmam Hatip Lisesi"
Z-Kütüphane

"Kuşkusuz her okurun başlangıç hikâyesi farklıdır. Bunlar biraz da size çizilen çizgi üzerindeki karşılaşmalara bağlıdır. Önemli olan bu karşılaşma anını fark edip kıymetini bilerek kader çizgisinde baskın, belirleyici bir renge dönüştürmektir."

Bir Okuma Hikâyesi

Hüseyin SU
Yazar

Okumaya nasıl başladığımız sorusu, hepimizi her zaman hem heyecanlandırır hem de anlatırken zorlar. Acaba nereden başlamak gerekir bu serüveni anlatmaya?.. Bir türlü dilini bulamayız. Oysa en canlı anılarımızdan birisidir okuluğumuzun serüveni. Bizden istenen, okumayı nasıl söktüğümüzü anlatmamız değildir; okur olmayı, okuma bilincini, belki de yalnızca okuma alışkanlığını nasıl kazandığımızdır...

Böyle de olsa kanaatimce ilk önce insanın kalemle, kitapla, yazıyla, kâğıtla ilişkisini, başlangıçta da gelecekte de önemli ölçüde belirleyen bir "kalem, kitap, yazı ve kâğıt kültürü"nden ve anlayışından söz etmek, bu anlayışın oluşturduğu kültürel dokuyu çok iyi değerlendirmek gerekir. Bu durumun okuryazar olmakla birebir ya da doğrudan bir ilişkisinin olduğunu söyleyemeyiz. Bunu doğrulamak için de okuryazarlık oranı arttıkça okuma oranının artmadığını, hatta toplumun kalem, kitap, yazı ve kâğıda karşı beslediği sevgisinin, saygısının azaldığını, eskiden gösterilen ihtiramın neredeyse bütünüyle yok olduğunu görmek yeterlidir.

Ben bu kitap kültürünün içinde hem okumayı söktüm hem de kitap okumayı ve kitap, kütüphâne sevgisini öğrendim. Bendeki ilk kitap imgesi Kur'an'la oluştu; 'kitap' diye Kur'an'a denirdi evimizde. Ona gösterilen saygı ve sevgi daha sonra okuyacağım ve bugüne kadar da sahip olduğum bütün kitaplarla, kitaplığımla ilişkiyi belirledi: Kuşkusuz bunu bir temellendirme, daha doğrusu anlama olarak belirtiyorum. Kur'an'a ulaşmak için de daha önce iki 'kitap' tanıdım: Elif Cüzü ve Amme Cüzü... Hocaya

giderken Kur'an'ı da cüzleri de anemini eliyle diktığı işlemeli bir kumaş çanta içinde ve mutlaka göğüs hizasında taşır, eve gelince de duvardaki yerine asardım. Bu saygı tavrının da kitapla ilişkimizi belirleyiciliği açısından altını çizmek gerekir.

Daha sonra bunlara Emsile, Bina, Maksut, Avâmil, İzhar... gibi 'kitaplar' eklendi...

Okumayı, ilkokula başladığımızın ikinci haftasında, benim de hayretle karşıladığımı hâlâ hatırlayacak kadar birden ve "İnatçı Keçi" adlı bir metinle söktüm; heceleme gerek kalmadan okudum. Bu durumu da hem psikolojik açıdan hem de evimizdeki dinî kitapların ve resimli halk hikâyelerinin hazırladığı bir kitap kültürünün varlığına bağlıyorum. Artık birinci sınıfın ilk aylarında bu kitapları da rahatlıkla anneme ve babama okuyabiliyordum. Çünkü her ikisi de okuma yazma bilmezdi. Kış gecelerinde, babamın odasında toplanan misafirlerine Halk Hikâyelerinin hikâye kısmını ben okurdum. Sonra da kahramanların diyaloglarını oluşturan şiirlere gelince, benden büyük genç bir yakınımıza verirdim; o da 'Aldı Kerem, Aldı Aslı' diye başlayan bu bölümleri, kendince bir türkü ezgisiyle, acıklı bir destan gibi okurdu. Sonra yine ben, hikâye kısmını okumaya devam ederdim. Bu hikâyelerin hemen hepsini defalarca okudum, bu nedenle de çoğu bölümlerini ezbere bilirim.

Her zaman söylemişimdir; bu kitaplardan Sürmeli Bey ile Telli Senem hikâyesi benim asıl kitabımdı. Sürmeli Bey kahramanım, Telli Senem de sevgili imgesiydi.

Bu kitapların bana kazandırdığı kalem ve kâğıtla olan ilişki, alışkanlıktan

çok fazla bir şeymiş meğerse. Buna bilinç de diyemiyorum. Kitap kültürü dediğim anlam ve atmosfer alanı da işte budur. İnanca, sevgiye, saygıya ve hayatla insan kalbi arasındaki ezeli bağın yüklendiği hissiyata dayalı bir doğal kazanımdan ibarettir bu kültür. Hayatın ana damarlarına açılan bu bağı kopardığımızda, hiçbir eğitim sistemiyle, okuma seferberliğiyle, zorunlulukla bu kültürün yerini dolduramıyorsunuz; insana okuma alışkanlığı kazandıramıyorsunuz ve okuma bilinci veremiyorsunuz; verseniz bile bu kültürün yerini hiçbir zaman dolduramıyorsunuz bunlarla.

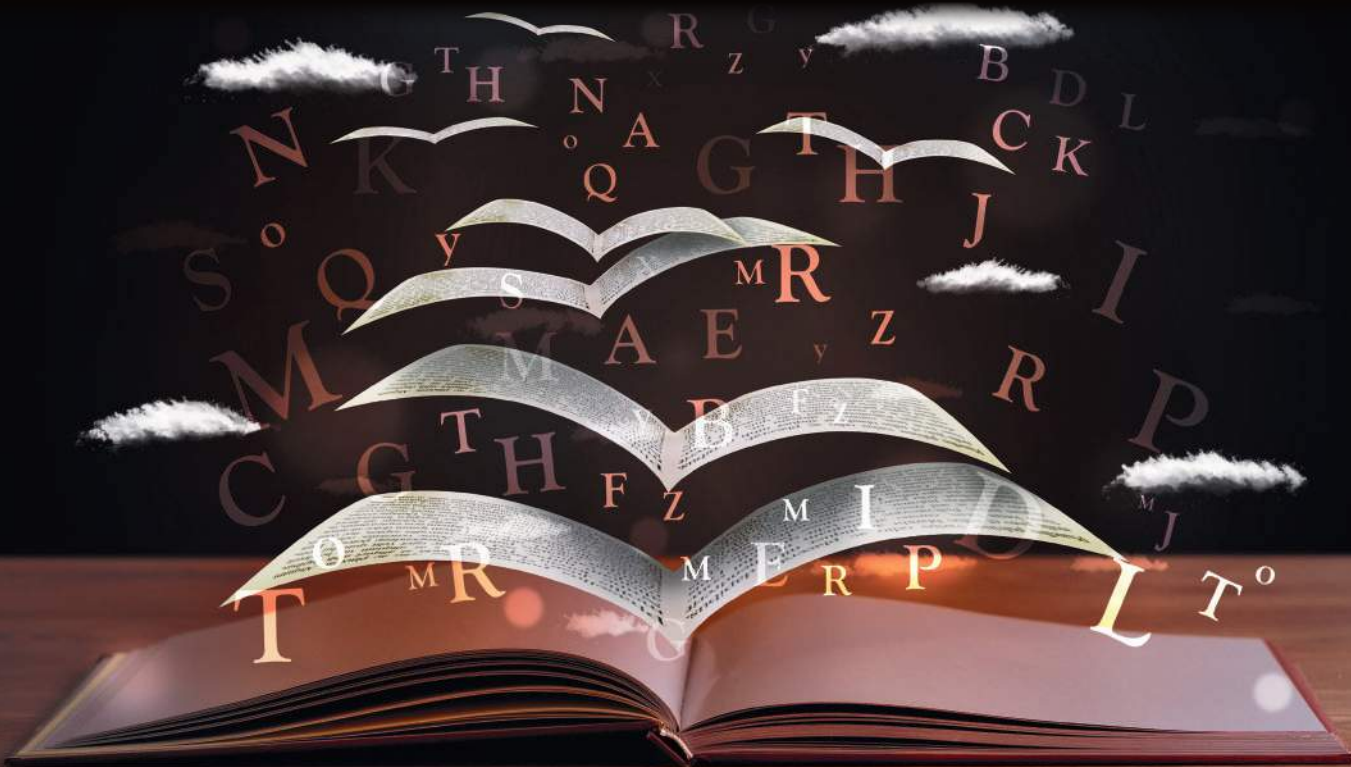
Bu kültürün kazandırdığı sadece kitap okumaktan ibaret de değildir; daha da önemlisi, düşünme yetisi, dil bilinci ve kuşkusuz bunlara bağlı olarak yazma hassasiyeti ve zevki kazandırmıştır.

İnsan, bunları nasıl kazandığını da yine kitap, kalem ve kâğıtla kurulan bir dünyanın sonsuzluğu içinde kaçınılmaz bir biçimde fark ediyor.

Kuşkusuz her okurun başlangıç hikâyesi farklıdır. Bunlar biraz da size çizilen çizgi üzerindeki karşılaşmalara bağlıdır. Önemli olan bu karşılaşma anını fark edip kıymetini bilerek kader çizgisinde baskın, belirleyici bir renge dönüştürmektir.

Benim için bu dönüşümü kolaylaştıran, büyüten karşılaşmalar ardı ardına devam etti. Lise yıllarında Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat dergileri ve bu dergileri yayımlayan şair ve yazarlarla tanışmam, ait olduğumuz toplumsal kesimin kültürel imkânları açısından bakınca çok önemliydi. Hayattaki hiçbir karşılaşma, sıradan bir rastlantı değildir. Üniversite yılları, bu süreci daha da derinleştirdi ve anlamlı hâle

“Okurken sayfaların yanındaki boşluklara öfkemi, sevgimi, beğenimi, eleştirimi, düşüncemi dile getiren birçok not düşerim. Bir gün bunlardan bir kitap bile yapılabilir. Kuşkusuz bunlar da kitaplarımı başkalarına, hele de ‘yabancı okura’ vermeme imkânsız hâle getiren nedenlerdendir. Çünkü böylece bir tür yazımızın mahremiyetine bürünüyor okuduğumuz kitaplar”

getirdi.

Nasıl okuduğumuz konusu da ilk önce gördüklerimizle yakından ilgilidir. Heves, taklit, etkilenme, beğenme gibi saiklerle okuma biçimleri ve bilinci ediniyoruz. Bunların bazıları ‘bize göre’ olmasa bile en azından bir süre öyle devam ediyor. Öğretmenlerimiz, büyüklerimiz, tanıdıklarımız ve sevdiğimiz yazarlar, ağabeyler, arkadaşlar... Okuma biçimlerimiz ve neleri okuyacağımız konusunda bizim üzerimizde belirleyici oluyor. Daha sonra da bunların bazılarının işimize yaramadığını, ‘bize göre’ olmadığını görüyor ve kendi yöntemimizi, tekniğimizi buluyoruz. Okuyacağımız kitabı ‘seçmek’ bana göre nasıl okuduğumuzdan çok daha önemlidir. En çok da bu konuda deneme yanılma yoluyla ilerlediğimiz için çok zaman kaybeder, düşünce ve estetik açıdan gereksiz, aşındırıcı kitaplarla yoruluruz. Bu nedenle yolunu kaybedişine tanık olduğumuz nice okurlar vardır. Kitabı tanıdığımızda ve okumayı öğrendiğimizde, çoğu zaman neredeyse yolu yarılmış oluruz; elbette istisnalar hariç...

Bu açıdan kendimi şanslı görmüşümdür her zaman. Ne ki, kitap konusundaki aç gözlülüğüm, obur okurluğum ve yine aynı konudaki etkilenmeye her zaman çok açık oluşum nedeniyle düşünce ve estetik açıdan törpü görevi gören kitaplarla da çok zaman öldürdüğümü düşünüyorum. Kitabevine girdiğimde, âdeta saldırganlaşıyorum...

Çizmeden okuduğum kitabı, (Kur’an meali ve hadis kitapları da buna dâhil) okumamışım gibi bir duyguya kapılıyorum. Eğer okuduğum kitabı hiç çizmemişsem, baştan sona sayfaları gözden geçirir, acaba dalgınlıkla çizilecek yerleri atladım mı, diye okuyuşumu test ederim. Yine de çizilecek bir yer bulamamışsam, kitap gözümünden düşer. Hiç çizmeden okuyan insanlara da hayret ederim (**Atasoy Müftüoğlu** bunlardan biridir ve onun okuduğu kitaplarda çizilmiş bir cümle bile bulamazsınız. Ama size uzun uzun anlatır okuduğu her kitabı.).

Okuduktan sonra, mutlaka kitapta ki çizdiğim yerleri yeniden okurum. Aradan yıllar da geçse döner bakarım. Çizerek okuduğum hiçbir kitabı kimseye veremem (aslında kolay kolay kitaplığımdan kitap veremem). Başkasına ait kitapları da okuyamam, okuduğum her kitap mutlaka benim olsun isterim; genellikle de böyle olmuştur. Sadece ortaokul yıllarında halk kütüphanesinden ödünç kitaplar aldım; hatırlamıyorum ama belki bir iki kez de arkadaşlarımdan almışlığım olabilir. Kitaplığım (son yıllarda çok büyümesine ve üç ayrı yerde olmasına karşın) son derece düzenlidir. Genellikle elimi attığımda bulmak isterim aradığım kitabı. Bulurum da. Eğer bir kitap vereceksem bir arkadaşıma, vermeden önce benim kitabımı nasıl okuması gerektiği konusunda uyarırım. Kitabın sırtı kırılmadan, çizilmeden (çünkü sadece ben çizerim kendi kitabımı), kapağı ve sayfaları örsele-nip eskitilmeden, kısaca verdiğim gibi geri gelmesini isterim. Benden ödünç kitap alıp okumak meşakkatli bir iştir. Ben de böyle okurum: Kitabı doksan derecelik bir açıyla açıp okumaya özen gösteririm ve böylece sırtının kırılmasını önlemiş olurum. Çizerken de aynı açıda durur kitap. Satırların altındaki çizgilerin olabildiğince düzgün olması gerekir; bu nedenle hareketli (otobüs, tren, uçak gibi) mekânlarda okuyorsam, çizmek istediğim cümlelerin yanına işaret koyarım ve daha sonra da çizerim. Çok iyi bir okur ve kitap dostu olan dostum **Halil Can**, cetvelle çizerdi. Onun okuduğu, elinden geçen bir kitabı, her okur ve yazarın mutlaka görmesini ve incelemesini arzu ederim. Okurken sayfaların yanındaki boşluklara öfkemi, sevgimi, beğenimi, eleştirimi, düşüncemi dile getiren birçok not düşerim. Bir gün bunlardan bir kitap bile yapılabilir. Kuşkusuz bunlar da kitaplarımı başkalarına, hele de ‘yabancı okura’ vermeme imkânsız hâle getiren nedenlerdendir. Çünkü böylece bir tür yazımızın mahremiyetine bürünüyor okuduğumuz kitaplar. Birkaç yıl öncesine kadar okuduğum kitabı kap-

lardım eskimesin diye. Kitaplığımın oluşmaya başladığı ilk yıllarda, her kitabı mutlaka özel şeffaf naylonlarla kaplardım; baş edemeyince bıraktım. Okuduğum kitap bir anlamda ‘notlandırılmış’ olduğu için çok az not alırım okurken. Ama söylediğim gibi okunmuş kitaplarıma çok sık dönerim. Bu dönüşlerde insanın, bazı yerleri neden çizdiğine anlam veremediği de oluyor. Bu durumu da ancak düşü-günüz notlarla aşabiliyorsunuz.

Benin kıymetlilerim, üç başlıkta toplanabilir. Dinî düşünce ve yaşantımda her zaman başvuracağım kitaplar: Kur’an, Tefsir, Hadis, İlmihâl, Tasavvuf... Yeryüzü birikimi bağlamında siyasal düşünce açısından her zaman uzandığımda bulmam gerekenler: Tarih, Felsefe, Sosyoloji, Siyasa... Edebiyat, sanat çizgisinde ve yazmak konusunda cephâneliğimiz olarak gördüğüm ve her zaman yararlandığımız kitaplar: Sözlükler, Edebiyat Tarihi, Eleştiri, Poetika ve okurken yazma aşısı taşıdığını gördüğüm öykü, şiir, deneme, roman, anı, günlük, mektup gibi kitaplar... Bu kitapların gözümün önünde, elimin altında olmasının bana her zaman düşünme ve yazma cesareti verdiğine inanırım. Okumalarım genellikle güne, gündeme, hatta edebiyat dergilerinin tartıştığı, öne çıkardığı türden bir güncelliğe bağlı değildir. Az önce saydığım her üç alanda (yanıldıklarım olsa da) okumam gerektiğini düşündüğüm kitapları öncelerim. İkinci dereceden bir okuma sayılabilecek ama faydadan hâli olmayan yazdığım konuyla ilgili okumam gereken kitaplar olur. Bunları da zorunluluk gereği okurum. Öykü kitapları, hemen her zaman masamda ve çantamda bulunur. Yazdığım türün dayattığı okumalardır bu da. Romanı da bu anlamda bir yan tür olarak sayabiliriz. Şiiri, her zaman bir edebiyat türünden de öte ruh dinamizmi için okurum. Anı, günlük ve mektupları, insan hayatının sıcaklığını hissetmek ve çok şey öğrendiğim için sürekli okurum...

Geleceğin Dünyasında Kâğıtsız Okuryazarlık: Dijital Kitap

Hatice BİLDİRİCİ

Yazmak için kâğıt kullanımının yavaşça hayatımızdan çekildiği şu günlerde, okumak için de basılı materyale duyulan ihtiyaç azalmaktadır. Gazete, dergi ve kurumsal evrak okumaları dijital ortama taşınırken teknik devrim, kitabı da kâğıtsız hâle getirme yolunda ilerliyor. Her geçen gün yaygınlaşan bu kitap biçimlerini, bir ihtiyacın belirlendiğini söyleyebiliriz. Değişen yaşam şeklimizde hızın ve kolay ulaşılabilirliğin önemli bir yeri var. Büyümekte olan ekonominin pazar arayışları da elbette bunda etkili. Sebep her ne olursa olsun elektronik ortam artık okuma kültürünün yadsınmaz bir parçası. Büyük kütüphaneler dijital ortama aktarılırken yayınevleri de bastıkları kitapları elektronik ortama taşıyorlar. Yirmi birinci yüzyıl itibarıyla kitap; sesli, elektronik ve zenginleştirilmiş (etkileşimli) olmak üzere üç farklı biçimde bilgisayar, tablet ve telefon üzerinde kendine yer bulmuş durumda. Biz de bu yazıda dijital dünya ile okuma kültürünün bir parçası olan bu üç kitap türünü incelemeyi hedefliyoruz.

Sesli (Konuşan) Kitap

Bir kitabın sadece seslendirme yoluyla kayıt altına alınmış hâline sesli kitap denir. Bu kitaplar, yoğun olarak görme engelliler tarafından tercih edilir. Sesli kitabın çıkış noktası da onların okuma ihtiyaçlarını karşılamaktır. Görme engellilerin asıl kitapları kabartma harflerle (Braille Alfabesiyle) basılanlardır. Bu baskının yüksek maliyetli ve oldukça zor hazırlanabilmesi nedeniyle tüm kitapların bu yöntemle basılması pratik açıdan mümkün değildir. Ülkemizde Braille alfabesini bilen ve kullanan görme engellilerin sayısı birkaç bini geçmemektedir. Sesli kitapların bu sahada önemi büyüktür. Çoğunlukla gönüllülerin sesli okumalarının kayda alınmasıyla ortaya çıkan sesli kitaplar, yirminci yüzyılın başlarında ağır devirli plaklarda, makara bant ve kasetlerde ortaya çıktı. Şimdi ses kaydı, bil-

gisayar teknolojisi kullanılarak dijital ortamda yapılmaktadır. Bu ses kaydı, CD'lere aktarılmaktadır. Bir CD üzerine iyi kalitede 12 saat ses kaydı yapılabilir. Bu kaydın çoğaltılması da birkaç dakikadan fazla sürmemektedir. CD'lerin saklanması ve taşınması da kolaydır. Kopyalama hızının çok yüksek olması bir kütüphanenin benzerinin başka bir yere kurulmasında da çabukluk sağlar. Bir bilgisayar ve mikrofon yardımıyla herhangi bir gönüllü okuyucu kendi evinde de sesli kitap kaydı yapabilir. Gönüllülere profesyonel kayıt imkânını sunan merkezlerden bazıları şunlardır: Beyazıt Devlet Kütüphanesi (İstanbul), Türkiye Görme Özürlüler Kitaplığı Derneği Türgök (İzmir), Millî Kütüphane (Ankara), Boğaziçi Üniversitesi Görme Engelliler Teknoloji Merkezi (Getem) (İstanbul). Sesli kitapların görme engellileri aşarak herkese hitap eder hâle gelmesinin tarihi daha yenidir. Şehir hayatı ve insanların yaşam koşulları, kitaba ayrılacak zamanı azaltmaktadır. Günde, ortalama 8 saat işte, 2 saat trafikte, 3 saat de televizyon karşısında kalan büyük şehir insanı, kitabı okumaktan çok dinleme imkânını arayabilir. Bilhassa trafikte kitap dinlemek isteyen bir modern okuyucu kitlesi mevcuttur. Bu okuyucu için sesli kitap mağazalarının kurulmuş olduğunu görüyoruz. Şimdilik, neredeyse kitabın basılı hâlden pahalı olan sesli kitaplar, yaygınlaşma imkânına kavuşmamıştır. Ancak geleceği parlak bir alan olduğu görünmektedir.

E-Kitap (Elektronik Kitap)

Bilgisayar ve diğer elektronik cihazlarda okunabilen E-Kitap, dijital ortamda yayımlanan kitaplardır. Genel olarak İpad, android tabletler, akıllı telefonlar, kitap okuyucu cihazlar ve bilgisayarlarda okunabilen her tür dosyaya E-Kitap denilebilir.

E-Kitap okuyucuları, arka planında ışık kaynağı olmayan, gözleri normal kitaptan daha fazla yormayan araçlardır. Okuma sürecine sağladığı pek çok kolaylığın yanı sıra, gerçek kitap okuma sürecine en çok benzeyen

"Yirmi birinci yüzyıl itibarıyla kitap; sesli, elektronik ve zenginleştirilmiş (etkileşimli) olmak üzere üç farklı biçimde bilgisayar, tablet ve telefon üzerinde kendine yer bulmuş durumda."

E-Kitap okuma yöntemi, bu cihazlarla sağlanabilir. Epub, Kindle gibi gerçek E-Kitap amaçlı oluşturulmuş dosya tiplerinin tüm cihazlarda okunması daha kolaydır. E-Kitap teknolojisi gelişmekte olduğu için henüz bir standart dosya formatı yoktur. Piyasada PDF formatındaki kitaplar, kullanım kolaylığı, uyumluluk ve çok bilinirlik avantajlarıyla öne çıkmaktadır.

E-Kitapların avantajlarından bazıları şunlardır:

- Okuma istatistikleri tutma, metnin hemen yanına notlar alma, istediğiniz bölümü, kelime grubunu veya kelimeyi kolayca bulma, metni istediğiniz büyüklük, yazı tipi, zemin rengi ve aydınlanma ile okuma imkânı sunar.
- Zamandan ve paradan tasarruf sağlanabilir. İnternet üzerinden ödeme yapılarak ve indirilerek anında sahip olunabilmesi, kargo veya ulaşım ücretlerinden tasarruf etme imkânı sağlar. Üretimi daha hızlıdır, yayına hazırlanması ve dağıtım sürecindeki lojistiği hızlı ve de maliyeti azdır.
- Güncelleme kolaylığına sahip olduğundan gereken durumlarda, yazarın dijital ortamda güncellemeyi yaparak okuyucuyu bilgilendirmesi mümkündür.

d. Taşıma kolaylığına sahiptir. E-Kitap okuyarak bir kitabı çantada taşımak yerine, bir kütüphaneyi cepte taşıma imkânı elde edilebilir. 32 GB'lık bir hafıza ile 10.000 - 15.000 civarında kitap taşınabilir.

e. Metro, otobüs gibi ayakta seyahat edilen toplu taşıma araçlarında kitabı tek el ile tutarak kolayca okumak mümkündür.

f. E-Kitap ile astım ve alerji hastalıkları olan kişiler, kitapların yaydığı kâğıt tozlarından korunabilir.

E-Kitapların dezavantajları ise şunlar olabilir:

- Kitap kokusundan mahrum olmak,
 - Işık kaynağı olmayan E-Kitap okuyucuları dışındaki bilgisayar, cep telefonu, tablet gibi okuyucu cihazların gözleri yorması,
 - DRM koruması bulunmayan kitapların kopyalanma ve dağıtım kolaylığı nedeniyle korsan basım için ortamın hazır olması. Bu da eser sahibi, yayıncı ve dağıtımıcının hakkının yenmesi anlamına gelebilir.
- E-Kitap, başlangıçta basılmış kitapların elektronik versiyonları olarak görülüyordu. Ancak, artık sadece elektronik ortamda yayımlanıp hiç basılmayan kitapların sayısı gitgide artmaktadır. Bu kitaplar İnternet kitapçılarından kolaylıkla sağlanabilmektedir.

Z-Kitap (Zenginleştirilmiş / İnteraktif Dijital Kitap)

Elektronik kitabın etkileşimli hâline "interaktif dijital kitap" denmektedir. Ülkemizde emekleme aşamasında olan bu kitap türü, daha çok ders kitapları olarak şekil almaktadır.

Elektronik ortamda yer alan bu kitap; anlatıma eklenmiş, istendiği zaman tıklanarak ulaşılacak ses, video, animasyon,

İnternet bağlantısı gibi materyallerle zenginleştirilmiş bir içeriğe sahiptir. Ayrıca, konu anlatımlarının yanı sıra Z-Kitaplardaki ünite ve genel değerlendirme soruları da etkileşimli (interaktif) hâle bulunur. Öğrenciyi olumlu veya olumsuz geri bildirimler verilebilir.

Okullarda etkileşimli tahta kullanımının artması, "Eğitimde Fatih Projesi" kapsamında öğrencilere tablet dağıtılması, bilgisayar kullanımının yaygınlaşması ile normal ders/ kaynak kitaplarının yerine "Z-Kitap"ların kullanılmasını ihtiyaç hâline getirmiştir. Z-Kitaplar ile öğrenciler dijital ortamda ders içeriklerine ulaşabilecek; istedikleri zaman okulda, evde, arabada, açık havada yani farklı mekânlarda zenginleştirilmiş içerikle etkileşime imkân bulabilecekler.

İnteraktif dijital kitaplar için henüz dünya genelinde kabul gören bir dosya formatı bulunmuyor. Bu nedenle bu tür içerikler, dijital yayıncılar tarafından işletim sistemlerine göre düzenlenmiş mobil uygulamalar olarak sunuluyorlar. Ancak ilerleyen yıllarda bu tip içeriklerin yayınlanacağı bir standart belirlenerek cihazlar arası uyum problemlerinin önüne geçilmesi bekleniyor.

İnteraktif dijital kitapların bir avantajı da kopyalamaya ve çıktı alınmasına karşı kolaylıkla korunabilmeleridir. Uygulama olarak satışa sunulduklarından korsan kopyalamalara karşı korumalı olan bu kitaplar, interaktif bir ararim içerdikleri için kâğıt üzerine de basılamaz. Ayrıca Google Play veya iTunes üzerinden, bu içerikler otomatik olarak güncellenebilir.

Ülkemizde MEB ve Anadolu Üniversitesi gibi yaklaşık 20 milyon öğreneni bünyesinde barındıran büyük kurumlar, Z-Kitap teknolojisini kullanmaya başlamıştır. Çalışmalar ve güncel gelişmeler bu teknolojinin hayatımızda daha fazla yer alacağını göstermektedir.

"Çocuk, gözlerini bir şeye odaklayabildiği ve onun izini sürebildiği andan itibaren kitaplarla tanıştırılmalıdır"

- **Esra BALLIM**
- Çevirmenler: **Şeymanur DÜNDAR, Ilgım VERYERİ ALACA**

Prof. Junko YOKOTA
ile Röportaj

Dijital çocuk edebiyatı, çok kültürlü ve uluslararası edebiyat ve nitelikli edebiyat konulu eserleriyle okuyarlık eğitimi alanlarında araştırmalar yapan Prof. Junko YOKOTA, bizimle bu alandaki tecrübelerini paylaştı.

Çocuklar kaç yaşında kitaplarla tanıştırılmalıdır?

Çocuk, gözlerini bir şeye odaklayabildiği ve onun izini sürebildiği andan itibaren kitaplarla tanıştırılmalıdır. Bu durum, onlar konuşmaya başlayınca kadar devam eder. Sonrasında zaten resimli kelime listelerinin olduğu kitaplara ya da bilmedikleri kelimelerin resimlerine maruz kalacaklar. Böylece bu resimlere bakarak akıllarından bir hikâye uyduracaklar. Bu İtalya'nın dışındaki Lampedusa'da uygulanan çok önemli bir projedir. "Sessiz Kitap Projesi" olarak adlandırılır. Bu kitaplarda metin olmamasına rağmen, görseller öylesine dikkat çekicidir ki, çocuklar sayfaları inceleyerek hikâyeyi anlayabilirler ve yorumlayabilirler. Çocukların resimlerde

gördükleri şeylerin bir anlamı olmalı. Bu, çocukların hayal gücü için çok önemlidir. Zaten görselliğin ve iletişimin çok fazla olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Bence çocuklarla genç yaşta hikâyeyi görsellerden algılamak duymaktan daha önemli.

Amerika'da ve Japonya'da çocuklara okuma alışkanlığını kazandırmak için hangi yaşlardan itibaren çalışmalara başlıyorsunuz?

Şunu söylemeliyim ki, hem Amerika'da hem de Japonya'da okuma alışkanlığını kazanmak için ideal yaş doğumdan itibaren başlar. Bu ülkelerdeki ebeveynler, iyi okuyucu olmuş şanslı çocuklara sahiptir. Genellikle ebeveynler çocukları doğduğu andan itibaren onlara sesli okumaya başlamanın önemini bilirler. Özellikle dil, çocukların hayatlarının birinci yılında geliştiği için bu dönemde kendilerine kitap okunan çocuklar çok şanslıdır.

Yaratıcı okuma için hangi tür me-

tinleri tercih ediyorsunuz?

Demek istediğiniz çocukların hayal gücünü geliştirecek kitaplar sanırım. Öyleyse çocukların alışık oldukları yaşam şartlarından farklı ortamları onlarla tanıştıran kitaplar, hayatın ötesinde bir bilgi edinmelerini sağlayabilir. Bu, daha iyi koşullarda olan bir ülkede geçen hikâye veya fantastik bir hikâye de olabilir. Ama metinler, çocukların bildiklerinin ötesinde onları ihtimalleri düşünmeye yönlendirecek imkânlarla dolu olmalıdır.

Siz okul kütüphanecisiyken gözlemlediğiniz kadarıyla çocuklar hangi kitapları okumaktan hoşlanırlardı?

Ben, 5 ile 11 yaşları arasında 1200 öğrencisi olan bir ilkokulda kütüphaneciydim. Çocuklar hikâye kitaplarını severlerdi ama gerçekten bilgiyi de severlerdi. Eğer ben herkesin seveceği bir kitap seçmek zorunda kalsaydım ya da herkesin uğruna en çok kavgaya ettiği kitabı söylemem ge-

rekseydi "Guinness Dünya Rekorları" kitabı derdim. Çocuklar arasında çok popüler. Ama öğretmenin sınıfta sesli okuduğu bir kitap da anında kütüphanede popüler olurdu. Bu yüzden öğretmenlere şunu söyledim: "Eğer bir kitabı sesli şekilde okuyacaksınız, lütfen beni önceden bilgilendirin ki böylece ben de o kitabın birçok baskısını sipariş edebileyim."

Çocuklar için dijital okuma materyalleri geliştirirken hangi ön çalışmalar yapıyorsunuz?

Bu çok kapsamlı bir alan. Birçok insan gibi ben de bu konuyla ilgileniyorum. Ama "içerikleri geliştirip anlamlı bir hâle getiren özellikler nelerdir?" diye araştırıyorum. Çocuklar için bu uygulamaları (aplikasyonlar) hazırlamak zaman ve para ister. Ben, hangi özelliklerin çocukların daha iyi düşünmesine yardım edeceğini, hangi özelliklerin onların düşünmesini engellemeyeceğini, hangi özelliklerin çocuklara kendi yaşamlarında kendilerini görme fırsatı geliştireceğini bilmek isterim. Bu yönde bir içerik analizi yapmak çok önemlidir. Ama bunun da ötesinde bence, çocuklara uygulama yaratmak için gerçekten çocukları tanıyan ve çocuklara eğitim verirken hangi pedagojinin kullanılması gerektiğini bilen eğitimcilerden ve uzmanlardan oluşan bir kadro ile iş birliği yaparak bir araya gelmek gerekir. Yazarlar ve çizerler gibi çocuklara nasıl hikâye anlatılacağını bilen yaratıcı kişilerle birlikte bir takım çalışmasıyla harika uygulamalar yapılabilir.

Basılı çocuk kitapları ile dijital çocuk kitapları arasındaki avantaj ve dezavantajlar nelerdir?

İkisinin de avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Basılan kitaplarda etkili olan, kitabın bir bütün olarak algılanabilmesidir. Ancak dijitalde ise daha detaylı bir deneyim kazanılabılır. Dijital uygulamalar, daha derine gitme imkânı verir. Örneğin; Türkiye hakkında bir kitap okurken gördüğün haritada bir şehre tıklarsın o da seni oraya götürür. Ve eğer manzara hakkında bilgi almak istersen yine o butonu tıklarsın. Kültür için başka bir pencere olabilir. Dijitalde kurgu ve öyküleme doğrusal değildir. Bu nedenle doğrusal olmayan bir hikâyeye anlatmak dijital uygulamalarda yapılabilecek en önemli şeydir. Öte yandan güzelce geliştirilmiş, nasıl hikâyeye anlatılacağını özüne sahip estetik dolu resimli bir kitap, sen onu tek bir kalıba sokup bilgisayara veya tablete atarsan iyi bir şekilde çalışmaz. Bir işe yaramaz ve amacına ulaşmaz. Ancak dijitalde de her zaman aynı ölçüde bir ekrandan okuma söz konusudur. Bu konuda daha detaylı bir bilgi için makalelerime bakabilirsiniz: "Resimli Kitaplar ve Dijital Dünya: Eğitimciler Bilinçli Karar Veriyor" (Picture Books and the Digital World: Educators Making Informed Choices), William Teale, Junko Yokota.

Türkiye'deki okuryazarlık eğitimi üzerine tavsiyeleriniz nelerdir?

Bence hiçbir şey bir rol modelin; "Okumak, benim için çok önemlidir, okumak zorundayım." demesinden daha güçlü ve etkili değildir. Bu yüzden çocukların hayran olup onlar gibi olmak istediği popüler kültürden futbolcular, aktörler ve şarkıcıların; "Vakit buldukça okumam; okumak için zaman yaratırım" sloganını kullanması çok etkili olacaktır. Bu rol model ilişkisi, çocukların aileleri için de geçerlidir. Eğer ebeveynler bir kitap alıp okurlarsa tabii ki bu çocukların onları rol model edinmesi açısından faydalıdır. Eğer ebeveynlere bir mesaj verecek olursak: "Çocuklarınız her gün kitap okuduğunuzu görmeli, bunun önemli ve mutluluk verici bir şey olduğunu algılamalı." diyebiliriz. Diğer yandan birçok iyi kitaba çocukların erişimi sağlanmalı. Çünkü televizyon her gün onların önünde duruyor. Her evde bir televizyon var ve bir tuşa basıp onu açmak çok kolay. Ama her evde iyi kitaplar var mı? Halk kütüphaneleri var ama biz o mekânları çocuklar için cazip hâle getiriyor muyuz? Çocuklar, bol kitap seçeneğinin olduğu kütüphanelerde okumaktan hoşlanabilirler. Başka bir örnek olarak, her gün yemek yeriz çünkü vücudumuzun sağlıklı çalışması için bunu yapmak zorundayız. Her gün okumalıyız çünkü beynimizi çalışır biçimde tutmalıyız.

Tecrübelerinizi bizimle paylaştığınız için çok teşekkürler.

Ben teşekkür ederim.

Prof. Junko Yokota kimdir?

Chicago'daki Ulusal Louis Üniversitesine bağlı Ulusal Eğitim Fakültesinin Okuma ve Dil Bölümünden emekli olan Profesör Junko Yokota, aynı zamanda Çocuk Kitapları Araçlılığıyla Öğretim Merkezi'nin direktörüdür. Kariyerinin ilk on yılında sınıf öğretmeni ve okul kütüphanecisi olarak görev yapmıştır. Yokota, resimli kitaplardaki görsel anlatımlar, dijital çocuk edebiyatı, çok kültürlü ve uluslararası edebiyat ve nitelikli edebiyat konulu eserleriyle okuryazarlık eğitimi alanlarında araştırmalar yapmaktadır. Yayınları arasında beşinci baskısı yapılan, çok yazarlı üniversite ders kitabı olan "Çocuk Kitapları Çocukların Elinde" de çocuk edebiyatı yorumları, dergilerde yayımlanan makale ve kitap bölümleri yer almaktadır. Yokota, sık sık farklı ülkelerde çocuklar için geliştirilen dijital okuma materyalleri hakkında düzenlenen seminerlere konuk olarak gitmektedir. Yokota, Birleşik Devletler Gençlik Kitapları Kurulu (USBBY/ Birleşik Devletler Gençler İçin Kitap Kurulu) ve Uluslararası Gençlik Kitapları Kurulu (IBBY) ulusal bölümü başkanlığı yaptı. Amerikan Kütüphane Derneği Newbery Komitesi'nde çalıştı, Batchelder ve Caldecott Komitesi başkanlığı yaptı ve Uluslararası Gençlik Kitapları Kurulu Hans Christian Andersen Ödülü'nde iki dönem jüri olarak görev aldı. Junko Yokota, çok kültürlü edebiyata katkılarından dolayı "Virginia Hamilton Ödülü"nü, "Dünya Okuma Ödülü"nü almıştır ve Uluslararası Çocuk Edebiyatı Topluluğunun etkin katılımcısıdır. Yokota, 2015 yılının ilk yarısında Fulbright burslusu olarak Wrocław Üniversitesinde olacaktır.

Yurt dışından Okumaya Teşvik Projeleri

Doç. Dr. Ilgım VERYERİ ALACA
Koç Üniversitesi, Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü

"Küçük çocuklar kitap okuma sırasında çok uzun süre sessiz duramaları bile, her gün iki üç dakika okuyarak bunu yavaş yavaş artırmak dahi, çocuk için büyük bir kazançtır. Kitap okurken sakin bir ortam seçmek, her sayfada çocuğa kitapla ilgili sorular yöneltmek ve onun da sorularını can kulağı ile dinlemek, okuma sevgisini filizlendirebilir."

Çocuk edebiyatı; İngiltere, İsveç, Almanya, Japonya başta olmak üzere bir grup ülkede günlük yaşamın yüz yılı aşkın bir süredir parçasıdır. Avrupa'daki kütüphanelerde 15. yüzyıla ait çocuk kitapları incelenebilir. 2010 itibarıyla Amerika'da 16.549, Çin'de ise 51.000'in üzerinde halk kütüphanesi olduğu tespit edilmiştir. (IFLA World Report 2010.)

Harlem Çocuk Alanı Projesi, Amerika'da Obama yönetimi tarafından 20 ayrı şehirde tekrarlanması tasarlanmış (Obama 2008) ve yüzde elli devlet, yüzde elli bağışçılar tarafından fonlanan kent bazında bir pilot projedir. Harlem Çocuk Alanı (Harlem Children's Zone) Projesi bebek bekleyen ailelerle "Bebek Üniversitesi" kapsamında çalışmaya başlaması ve ilk üç senenin çocuklar için önemini öğretmesi bakımından istisnadır. (HCZ 2013)

Montréal'de yiyecek otomatı yerine "machin-o-livres" isimli kitap otomatları eski çocuk kitaplarını ilgililere 1 Kanada Doları karşılığında sunmaktadır. Kütüphanelerin bulunmadığı

yerlerde, projenin yaygınlaştırılması düşünülmektedir. Almanya'da kitapçılar, çocuklara kitapları cazip kılmak için trenden oyuncak raflar yapmakta, üretilen şeker, makarna gibi çeşitli yiyecekler, harf şeklinde tasarlanmak şartıyla çocukları okuma kültürüne yaklaştırmaktadır.

İngiltere'deki bir araştırma ise her üç çocuktan birinin hiç kitabı olmadığı verisinden yola çıkarak okuma teşvik programlarının (British National Literacy Trust) McDonalds ile iş birliği içinde yapılmasını tetiklemiştir. Araştırmalar, her yıl çocuklu on aileden sekizinin en az bir kere McDonalds'a gittiğini göstermiştir. İsveçre ve Almanya'da sürdürülen uygulamada okuma ve çocuk vakıflarının desteği ile McDonalds'larda dağıtılacak kitapların içerik ve kalitesi uzmanlarca onaylanmış ve fon desteğinde bulunmuştur.

Almanya'daki uygulama, kitapları hem görünür hem de ulaşılır kılmakla kalmamış, Eylül 2012'de çocuk münüsü alan dört milyon çocuğun kaliteli bir çocuk kitabına sahip olmasına

imkân tanımıştır.

UNICEF ve Child to Child Trust (Eğitim Fakültesi, Londra Üniversitesi) işbirliğiyle yürütülen okuma projesi ise ilkokuldaki çocukların okul öncesi kardeşlerine ve arkadaşlarına kitap okumalarını sağlar. Bangladeş, Çin, Kongo, Etyopya, Tacikistan ve Yemen'de 2007'den bu yana uygulanan proje başarılı bulunmuştur. (Getting Ready for School 2010) Hippy programı ise- ki Türkiye'de bir kısmı hayata geçirilmiştir- öğrenme alışkanlığının evde başladığından yola çıkarak bir model oluşturmuştur. Öğretmenler, aile ziyaretleri yaparak okul öncesi dönemdeki çocuklar için eğitim önerilerinde bulunmuşlardır.

Okuma kültürü ve çocuk kitapları alanında örnek bir ülke: İsveç

İsveç, okuma kültürü ve çocuk kitapları bağlamında dikkat çekici bir ülke. O nedenle İsveç'te çocuk kitapları ve okuma kültürü arasındaki bağlantıya ayrıntılı olarak eğilmek istedim. Eser, ödül mekanizmaları ve sosyal politi-

"Stockholm Havaalanı'nda Çocuk kitabı heykeli ve yer sergisi, 2013"

"Nils Holgerssons'm Hikayesi"

"İsveç Çocuk Kitapları Enstitüsü'nde kitapların üretim sürecini gösteren sergi"

"Nobel Ödüllü Yazar ve Öğretmen Selma LAGERLÖF"

"Stockholm Havaalanı'nda Çocuk Kitabı Heykeli, 2013"

kalaryla okuma kültürünü içselleştirmiş örnek bir ülke İsveç. Öyle ki 2014 ALMA ödülünün İsveçli bir yazar olan **Barbro Lindgren**'a verilmesi münasebetiyle Bologna Kitap Fuarı'nda gerçekleştirilen sohbet sırasında İsveçli temsilciler, çocuk kitaplarının ve okuma kültürünün içlerine işlediğini, bunun da iyi eserler üretmekte etkili olduğunu belirttiler. Zira iyi çocuk kitapları şans eseri ortaya çıkmıyor, bireysel olduğu kadar toplumsal bir çaba da bu bağlamda etkili.

Bu eserler, araştırma, el emeği ve birikimin ürünü. Örneğin, İsveç Çocuk Kitapları Enstitüsü kapsamında yürütülen faaliyetler hem araştırmacıları hem de üretimle uğraşan kişileri desteklemekte. Enstitü, İsveç'te baskıları tükenmiş ve klasikleşmiş kitapların tekrar basılarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlarken yeni kitapları da takip etmekte ve arşivlemekte. Aynı zamanda farklı ülkelerde basılan İsveçli yazar ve çizerlerin eserlerini de toplamakta ve uluslararası erişimi izlemekte. Kurum konuyla ilgili kitap, tez ve çeşitli dokümanlarıyla zengin

kütüphanesini aynı zamanda uluslararası araştırmacılara da açmakta. Enstitüsü, yazılı metin ve derlemelerin yanı sıra, 20. yüzyıldan birçok yazar ve çizerin eskizlerini girişindeki daimi sergi ile kronolojik olarak da sunmakta.

İsveç'te çocuk kitaplarıyla başlayan okuma kültürüne verilen önem, her vatandaşın elden ele verdiği İsveç kronunun üzerinde bulunan Nils Holgersson'ın hikâyesinden bir resimleme ile pekişmekte. Paranın diğer yüzünde ise 1909'da çocuk kitaplarıyla Nobel ödülü almış yazar ve öğretmen **Selma Lagerlöf**'un (d.1858-ö.1940) resmi bulunmakta. Aynı zamanda, Stockholm havaalanı da misafirlerini, dev bir çocuk kitabıyla selamlamakta. Bu kitap, yer döşemesinin içine yerleştirilmiş camekânlar içinde kitap sayfalarıyla da desteklenmekte. Her yaşta çocuğun zevkle izleyebileceği bu yer sergisi, bu ülkede her taşın altından çocuk kitabı çıkacağına da bir göstergesi.

ALMA, dünyadaki en büyük çocuk edebiyatı ödülü

İsveç ve çocuk kitapları dendiği zaman akla gelen bir isim de Pippi Uzunçorap serisi ile tanınmış **Astrid Lindgren** (1907-2002). Yazarın vefatının ardından, İsveç hükümeti tarafından desteklenen **Astrid Lindgren Anna Ödülü (ALMA)**, yazarın okuma kültürüne katkısını uluslararası platformda ödülleri vererek yaşatmakta. Ödül, tüm dünyada çocukları okumaya teşvik eden kurumları (Örn. Banco Del Libro 2007 ödülü, Tamer Enstitüsü 2009 ödülü) ve seçkin çocuk kitabı çizer ve yazarlarını (Örn. Shaun Tan 2011 ödülü, Maurice Sendak 2003) ödüllendiriyor. ALMA, dünyadaki en büyük çocuk edebiyatı ödülü (784,000 Dolar =2.039,89TL) olmasıyla da dikkat çekici. Ayrıca, Astrid Lindgren anısına düzenlenmiş tematik park ve tiyatro ise kitaplardan esinlenilmiş karakter ve mekânların çocuklar tarafından keşfedebileceği bir oyun alanı (Astrid Lindgren's World 2013). 1981'de Lindgren'in

doğduğu kasabada kurulmuş olan park, kısmen Vimmerby Belediyesi tarafından desteklenmekte, her yıl yerli ve yabancı 450 bin çocuğa ev sahipliği yapmakta, onları oyunlarla okumaya ve yazmaya özendirilmektedir. Okumaya motive eden kamusal alanlar, en az kamusal projeler kadar etkili. (Veryeri Alaca, 2013)

Çocuk ve gençlere yönelik yayın yapanlara devlet desteği

İsveç'te çocuk ve gençlere yönelik yayın yapanlar için bir yasa ile desteklenen ve Sanat Kurulu (Arts Council) tarafından yönetilen bir devlet teşviği de var. Aynı zamanda, "Kütüphane Hareketi" (Library Act) olarak bilinen organizasyon tüm belediyelerin ücretsiz halk kütüphanesi hizmeti sunmasını teşvik etmekte. Söz konusu kütüphaneler, çocuklar ve gençler için okumaya yönelik çeşitli programlar ve çeşitli kitaplar bulundurmaya zorunda. Kütüphane Hareketi'ni son iki yıldır "Eğitim Hareketi" (Education Act) izlemekte. Bu yenilik, tüm okullarda kütüphanelerin geliştirilmesini öngörmekte ve okullarda bu bağlamda çalışmalar sürdürülmekte. Edebiyatı besleyen ve yasalarla destekleyen bir başka sistem ise "Kütüphane Desteği". Bu mekanizma ile kütüphaneden ödünç alınan her kitap için ufak bir ödenek ayrılıyor. Bu biriken miktar, devlet bursu ve teşviği

olarak daha sonra "Yazar Fonu" (Writers Fund) tarafından yazarlara burs şeklinde veriliyor. Üniversitelerde de çocuk kültürü ve çocuk kitabı, çocuk kitabı illüstrasyonu bağlamında eğitim verilmektedir.

İsveç'in ilk çocuk kütüphanesi 1911 yılında Stockholm'de kurulmuş. 19. yüzyıl sonlarında İsveç'te resimli çocuk kitaplarının sadece öğretici değil, aynı zamanda çocuğa estetik bir görüş sağlamayı amaç edindiği bilinmektedir. 1930'larda ise ülkede özellikle 0-3 yaş çocuklarına yönelik karton kitapların dağıtımı başlamış. 1960'lar, İsveç'te resimli kitapların estetik kaygıların ötesine geçerek, dünyanın yüzleştiği zorlukları çocuklara anlatma rolünü üstlendiği bir dönem. Bu dönemdeki kitaplarda örneğin; çevre sorunları ele alınmaya başlanmış. (Kareland 2013)

Türkiye'de okuma alışkanlığı okul öncesi dönemde kazandırılmalı

Öncelikle anne, baba, babaanne, aneane ve dedelerin evdeki 0-5 yaş aralığındaki çocuklara her gün kitap okuması, okuma alışkanlığının kazanımında büyük rol oynar. Okulöncesi dönemde edinilen okuma alışkanlığı hayat boyu başarının anahtarı olabilir. Heckman Denklemi olarak da bilinen, okul öncesi dönemde kaliteli eğitime yatırımın - kaliteli kitaplara erişim de bu eğitimin bir parçasıdır- ülke kalkın-

ması için gerekli olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle de yirmiyi aşkın ülkede "Kitapla Başla -Book Start" projeleri geliştirilmekte, kütüphaneler okulöncesi dönemdeki çocuklara yönelik zengin koleksiyonlar ve ilgili okuma programları geliştirmektedir. Küçük çocuklar kitap okuma sırasında çok uzun süre sessiz durmasalar bile, her gün iki üç dakika okuyarak bunu yavaş yavaş artırmak dahi, çocuk için büyük bir kazançtır. Kitap okurken sakin bir ortam seçmek, her sayfada çocuğa kitapla ilgili sorular yönelmek ve onun da sorularını can kulağı ile dinlemek, okuma sevgisini filizlendirebilir. Evin içinde çocuğun erişebileceği yerlerde kitaplıklar kurgulamak ve çocukların yaşlarına uygun resimli kitaplar bulundurmaya da çocuğun okumayı sevmesine yardımcı olabilir. Bu nedenle küçük yaşta çocuklara karton kitapların hediye edilmesi anlamlı olur. Tabii ki ebeveynlerin de kitap okuyarak çocuklarına örnek olması gerekir. Ayrıca halk kütüphanelerinin zenginleştirilmesi ve yaşam boyu okumayı özendirecek mekânların geliştirilmesi oldukça önemlidir. Yazar, çizer ve yayınevlerinin de teşvik edilmesi, ödüllendirilmesi üretimin gelişimine destek sağlayabilir.

Almanya'daki okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik proje bu konuda bir örnek oluşturabilir:

"Almanya'da Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) tarafından fonlanan okul öncesi çocuklarına yönelik okuma projesi Stiftung Lesen (Alman Okuma Vakfı) tarafından ülke çapında üç aşamada uygulanmakta ve ardından değerlendirmelerle başarı ölçümleri yapılmaktadır. Aktif araştırmacı ve uzman kadrosu ile Stiftung Lesen, hayat boyu okuma kültürünü aşılama bağlamında, uluslararası konferanslar düzenlemekte, çocuklara yönelik dijital medya ve basılı medya üzerine detaylı araştırmalar ve arge çalışmaları yapmaktadır. Kurum, okul öncesi projesi kapsamında, ilk adımda ülke çapında 12 aylık bebeklerin yarısına ulaşılabilmektedir. Çocuk doktorları, çocukların sağlık kontrolünü takiben ilk okuma çantalarını hediye olarak dağıtırlar. Çocukların boyuna uygun biçimde tasarlanmış bez çanta üzerinde projenin maskotu, kitap taşıyan anne kanguru ve kesesinde yavru kanguru bulunmaktadır. Paket, çocukların odasına asabilecekleri bir poster, aile için bir CD içinde okuma belgesi, okuma rehberi, aile içinde okumayı anlatan resimli bir çocuk kitabı ile bebeklerin yırtamayacağı karton kitap gibi farklı yayınlardan oluşmuştur. Setlerin hazırlanmasında kullanıcı ailelerin alışkanlıkları ve beğenileri göz ardı edilmemiş, aksine Polonya, Rusya ve Türkiye'den göçmen ailelere yönelik olarak söz konusu dillerde tercüme ile edilmmiştir. Görseller seçilirken yine her aile ve bebeğin temel olarak evinde bulunabilecek, oyuncak tren, plastik kova, balon, bez bebek, bere, yara bandı, havuç, elma, bisküvi, diş fırçası gibi ortak formlar seçilmiş ve atıllarında da isimleri yazılmıştır. Bu şekilde bebek için on iki aylıkken renkli bir görsel ve yazıyı ilişkilendirme imkânı sağlanmış, sayfa çevirme ve kitabı bir oyuncak gibi algılaması kolaylaştırılmıştır. "En baştan okuma keyfi" olarak adlandırılan okuma rehberi, velilerin aklına takılabilecek soruları yanıtlamakta, önerilerde bulunmakta ve bilimsel verileri her kesimden ebeveyn için sadeleştirilmiş bir dilde aktarmaktadır. Örneğin, kılavuzda çocukların doğumdan sonra kitapla tanışmasının neden gerçekten önemli olduğu şöyle açıklanmıştır:

Evet, ilk üç yaşına kadar çocuğunuzun zihinsel ve dilsel gelişimi için temeli oluşturmuş olursunuz. Bebekler bile kitapları incelediklerinde dünyalarını daha iyi bir şekilde anlamayı öğrenirler. Bu da kelimenin tam anlamıyla gerçekleşir zira resimli kitapları tüm duyularıyla algırlar. Tadına bakarlar, kokular, ağızlarına alıp oynarlar. Kitaplara çocuklarla birlikte bakmak, hikâyeleri canlandırmak ve birlikte anlatmak çok kolaydır. Böylece çocuğunuza zaman ayırmış, ilgi ve yakınlık göstermiş olursunuz. (Lesestart Veli El Kitabı: bakmak, okumak ve anlatmak için kitaplar, Önsöz)"

Referans: Veryeri Alaca, I., "0-5 YAŞ ÇOCUK ve AİLELERİNE YÖNELİK DEVLET DESTEKLİ DİL GELİŞİMİ STRATEJİLERİ, MEDYA ve OKUMA KÜLTÜRÜ PROJELERİ, sayfa. 335-371, I.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi (2013)

Kaynaklar

Astrid Lindgren'i Anma Ödülü, <http://www.alma.se/en/> (4 Kasım 2014)

Astrid Lindgren'in Dünyası, <http://www.alv.se/en/>, (6 Kasım 2014)

İsveç Çocuk Kitapları Enstitüsü, <http://www.sbi.kb.se/en/> (4 Kasım 2014)

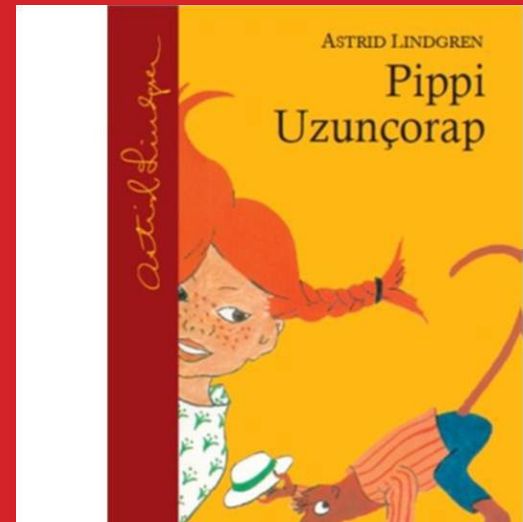
İsveç Çocuk Edebiyatı, <https://sweden.se/culture/swedish-childrens-literature/> (7 Kasım 2014)

İsveç Sanat Konseyi, <http://www.kulturradet.se/english/> (5 Kasım 2014)

Spindler, Y. L. (ed), (2013) Contemporary Swedish Illustrators: Sweden Guest of Honour in Bologna 2013, Swedish Art Council, Stockholm, sf. 151.

Veryeri Alaca, I., "0-5 Yaş Çocuklar ve Ailelerine Yönelik Devlet Destekli Dil Gelişimi Stratejileri, Medya ve Okuma Kültürü Projeleri", sf. 335-371, 1. Çocuk ve Medya Kongresi (2013)

Veryeri Alaca, I, İsveçli yazar Asa Lind ile basılmamış röportaj, 2014, İstanbul

Almanya'da okul öncesi (1 yaş-3 yaş-5 yaş) çocuklarına verilen ücretsiz okuma seti

Yaratıcı Okuma

• Yrd.Doç.Dr.Dursun Ali TÖKEL
19 Mayıs Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Bugün hemen her yerde adı sıkça geçen bir kavram var: "Yaratıcı yazarlık". Bununla kastedilen şey, temelde kişinin teknikleri ve detayları öğrendiği ve belli bir öğretim aşamasından geçtiği takdirde yazar olabileceğidir.

Herkesin yaratıcı yazma edimini ön planda tutup da yaratıcı okuma eylemine hiç vurgu yapmaması, en basitinden yadırgatıcı bir durumdur. İyi bir okur olunmadan yazılamayacağına göre öncelikle nitelikli bir okur olmanın yollarını keşfetmek gerekir. Bu, aynı zamanda yazılı metinlerin şifrelerini, kodlarını, metafor ve imgelerini çözme yöntemidir de. Peki, neden hiç yaratıcı okurluk kavramı gündeme gelmiyor, böyle bir kavram yok mu, yoksa var da bizce mi malum değil?

MEB'in 1955 yılında yayınlamış olduğu Batı Edebiyatından Seçme Metinler adlı eserde, Yaratıcı Okuma başlıklı bir metin var. Yani daha o zamanlar bu işe dikkat çeken bir yazı yayınlanmış ama orada kalmış işte. Keşke bu düşünce veya kavram geliştirilseydi, bugün okuma alanında bambaşka seviyelerde olurduk. **Percy Lubbock**'a ait (Çev: Mina Urgan) bu metinde yazarlar üzerine, "keskin bir müşahedesi vardır", "eserleri ince esprilerle doludur", "onun eserlerinde gündelik hayatın bütün ayrıntıları mevcuttur" gibi genel geçer yargılardan uzak durulması gerektiği söyleniyor ve şöyle devam ediliyor: "Biz bu muharrirlerin sadece kabiliyetlerini ve başarılarını değil, eserlerini de görmek arzusundayız ve bu eserleri görebilmek için onları kendi kendimize yeniden yaratabilmemiz

gerekıyor. Peki, okunan eserler nasıl yeniden yaratılacak? **Lubbock**'un cevabı şöyle: "Bu eserleri sağlam bir şekilde yaratabilmemiz için de sadece bir tek çare var: Romancının hünerini tetkik etmek, eserin gelişmesini takip etmek, yaratıcı bir şekilde okumak." Bu okumanın amacının, hem roman tenkidi hem de eserlerin derinliğinin anlaşılması olduğunu söylüyor **Lubbock**: "Bu usulü şu sıralarda roman tenkidi için biricik alaka uyandırıcı yol olarak gördüğümü itiraf etmeliyim. Kitaplarına vuzuh ve dikkatle bakmadıkça, romancılar hakkında sarf edilen sözlerden bir yenilik ummak bana boş görünür" (s. 328).

Lubbock'un dikkat çektiği temel husus şu: Yazarın hünerini tetkik etmek, eserin gelişimini, oluşumunu, kurgusunu adım adım takip etmek yani yaratıcı bir okuma edimine girişmek. Bu hem genel okurlar hem de öğrenciler için uygulanabilir bir süreci işaret etmektedir.

Bizim bu kavramla burada kastettiğimiz genel okurları da ilgilendirmekle beraber, asıl olarak öğrenim kademelerindeki öğrencilerin okuma alışkanlıkları kazanmasına yardımcı olmak olduğuna göre okullarımızda yaratıcı okurluk kavramıyla neyi kastediyoruz?

Yaratıcı okur nasıl olmalıdır?

Mesele basitçe öğrencilerin öğretmenleri nezaretinde, edebiyatımızın önemli metinlerinden seçilmiş bölümleri, paragrafları adeta yeniden yazma işlemi ve bu vesileyle bir metnin nasıl

ortaya konulduğunu bizzat katılarak tecrübe etmedir.

Üç tür okur vardır: 1. Eserde ne anlatıldığını merak eden niteliksiz (ampirik) okur, 2. Bir eserde ne anlatıldığı kadar niçin anlatıldığını da merak eden ve metni özellikle gerçeklik açısından değerlendiren orta derece okur, 3. Metnin ne anlattığı, niçin anlattığı kadar asıl olarak "nasıl anlatıyor"un da peşinde olan; metnin estetik seviyesi, kurgusu ve yapısal özelliklerini merak eden okurdur (ideal okur) ki bu yaratıcı okurdur, metin onu zenginleştirdiği kadar o da metni zenginleştirir.

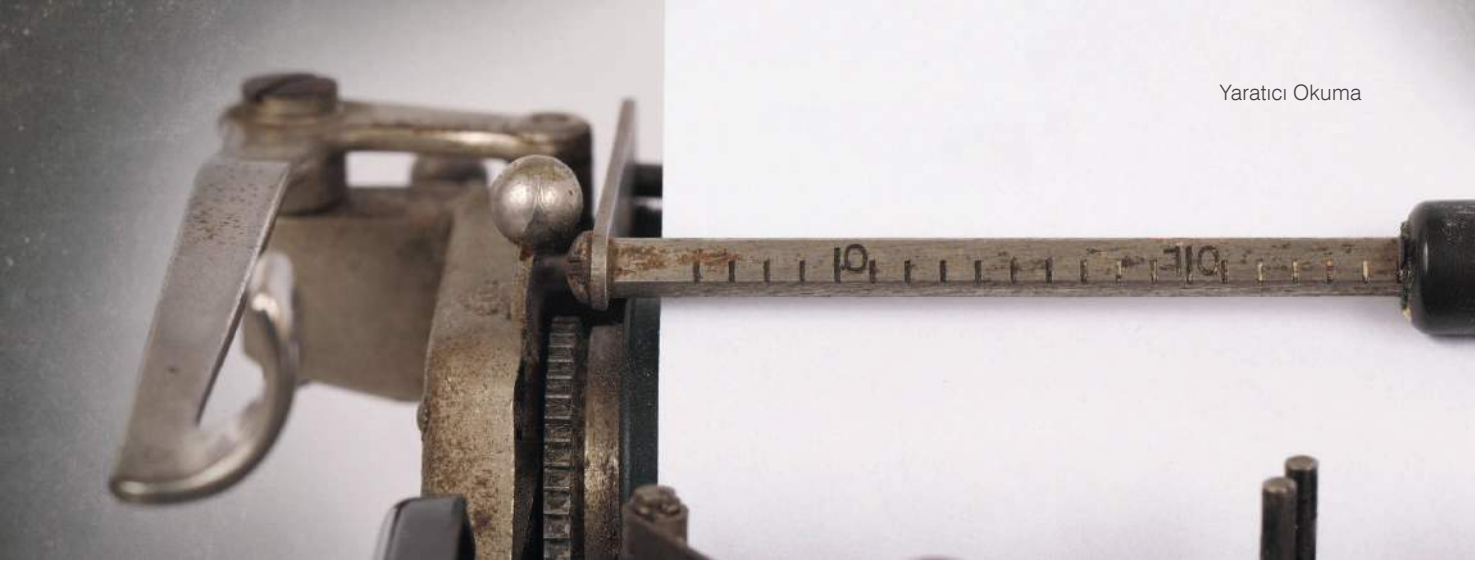
Bunun için, dili daha çok metaforik bir şekilde kullanan metinler seçilir. Yazarın metni nasıl anlattığı, tasvirde hangi sıfat ve zarfları seçtiği, niye seçtiği tartışılır ve akabinde o metni öğrencinin yeniden üretmesi sağlanır.

Okuma bir arama işidir. İdeal okur ne aradığını bildiği kadar, aramadığını bulduğunda da sevinir. Bu açıdan metin bir arkeolojik kazıya benzer. Bir arazide tesadüfen buluntular olduğu anlaşılır, araziye önce büyük iş araçları gelir, sonra kazmayla, daha sonra küçük el aletleriyle, daha sonra fırçalarla, en sonunda da kıl fırçalarla metin kazısı sonuçlanır. Bulunan bulunması gerektir ve bütün çabalara değecek bir hazinedir. Yaratıcı okur, bu anlamda, **Sartre**'in dediği gibi yazarın anlamla örttüğü içeriği metin kazısıyla açığa çıkarma uğraşı veren (okuma uğraşı) kişidir.

Örneğin:

H.R. Gürpınar'ın şu cümlesini alalım: "O, yaşça otuzla kırk arasına de-

"İyi bir okur olunmadan yazılamayacağına göre öncelikle nitelikli bir okur olmanın yollarını keşfetmek gerekir."

mir atmıştır," Yazar, metin kişinin yaşlanmadığını, hep genç kaldığını anlatmak istiyor, bunun için neden "demir atmak"ı seçiyor. Demir atmak ne demektir? Yaşlanmamayı anlatmak için yazar neden "demir atmak" benzetmesini seçmiştir? "Demir atmak", "demir almak"ı başka bir metinden (**Yahya Kemal'in Sessiz Gemi** şiiri) hatırlıyor musunuz? Soruların cevapları beraberce tartışılır. Sonra öğrenciye şu soru sorulur: "Sizler demir atmak yerine hangi metaforu, benzetmeyi, deyimini kullanırdınız?" Cevaplar metnin temel düşüncesi açısından sızlamaya alınır. Mesela şöyle bir deyim burada uygun düşebilir mi?: "O, yaşça otuzla kırk arasına kazık çakmıştır." Yazarın demir atmak deyişini tercihinin nedenleri bir beyin fırtınası hâlinde tartışılır ve "kazık çakmak" deyiminin bu düşünceyi somutlamaya yetip yetmeyeceği müzakere edilir. Uygulamada görülmüştür ki öğrenciler bu büyük yazarların metinlerine bu türden okumaları esnasında çok orijinal katkılarda bulunabilmektedir. Bu işlem, bir bilmece formunda devam eder ve ilgiyi hep canlı tutar. Öğrencinin dil gelişimini, metafor üretme becerisini artırır ve yazılmış metinleri tekrar farklı gösterenlerle yazmaya çalışarak aynı zamanda yaratıcı yazarlık eylemine de katılmış olunur. Bu, sonuçta göstergebilimsel bir çalışmadır ve bu bilimin temel kavramlarını giriş mahiyetinde bilmeyi gerektirir ki bunlar, gündelik hayatta da karşılıkları olan temelde basit kavramlardır.

Yaratıcı okur, metni zenginleştirir

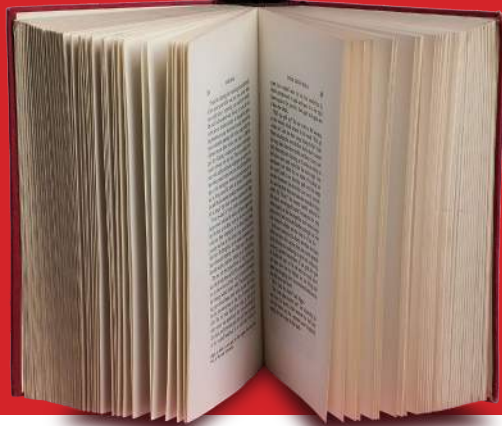
Bir başka boyut şudur: Ünlü metinlerin kurguları, aktörleri değiştirilerek öğrencinin metni yeni bir formatta okuması ve yazması sağlanır. Mesela, **Kırmızı Başlıklı Kız** uyanık biri olsaydı ve kurdun hilesini o daha yatağında yatarken anlarsaydı metin nasıl olurdu? **Rapunzel**'in saçları çok kısa olsaydı ona nasıl ulaşılırdı? **Keloğlan**'ın niye babası yoktur, babalı bir **Keloğlan** masalı nasıl olurdu? Neden bizim masalarda, **Keloğlan** gibi sıradan bir insan vezirlik makamına, akı ve zekası sayesinde ulaşır da Batılı masalarda bu olmaz? Neden bizim masalarda kızlarımız son derece aktif ve problem çözücü iken Batılı masalarda kızlar kurtulmak için beyaz atlı prensi beklerler? Sınıflı toplumlarla, sınıf esaslı olmayan toplumların edebî metinleri (özellikle halk edebiyatı ürünleri) arasında nasıl farklar vardır ve bu toplumsal yapıyı nasıl etkilemektedir? Bu ve benzer sorular, örnek metinler eşliğinde tartışılır ve yeniden hazırlanır. Ünlü metinlerin farklı şairlerce yeniden, bambaşka açıdan kurgulanmış anlatımları vardır: Mesela, **Ağustos Böceği ve Karınca** masasında karınca çalışkan, ağustos böceği tembelidir. Okuyucunun karıncadan yana çıkması istenir. Oysa **Sezai Karakoç**'un da bu masala bambaşka açıdan bir bakışı vardır ve **Ağustos Böceği Bir Meşaledir** şiirinde bilinenin tam tersine Ağustos böceğini yüceltir ve yepyeni bir kurgu oluşturur. Yine aynı

masalı başka açıdan ele alan **Muzaffer Tayyip Uslu**'nun Acımak şiiri vardır. Bu da okunur ve öğrencinin üç metni kıyaslaması istenir. Sonuç, varlığa başka bir açıdan bakıldığında kurgunun değişebileceği ve yaratıcı, eleştirel düşüncenin ancak bu şekilde gelişebileceğidir. Daha sonra öğrenciye metni kendilerinin nasıl kuracakları sorulabilir ki bu yaratıcı bir okurlukla okuyucunun metni zenginleştirmesidir.

Bizim bu çalışmamız **Tanpınar'ın İnsan ve Ötesi** metnine uygulanmış ve veriler 100 edebiyat öğretmenleriyle MEB'in bir çalıştayında tartışılarak paylaşılmıştır. Bu amaçla önemli metinlerden yapılacak seçkiler hazırlanır ve yaratıcı okuma teknikleriyle bu metinler okunabilir.

Bu işlem temelde okuru yazarın yazma eylemine ortak kılmadığı, onu o sürece dâhil etmedi. **Lubbock**'un dediği gibi eserin nasıl yaratıldığını adım adım takip etme; metnin arka fonunda bulunan temel psikolojiyi bulma ve karakterleri, olayları, olguları bütünüyle o temel psikoloji çerçevesinde bir ağ gibi örme işlemi çözmeye gayret sarf etmedi. En önemli yanlarından biri de bu suretle yaratıcı eleştirel düşüncenin geliştirilebilmesi, metinlerin arka planındaki kültürel kodların görülmesi, bu kültürel kodların metin örgüsünde nasıl hayati roller oynadığının izlenmesi ve böylece yaratıcı okurluk aşamasından yaratıcı yazarlık seviyesine geçilmesidir.

"Okumayı insanların yaşam boyu sürdürecekleri bir alışkanlık hâline getirebilmelerini sağlamak okuma eğitiminin amaçları arasındadır. Okumayı, eğitimin dışında etkileyen olumlu ve olumsuz başka faktörler de bulunmaktadır. Bunlardan biri de televizyondur."

Edebî Eserlerin Ekranlara Taşınması Okumayı Artırıyor mu Engelliyor mu?

Doç. Dr. Alparslan OKUR
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Okumayı insanların yaşam boyu sürdürecekleri bir alışkanlık hâline getirebilmelerini sağlamak okuma eğitiminin amaçları arasındadır. Okumayı, eğitimin dışında etkileyen olumlu ve olumsuz başka faktörler de bulunmaktadır. Bunlardan biri de televizyondur.

İnsanlar, televizyon izledikleri süre içinde kitap okuma eylemini unutmaktadır. Bunun sebeplerinden biri televizyonun eğlendirme işlevi iken bir diğeri televizyonda, kitap okumayla ilgili reklam ve kampanyaların yer almamasıdır. Bunların yanında televizyonda yer alan kişi ve karakterlerin okuma alışkanlıkları da televizyondan yansıtılmamakta böylece okuma

özendirici bir hâle getirilmemektedir. Bununla beraber televizyonun okuma üzerinde olumlu etkileri de vardır. Televizyondaki kitap reklamlarının, kitap konulu kültür-sanat programlarının, dizilerde kitap kullanımının, sevilen dizi karakterlerinin kitapla görüntülerinin ve kitaptan uyarılma dizilerin insanların okumaya özendirdiği ve kitap satışlarını artırdığı söylenmektedir.

Televizyonun okuma eğitimi üzerindeki etkileri

Televizyonun okumayı etkilemesi genellikle farkında olmadan amaçsız bir şekilde gerçekleşmektedir. İnsanlar boş vakitlerini değerlendirmek için genellikle dışarıda arkadaşlarıyla va-

kit geçirmeyi ya da evde televizyon izlemeyi, bilgisayar kullanmayı, kitap okumayı tercih etmektedir. Ülkemizde dergi okuma oranı % 4, gazete okuma oranı % 22, televizyon izleme oranı ise % 95 düzeyindeyken (Çoşkun, 2010: 35) televizyonun kitap okumayı yüzde 20, dergi ve kitap okumayı yüzde 22 azalttığı (Maraşlı, 2005: 123) söylenmektedir. Bu oranlar, insanların boş zamanlarını değerlendirmek için "okumak" yerine televizyon izlemeyi tercih ettiğini göstermektedir. Böylece televizyon, okuma alışkanlığının yerini almakta (Altınkaş, 2009: 80) ve kitap okumanın önündeki en büyük engellerden biri hâline gelmektedir (Maraşlı, 2005:

123).

Bireylerin okumama nedenlerini tespitine yönelik anket verilerine bakıldığında insanların kitap okumama nedenlerine verdikleri cevaplardan biri "Televizyon izlemeyi tercih ediyorum." olmuştur (Gündüz ve Şimşek, 2011: 27). İnsanlar, daha kolay ulaşılan, daha az çaba ile anlaşılabilir ve bilgi alınan televizyonu okumanın yerine tercih etmektedir.

Öğretmenler, boş zamanlarını değerlendirmede kitap okumaktan sonra TV izlemeyi ikinci öncelik olarak gösterirken (Bulut, 2010: 63) öğrencilerin yarıya yakını vakitlerinin önemli bir kısmını televizyon izlemeye, müzik dinlemeye ve bilgisayar kullanmaya ayırmaktadır. Ancak öğrencilerin kitap okumaya ayırdığı süre, sözü edilen faaliyetlerin toplam süresinin çok altında kalmaktadır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008: 460). Öğrenciler kitap okumalarına engel olarak en yüksek oranda derslerin yoğunluğunu göstermişlerdir. Bunun yanı sıra televizyonun da öğrencilerin kitap okumalarını engelleyici en önemli etkenlerden biri olduğu ve okuma alışkanlığını azalttığı belirtilmiştir (Yalınkılıç ve Ülper, 2011; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009: 46).

Televizyonun kitap okumanın yerini alması uzun izlenme süresiyle doğrudan ilgilidir. Öğrencilerin yılın yaklaşık 900 saatini okulda, 1500 saatini ekran karşısında geçirdikleri belirtilmektedir (RTÜK, t.y.). Öğrencilerin günlük televizyon izleme süreleri incelendiğinde ise bu sürenin çoğunlukla 2 saat veya daha fazla olduğu görülmektedir (Altınkaş, 2009; Çetin ve Bilgin Aksu, 2010; Göçen, 2011). Yapılan çeşitli araştırmalara göre öğrencilerin ve ailelerinin televizyon izleyerek harcadıkları zamanın, öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Beentjes ve Voort, 1988: 390-395; Woolf, 1980). İnsanlar, televizyondan kopamayıp uzun süre televizyon izlerlerken "kitap okuma" eylemini unutabilmektedir. Televizyon

programlarında okuma eylemine ya da kitap görüntüsüne/reklamına yer verilmediğinde de okumayı unutturma desteklenmektedir. Olumsuz olarak kabul edilebilecek bu etkilerin yanında televizyonun okuma eylemine olumlu etkileri de vardır. Gagne (1992), televizyonun çocukların okuma davranışlarını geliştirdiği, okuma kategorilerini yükselttiği, kitap seçimlerine yardımcı olduğu, televizyon izlemenin eğlence amacıyla okuma üzerinde etkili olduğunu, televizyonun çocukları okumaya yönlendirebilecek bir araç olduğunu savunmaktadır. Okumayı olumlu bir etkinlik olarak sunan, içeriği ve düzeyi izleyenlere göre uygun olan film, belgesel, reklam vb. programlar izleyenlerde okumaya karşı istek yaratabilir. Özellikle, kendilerini bir model ile özdeşleştiren çocuklar için televizyonda gördükleri okuyan kahramanlar onlarda okuma konusunda olumlu etkiler

yaratacaktır. Kısaca belirtmek gerekirse televizyonun çocukların okuma alışkanlıkları üzerinde olumlu etkiye sahip olmasının büyük ölçüde televizyon programlarının içeriği ve niteliği ile yakından ilgili olduğu açıktır.

Televizyondaki kitap reklamları ya da kitap konulu programlar, izleyicileri bilgilendirmekte ve onları kitap okumaya yönlendirebilmektedir. Televizyondaki sevilen dizilerde kullanılan kitaplar da izleyicileri meraklandırmakta ve bunlar adı geçen kitapların araştırılmasına ve satın alınmasına yardımcı olmaktadır.

Televizyon ve insan arasındaki ilişki, uzun televizyon izleme saatlerine bağlı olarak kopmaz bir bağ üzerine kurulmuşken insanlar televizyonda gördükleri, duydukları kitapları merak ederken ve bu konuda televizyon karakterlerini örnek de alırken amaç, televizyonu yok etmek değil, televizyondan etkilenmeyi olumluluğa yani televizyondan yararlanmaya dönüştürmek olmalıdır.

Edebî eserlerden uyarlanan dizilerin okuma eğitimi üzerindeki etkileri

Edebî kaynaklardan yararlanma nedenleri çeşitlilik göstermektedir. Özellikle televizyon uyarlamalarının sebepleri düşünüldüğünde ise "merak" ve "heyecan" duyguları ön plana çıkmaktadır. İnsanlar uyarlanan kitabı okumuş olsalar bile hikâyenin televizyona nasıl aktarıldığını görmek, değiştirilip-değiştirilmediğini anlamak ya da varsa eklenen yan hikâyeleri takip etmek için kitap uyarlaması dizileri "merak" ve "heyecan" ile izlemektedir. Bu uyarlamaların eskiden gazete ve dergilerde yayınlanan "tefrika roman"lara benzediği ve hatta "tefrika roman"ın bir uzantısı olduğu düşünülmektedir. O zamanlar insanlar bir hikâyenin devamını öğrenebilmek için gazete ve derginin yeni sayısını heyecanla beklemek durumundaydılar şimdi de televizyon bölümlerini beklemek durumundalar: "1841'in Şubatında bir grup in-

san, New York limanında, Master Humphrey's Clock dergisinin son sayısını İngiltere'den getirecek olan gemiyi bekliyordu. Dergi, merakla beklemedikleri sorunun cevabını taşıyordu: Küçük Nell yaşıyor mu? **Charles Dickens**'in dergide tefrika hâlinde yayımlanan **Antikacı Dükkânı** adlı romanının bu talihsiz küçük kahramanı, okurları son derece sahici ve sadık bir merak, endişe ve üzüntü duygusuyla kendine bağlamıştı. Okur, Küçük Nell'i sahiplenirken Dickens'a teslim olmuştu. 2011 Noel zamanı, BBC'de yine bir **Charles Dickens** romanı "Büyük Umutlar" üç bölümlük bir dizi olarak yayımlandı ve izlenme rekorları kırdı. İngiltere'de yaşamayanlar ise bölümler yayımlandıktan sonraki gün, sabah ilk iş **P2P** marifetiyle diziyi bilgisayarlarına indirerek iştahla izlediler (Önen, 2012). İnsanların bir kitabı merakla gazete ve dergiden okuması gibi günümüzde de insanlar, bir kitabı dizi bölümlerinden okumaktadır.

Kitap-televizyon etkileşimine bakıldığında çeşitli sonuçlarla karşılaşılır. Bir kitapçıdan içeri girip 'Aa Aşk-ı Memnu'nun kitabı çıkmış!' diye şaşırıp bir kısım seyirci-okurun varlığı, birçok kıymetli kitabı arka raflardan "çok satanlar" raflarına taşımıştır. Ancak ekranda görmeden çok evvel kitabı bizzat yazarın dilinden okumuş, bütün atmosferi zihninin içinde yaratmış ve metnin ekrandaki hâlini hayal kırıklığı olarak algılayan okur-seyirciler de yok değildir. Televizyonun edebiyatın halesine gölge düşürdüğünü düşünenler kadar uyarlamaların özellikle okuma tembeli yeni nesli, televizyonun karşısındaki koltuktan kaldırıp kitapçıya soktuğunu, en çok da bu yüzden farkında olmadan edebiyatın lehine elzem bir misyon üstlendiğini düşünenler de vardır (Kesmez, 2012). Kitap uyarlaması dizilerin etkisi hakkında çeşitli görüşlerin var olduğu görülmektedir. Bu konudaki olumsuz görüşlerden bazıları şunlardır: Televizyona uyarlanan bir eseri bulunan **Emrah Serbes**'e "Uyarlamalar edebiyatın değerini düşürür mü?"

"Suç ve Ceza filmi"
Raskolnikov

diye sorulduğunda "Genel bir şey söylemek doğru olmaz. Uyarlamayı kimin yaptığına bağlı bu. Bunun dışında televizyon her şeye gölge düşürüyor zaten, sırf edebiyata değil." (Kesmez, 2012) şeklinde cevap vermektedir.

Televizyona uyarlanan kitapların satışı artsa da bunun okumaya etki etmeyeceğini düşünenler de vardır. Oyun yazarı, romancı, senarist **Özen Yula** uyarlama dizilerin faydasının uzun ömürlü olamayacağını, sadece tüccar ruhlu yazarların sonuçtan memnun kalacağını belirtmekte ve eklemektedir:

"Şahsi düşüncem dizilerin okuma alışkanlığını artırıcı bir etkisinin olmayacağı yönünde. İnsanlar bu ülkede bir hikâyenin devamını merak ettikleri için kitap alabilirler ama bu onların ikinci bir kitabı da aynı şekilde gidip alacakları, okuyacakları anlamına gelmez." ([http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-](http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz)

olacak/).

Bir romanın dizi olarak uyarlanmasını doğru bulmayan izleyicilerin görüşlerine bakıldığında bunların nedenleri şöyle belirtilmektedir (Önkol, 2011: 84):

"Ticari amaçlar öne çıktığı için roman asıl konusundan uzaklaştırılıyor."

"Romanın içeriğiyle çok örtüşmediği için doğru bulmuyorum."

"Kitabın üzerimde bıraktığı etkiyi arıyorum. Bulamayınca hayal kırıklığı yaşıyorum."

"Kitaptaki atmosferin yaratılamayacağı kanısındayım. Kitaptaki bazı olayların da çarpıtıldığını düşünüyorum."

Bunların yanında edebî eserlerden uyarlanan televizyon dizilerinin olumlu etkilerini belirtenler de vardır.

Yazar **Murat Uyrakulak** uyarlamaların kitaba bir zarar veremeyeceğini düşünürken kitap ve uyarlamanın farkını vurgulamaktadır:

'Söz uçar, yazı kalır' derler ya. Film uçar, kitap kalır. Bir uyarlama kötü oldu diye iyi kitabın kıymeti azalmaz (...) Sözelimi çok şahane bir **Suç ve Ceza** çekebilirsiniz ama o hiçbir zaman **Dostoyevski**'nin yazdığı eser olmayacaktır. Bin sayfalık romanda **Raskolnikov**'un beş sayfalık ruh halini aktarmaya kalksanız beş saatlik bir film çekmeniz gerekir." (Kesmez, 2012).

Televizyona uyarlaması yapılan uzun zaman önce yazılmış romanların tekrar hatırlandığı bilinmektedir. Milliyet (2010) gazetesinde yer alan bir habere göre roman uyarlaması diziler eleştirilse de romanlar bu sayede hatırlanmış oluyor ve satışları da yayımlandığı dönemde artıyor. "**Yaprak Dökümü**, **Aşk-ı Memnu**, **Hanımın Çiftliği**" gibi eserler, televizyon uyarlamasının ardından yeniden hatırlanan ve satışı artan kitaplardan birkaçı olmuştur.

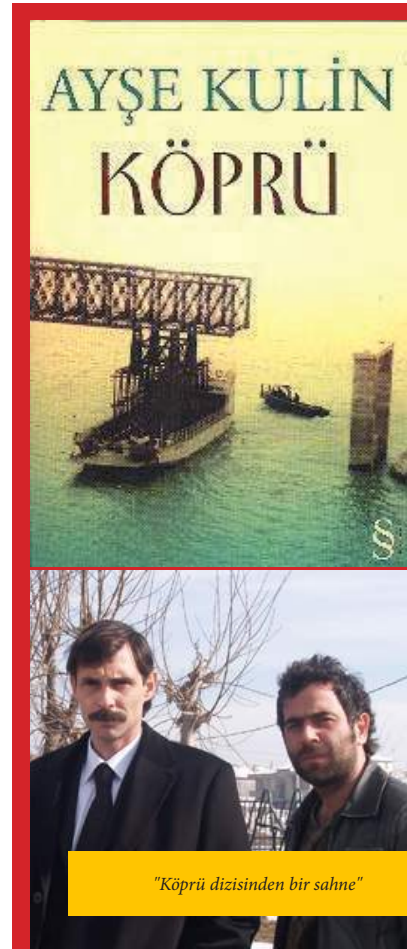
Kitapları televizyona uyarlanan yazarlardan biri Ayşe Kulin'dir. Uyarlama diziler hakkındaki görüşü sorulduğunda, uyarlama dizilerin uyarlandığı kitaptan farkı üzerinde durmaktadır. Kitaptaki öykünün dizi de değiştirildiğinden bahsetmektedir. Ancak he-

men arkasından uyarlama dizilerin kitaplara sağladığı yarardan söz etmektedir. Ona göre uyarlama diziler kitapların satışını artırmaktadır:

"Kitaplarının televizyona uyarlanması beni hem mutlu hem mutsuz ediyor. Elbette kendi eserimin ekrana uyarlanmış hâlini görünce keşke yapıta sadık kalınsaydı diye düşünüyorum. Ama hamama giren terler misali, yapıtı yapımcıya teslim ettiğiniz anda artık o, sizin olmaktan çıkıyor. Ekran dili çok değişik bir dil. Üstelik biz Türklerin dizi anlayışımızda da amansız bir abartma var. Bir romandan her hafta bir sinema filmi uzunluğunda bir öykü çıkartıyorlar. Çarpın bunu en az 13 bölümle, sonra da düşünün bakalım bir roman bunca öyküyü nasıl doğurabilir diye. Hâliyle ana eser bozuluyor, sulanıyor, romanla ilgisi olmayan yan öykülerle besleniyor. Biz eserlerini televizyon dizilerine verenler, bunu baştan biliyoruz da neden romanlarımızın diziyeye uyarlanmasını kabul ediyoruz? Çünkü televizyon dizisi hâline getirilen kitap hemen bir patlama yaşıyor, yıllar evvel yazılmış bile olsa çok satmaya başlıyor." (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)

Ayşe Kulin'e göre uyarlama diziler okur sayısını da çoğaltmaktadır:

"Hayatında kitaba elini sürmemiş olanlar, dizinin sonunu öğrenebilmek amacıyla gidip kitabı satın alıyorlar ve görüyorlar ki o güne kadar dokunmaya çekindikleri kitap, aslında okunması bir şey. Üstelik dizi halinden çok daha anlamlı ve derin. Biz yazarlar için okur sayısının çoğalması kutsal bir amaçtır. Ben sadece kendiminkilerin değil, diğer yazarların da kitaplarının okunduğunu, sattığını gördükçe, mutlu olurum. Türkiye'nin okuyan bir ülkeye dönüşmesinde çok büyük yarar görürüm. Diziler bu amaca hizmet ettikleri için varsın esere uymasınlar, ekranda seyrettikleriniz düğmeye bastığınız anda uçar gider ama kitap kalır. Başucunuzda, rafınızda, yüreginizin, beyninizin bir yerinde kalır. Bu nedenle ben edebiyat eserlerinin dizilere uyarlanmasından yanayım,

"Köprü dizisinden bir sahne"

seyredenleri aynı zamanda kitapla tanıştırdıkları için." (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)

Barbaros Altuğ, birçok önemli yazarın menajeridir. Fikirbaz adlı şirketinde önümüzdeki sezonlarda televizyonlarda yayınlanacak edebiyat uyarlamalarının senaryolarını yazdırmaktadır ve o da edebiyat uyarlamalarının faydalarından söz etmektedir. Ona göre;

"Edebiyat uyarlamalarının en kötüsü bile zararsızdır. Öyle olmasaydı, berbat uyarlamaları da bulunan **Shakespeare**'in dünyada şu anda esamesinin okunmaması gerekirdi. Hele Türkiye gibi klasiklerin ders kitaplarındaki bir-iki sayfa örneğiyle öğrenildiği ülkelerde bir klasik yapının televizyona uyarlanmasını ben çok faydalı buluyorum. Neticede "hiç"ın yanında "binler" büyük bir gelişim sayılır. Dizi hâline geldikten sonra klasiklerin daha fazla alınıp okunduğu da

artan satış rakamlarından açık olarak görülebilir. Yapımcının, yönetmenin, senaristin kurguladığı, kitabı okuduğunda algıladığı dünya yazarınkiyle aynı olmak zorunda da değil. Kaldı ki sinema veya televizyon ile edebiyat ayrı dünyalar. Sonuçta uyarlanan edebiyat yapıtları kapı gibi yerlerinde duruyor. Aşk-ı Memnu uyarlamasından sonra **Halit Ziya Uşaklıgil** değerinden yitirdi diyecek hâlimiz yok. Şimdi uyarlamasında ön ayak olduğum **Ahmet Hamdi'nin Huzur**'unu beğenmeyen olursa herhalde bu yapının değerini sorgulatmaz... (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)

Televizyoncuların en çok tercih ettiği yazarlardan **Orhan Kemal** ve **Ayşe Kulin**'in romanlarını yayınlayan Everest Yayınları Genel Yayın Yönetmeni **Sırma Köksal** da romanlarının dizi hâline gelmesinden yazarların da memnun olduğunu belirtmekte ve eklemektedir:

"Bu sayede hem eserlerinin satışı artıyor, hem de isimleri daha geniş kitlelerce tanınıyor. Bence de insanlar o güne dek belki adını bile duymadıkları veya duyup da unuttukları yazarları bu şekilde tanıyor ya da hatırlıyor. Bu da insanla kitap ilişkisini sağlamlaştıracak bir şey. (<http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/>)

Reşat Nuri Güntekin'in **Yaprak Dökümü** ve **Dudaktan Kalbe**, **Halid Ziya Uşaklıgil**'in **Aşk-ı Memnu** ve **Vedat Türkalı**'nin **Fatmagül'ün Suçu Ne?** eserlerini televizyon dizisi hâline getiren **Melek Gençoğlu** ve **Ece Yörenç** de uyarlama dizilerin izlenme oranlarına ve kitap okuma oranlarına faydasından söz etmektedir. Onlara göre;

"Aslında dizilerden sonra kitap satışlarında çok önemli artışlar oldu. Daha önce bu kitapları okumamış olanlar da dizileri izledikten sonra merak edip okudular. Şu kadarını söyleyebiliriz: Geçen yıl **Yaprak Dökümü** kitabı Bulgaristan'da en çok satanlar arasındaymış... Türkiye'deki satışlara tam dokuz kat artmış." ([40 » YEĞİTEK » Nisan 2015](http://egois-</p>
</div>
<div data-bbox=)

tokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/)

YAYFED Başkanı **Bayram Murat** da uyarılama dizilerin yalnızca Türkiye de değil yurt dışında da kitap tanıtımları için faydalı olduğunu düşünüyor. Türk dizilerinin sadece Türkiye'de değil, dünyanın çeşitli ülkelerinde de beğeniyle izlendiğini vurgulayarak Türkmenistan'da katıldıkları bir kitap fuarında "Hürrem Sultan" ile ilgili kitap olup olmadığının kendisine sürekli sorulduğunu söylüyor. (<http://www.f5haber.com/haberdar/dizi-izledikce-roman-okuyoruz-haberi-3671067/>).

Bir romanın dizi olarak uyarlanması doğru bulan izleyicilerin görüşlerine bakıldığında bunların nedenleri arasında şunlar gösterilebilir (Önkol, 2011: 84):

"Romanların tanıtımını yaparak romanların daha çok okunmasını sağladığını düşünüyorum."

"Ülkemizde herkes kitap okumuyor maalesef. Okumayan bir toplum olarak bu sayede kitapları merak edip okuyabiliriz."

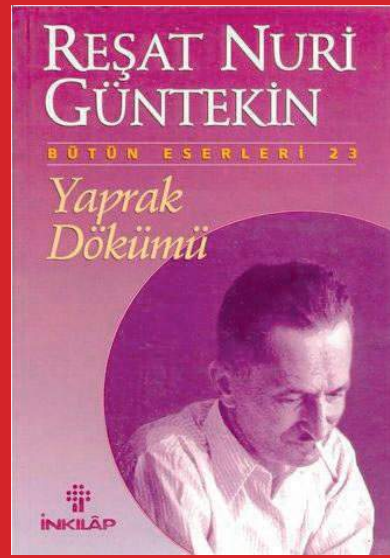
"Bazen her kitaba ulaşmak mümkün olmuyor ya da kitabın dili, üslubu vermek istediği mesaja olanak vermiyor bu nedenle o mesajları diziler daha iyi verebiliyor."

Uyarlamalar, edebiyat ve film sinerjisinin ürünü

Televizyon sayesinde uyarlanan kitaplar herkes tarafından tanınırken bu konu dünya gündemindeki yerini de almıştır ve neredeyse uyarılama dizilerin faydası ve üstünlüğü kabul edilmiştir:

"Metinlerarasılık, artık içeriğin yegâne var olma şansıdır. Hindistan'da bu yıl düzenlenen 20. Dünya Kitap Forumu'ndaki panellerden biri "Kurmaya Film Almak" idi. Panelde, uyarılamanın, edebiyat ve film sinerjisinin ürünü olduğu savunuldu ve romanların filme her zaman üstün olduğu savının geçersizliği ilan edildi." (Önen, 2012).

Bu kabul edişin zeminini bu konuda yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Önen'in (2012) belirttiği gibi 2006 yılında İngiltere'de amacı, ilgilenen her-

"Yaprak Dökümü dizisinden"

kesi uyarılama konusunda eğitmek ve edebiyatın sinemaya, dizilere ve diğer tüm transmedya uygulamalarına dönüşümünü incelemek olan "The Association of Adaptation Studies" adında bir vakıf kurulmuştur. Vakfın araştırmalarını yılda iki kere yayınladığı "Adaptations, Oxford University Press." adında bir dergileri de bulunmaktadır.

Son dönemde ülkemizde de bu konuda yapılan çalışmaların sayısı artmakta ve araştırmacıları bilgilendirmektedir.

Tartışma ve sonuç

Günümüzde öğrencilerin okuma eğilimlerinin belirlenmesine birçok değişken etki etmekle birlikte, bu değişkenlerin de etkilendiği en temel değişkenin medya araçları (televizyon, gazete, dergi, sinema vb.) olduğu gerçeği bilinmektedir (Okur, Süğümlü ve Göçen, 2014: 670).

Bugün kitap okumak pedagojik açı-

dan kalite ölçüleri önemsenmeden genelde televizyon seyretmekten daha faydalı görülmektedir. "Ancak artık medya araştırmalarından bilinmektedir ki iki araç karşılaştırıldığında her ikisinin de aynı derecede faydalı olabileceği, asıl farkın, televizyon ve kitap arasında olmadığı, bilakis farkın belli bir kalite ölçüsüne ulaşamayan kitap ve televizyon yayınlarından kaynaklandığı saptanmıştır." (Yıldız ve diğerleri, 2008: 128). Televizyon yayınlarının kalitesinin artırılması, yayınlarda eğlendirme işlevinin yanında eğitim işlevinin de bulunması ile olumsuzluklardan değil, televizyonun faydasından söz edilebilecektir. Doğan ve Göker'e (2012: 27) göre çocuk kanallarından beklenen programlar arasında çizgi filmlerin ardından eğitim programlarının ortaya çıkmış olması çocukların eğitimlerinde birer yardımcı olarak televizyonu ve televizyon program yayınlarını görmek istediklerini ortaya koymaktadır. Okur (2013) tarafından yapılan kitap uyarlaması dizilerin okumaya etkisinin araştırıldığı çalışmada, Türkiye'yi temsil edecek her bölgeden en az iki ilden toplam 16 ildeki ortaokul, lise ve üniversitede okuyan 1693 öğrenciden şu sonuçlar elde edilmiştir:

Öğrenciler, uyarılama dizinin sonunu öğrenebilmek için kitap alıyor

Öğrencilerin çoğunluğunun uyarılama dizi yerine uyarlanan kitabı tercih ettiği, kitap seçiminde uyarılama dizilerin etkisi olduğu, uyarılama dizinin reklamını gördükten sonra uyarlanan kitabı aldığı, okuduğu, dizi izlemek söz konusu olduğunda uyarılama diziyi izlediği ve bunun yanında uyarlanan kitabı okumaktan da vazgeçemedikleri görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre uyarılama dizi varken öğrencilerin çoğunluğunun kitabı seçmesinin bir nedeni uzun süre devam eden uyarılama dizinin sonunu öğrenebilmek içindir. Böylece dizilerin öğrencileri meraklandırdığını ve okumaya heveslendirdiğini söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu uyarlanan kitabın yazarını tanımak istiyor ve yazarın başka kitaplarını da okuyor. Böylece diziler, kitap okumaya olumlu etki yaptığı gibi farklı kitapların tanınmasına da yardım ediyor. Ayrıca öğrenciler uyarılama diziler ile kitapların varlığından da haberdar oluyor.

Dizilerde, oyuncuların okudukları romanlar, fikir kitapları ve şiirlerin, merak uyandırdığı ve okunduğu gerçeğinden yola çıkarak senaristlerden, yönetmenlerden dizilerinde, sinema

filmlerinde kitap ögesini daha sık kullanmaları, ana karakterin eline kitap vererek zaman zaman da buldukları mekânlara kitaplar yerleştirerek gençliğin okumasına katkı sağlamları istenebilir (Açık, 2010: 111). Böylelikle kitapla ilgili toplumsal bir hafızanın oluşması da sağlanmış olur. Çünkü örnek model olarak görülen bu karakterler duygusal anlamda insanları derinden etkiliyor ve kendilerine karşı grupsal bir özenti yaratıyor. (Aktaş, 2010: 189). Televizyon dizilerinde okumayı özendirici sahneler

hazırlanmalıyken TRT eğitim ve kültür kanalları kurmalı, bunlar aracılığıyla çocukları okumaya özendirici etkinlikler yapmalı (Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010).

Böylece okumanın özendirici bir hâle getirilmesi ile okuma eyleminin televizyondan olumsuz etkilenmesi yararlanmaya dönüşebilir. Bu yolla okuma eğitiminde televizyondan etkilenme değil, televizyondan yararlanma sözü konusu olacaktır (Göçen, 2013: 260)

Bu yazı, yazarın "Edebi Eserlerden Uyarlanan Dizilerin Okumaya Etkisi" adlı makalesinden uyarlanmıştır.

Kaynakça

- Açık, F. (2010). 15-18 Yaş grubu çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için öneriler. Şimdi Okuma Zamanı Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı Konuşmalar-Bildiriler (2011) içinde (s. 108-112). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Aktaş, H. (2010). Çocukların yetişmesinde ailenin ve kitabın önemi. Şimdi Okuma Zamanı Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı Konuşmalar-Bildiriler (2011) içinde, (s. 176-190). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Altınkaş, C. B. (2009). Türk eğitim ve kültüründe medyanın oluşturduğu sanatsal ve düşünsel etkiler. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Beentjes, J. W. H. ve Voort, T. H. A. (1988). Television's impact on children's reading skills: a review of research. Reading Research Quarterly, 23, 389-413.
- Bulut, Z. (2010). Öğretmen ve öğrenci okuma alışkanlıkları. Uluslararası Katılımlı Okuma Kültürü "Sorunlar ve Çözüm Yolları" Sempozyumu (2011) içinde (s. 55-75). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Çetin, N. ve Bilgin Aksu, M. (2010). İlköğretim 4-8. sınıf (10-14 yaş) öğrencilerinin televizyon izleme profili. Millî Eğitim, 187, 122-137.
- Çoşkun, A. (2010). Ülkemizde okuma düzeyi göstergeleri ve okuma algısı. Uluslararası Katılımlı Okuma Kültürü "Sorunlar ve Çözüm Yolları" Sempozyumu (2011) içinde (s. 35-44). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Doğan, A., ve Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: İlköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. Millî Eğitim, 194, 5-30.
- Gagne, K. D. (1992). Kids and books: a model for television as a medium to lead children to literature (motivation, reading, attitudes). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, University of Massachusetts, [y.y.]. 22 Eylül 2003 tarihinde Digital Dissertation Abstract veri tabanından erişildi.
- Göçen, G. (2011). Televizyonun konuşma eğitimine etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Üniversitesi, Sakarya.
- Göçen, G. (2013). Okuma ve Televizyon. Yaşam Boyu Okuma Eğitimi (Ed. Alpaslan Okur) içinde (s. 241-266). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gündüz O. ve Şimşek T. (2011). Anlama teknikleri I uygulamalı okuma eğitimi el kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- <http://egoistokur.com/yeni-sezonda-dizi-dizi-romanimiz-olacak/> E.T: 18 Mart 2013
- <http://www.f5haber.com/haberdar/dizi-izledikce-roman-okuyoruz-haberi-3671067/> E.T: 18 Mart 2013
- Kesmez, M. (2012). Bölüm bölüm edebiyat: Televizyonda neler oluyor?. Sabit Fikir Güncel Edebiyat Dergisi. <http://www.sabitfikir.com/dosyalar/bolum-bolum-edebiyat-televizyonda-neler-oluyor>
- Maraşlı, A. (2005). Anne-babalar, eğitimciler ve gençler için okumayı sevdirmeye yolları. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2010). Şimdi Okuma Zamanı Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı Konuşmalar-Bildiriler (2011) içinde (s. 237-240). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- Milliyet Gazetesi (2010). Ekranın "Dizi Dizi" romanları. <http://www.milliyet.com.tr/Yazdir.aspx?aType=HaberDetayPrint&ArticleID=1212854> E.T: 18 Mart 2013
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. ve Polat, Ç. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. Bilgi Dünyası, 9(2), 431-465.
- Okur, A. (2013). Edebi eserlerden uyarlanan dizilerin okumaya etkisi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(28), 228-247.
- Okur, A., Süğümlü, Ü. ve Göçen, G. (2014). Kitaptan uyarılama sinema filmlerinin ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin okuma eğilimleri üzerindeki etkisi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(33), 667-685.
- Önen, A. (2012). Tefrikadan televizyona. Sabit Fikir Güncel Edebiyat Dergisi. <http://www.sabitfikir.com/dosyalar/tefrikadan-televizyona> E.T: 18 Mart 2013
- Önkol, A. (2011). Üniversite gençlerinin romanlardan uyarılama dizilere bakışı. International Journal of Social and Economic Sciences, 1(2), 81-86.
- Radio ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) (T.y). Arkadaşım TV. <http://www.rtukocuk.org.tr> E.T: 18 Mart 2013
- Woolf, S. J. (1980). Relationship of family structure and leisure-time activities to middle grade students' voluntary reading. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Boston University School of Education, [y.y.]. 22 Eylül 2003 tarihinde Digital Dissertation Abstract veri tabanından erişildi.
- Yalınkılıç, K. ve Ülper, H. (2011). İlköğretim 6-7-8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık düzeyleri. Samsun Sempozyumu. http://www.samsunsempozyumu.org/Makaleler/1427682634_14_%C3%96%C4%9F.%20G%C3%B6r.%20Kadir%20Yal%C4%B1nk%C4%B1lk%C4%B1lk%C3%A7.pdf adresinden erişilmiştir.
- Yıldız, C., Okur, A., An, G., ve Yılmaz, Y. (2008). Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. Türk Kütüphaneciliği, 23(1), 22-51.

Hızlı Ve Etkin Okuma

Adem KARAFİLİK
Eğitimci - Yazar

"Hızlı okuma kavramı salt hız temelli bir çalışma değildir. Hızlı okuma; okuma, dikkat, algı, konsantrasyon, yoğunlaşma, anlama, anlamlandırma, hafızaya alma, saklama vb. türden birçok çok unsuru bünyesinde barındırmaktadır."

Okuma; sözcükleri, cümleleri, rakamları, şekilleri, semboller vb. bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliğidir.

Okuma hızı ise birim zamanda okunan kelime sayısıdır. Bu da genellikle bir dakikada okunan kelime sayısı olarak değerlendirilmektedir.

Bilim ve teknoloji alanlarında baş döndürücü ilerlemelerin yaşandığı günümüz dünyasında dün, değişmez doğru olarak kabul edilen bazı bilgiler bugün geçerliliğini yitiriyor. Yeni bilgiler, bilimsel makaleler, yayınlar ve kaynaklar katlanarak artıyor. Çok özel kabul edilen çoğu bilgilere bile zahmetsizce ve rahatlıkla ulaşabiliyoruz. Bilgisayar, İnternet, televizyon, film, iletişim araçları, her türden teknolojik imkânlar, bilgi dolaşımını ve paylaşımını daha da kolaylaştırıyor.

Gelişen teknolojiyle birlikte, bilgiye ulaşmak için kullanılan görsel ve işitsel araçların rolü hem bilgi paylaşımında hem de eğitim sistemlerinde günden güne artıyor. Bu artışa paralel olarak okumanın eğitimdeki rolünün azalacağı zannedilirken bu konudaki bilimsel araştırmalar bu gelişmeler sonucunda okumanın öneminin daha da arttığını ortaya koymuştur.

Okuma, bilgiye ulaşmanın en önemli, sağlam ve kalıcı yoludur. Bu durumda, insanın okumadan kopması adeta imkânsız hâle gelmiştir. Okumaya karşı olumlu tutum ve okuma becerileri eş zamanlı geliştiği takdirde, insanlar yaşamda başarılı olmada önemli bir adım atmış olur.

Bilgi deryası katlanarak büyürken buna paralel olarak kitaplar, dergiler, gazeteler, meslekî yazılar, bilimsel makaleler, elektronik ortamlarda paylaşılan bilgiler de çoğalmaktadır. Kısaca okunacak materyaller de çiğ gibi artmaktadır. Eğitim, sanat, kültür, teknolojik ve bilimsel alanlardaki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda daha da katlanarak artacağı aşikârdır.

Bu durumda klasik okuma ve ders çalışma yöntemleri yeterli olmamaktadır. Kısa zamanda daha fazla bilgiyi daha iyi anlayarak öğrenmemiz gerekmektedir. Bu ihtiyaca yönelik çalışmalar ise son yıllarda daha da artmaktadır. Bunlardan en önemlilerinin başında hızlı okuma teknikleri gelir. Hızlı okuma; birim zamanda daha fazla sayıda sembol okuma ve anlamlandırma becerisidir. Okuma hızının bilimsel yöntemlerle geliştirilerek çok daha kısa sürelerde çok daha fazla sayıda metni/dokümanı/kitabı anlayarak okuyabilme yeteneğidir.

Hızlı okuma kavramı salt hız temelli bir çalışma değildir. Hızlı okuma; okuma, dikkat, algı, konsantrasyon, yoğunlaşma, anlama, anlamlandırma, hafızaya alma, saklama vb. türden birçok çok unsuru bünyesinde barındırmaktadır.

Hızlı ve etkin okuma becerilerini kazanmak için uygulanan programlarda yapılan temel çalışmalar

- Görme kalitesini artırmak için gözün hareketini sağlayan kasların esnetilerek geliştirilmesi,
- Göz hareketlerine belli bir ritim kazandırarak gözün satırlar üzerinde kontrollü sıçrama yeteneğinin geliştirilmesi,
- Okuma esnasında gözümüzün bir dakikada daha fazla kelimeyi beynimize daha net ulaştırabilmesi için görme çabukluğunun artırılması,
- Satır ve sütunlarda yatay ve dikey aktif görme alanlarını genişleterek, görme alanının daha etkin kullanılması,
- Fotoğrafik görmenin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması.

Buraya kadar yapılan çalışmalar "anlayarak hızlı okuma" için göz ile beyin arasındaki faaliyetlerin gelişmesine yöneliktir.

Bunlara ilave olarak okuma verimini artırmak, bilgiyi daha etkin olarak almak, işlemek, bellekte saklamak ve gerektiği yerde hafızadan çağırarak aktif olarak kullanmak için de çalışmalar yapılmaktadır.

Her insanın okuma sistemi farklıdır. Her insanın göz, beyin algı diyalogları farklı olduğu için, kişiye uygun okuma şekilleri de farklılıklar gösterir. Bu safhada kişiye uygun okuma şekilleri belirlenmelidir.

Belirlenen okuma şekilleri, etkin okuma basamaklarıyla birleştirilerek hızlı ve etkin okumayı içselleştirme çalışmaları yapılmalıdır.

Hızlı ve etkin okuma tekniklerinin sağladığı faydalar

- Okuma yanlışlarından kurtuluruz.
- Beynimizi iki yönlü kullanarak zihinsel potansiyellerimizi daha aktif kullanırız.
- Mevcut okuma hızımız en az 2-3 kat ortalama 4-6 kat oranında artar.
- Dikkat ve konsantrasyon süremiz ortalama % 50 oranında artar.
- Okuma ve ders çalışma dolayısıyla öğrenme daha zevkli hâle dönüşür.
- 10-12 saatte okuduğunuz bir yazıyı 2-3 saatte bitirebilir ve okumalardan daha fazla keyif alırsınız.
- Öğrenciyse saatlerce masa başında boşu boşuna verimsiz oturmaktan ve zaman öldürmekten kurtuluruz.
- Göz ritmi ve görme kabiliyeti ve göz kasları geliştiği için okurken gözleriniz yorulmaz, sulanmaz ve sürekli uykunuz gelmez.
- Amaçlı ve süreli okuma becerilerimiz gelişir.
- Zihinsel fonksiyonlarımızı daha aktif ve verimli kullanırız.
- Bütünsel görme ve rahat bir okuma alışkanlığı kazanırız
- Okuma ve çalışmalarımızı kesintiye uğratmadan, kısa zamanda çok bilgi öğreniriz.
- Her yazının aynı amaçla okunmadığı ve aynı hızda okumanın da mantığı olmadığını kavrayarak esnek okuyucu oluruz.
- Okunan yazının ana fikrini çabuk yakalayıp yorumlayabiliriz.

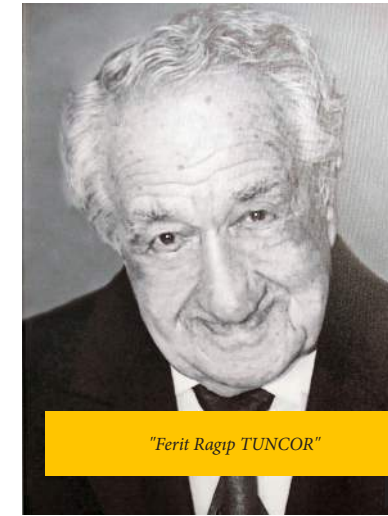
Zeynep Tuba ÖTER

Yenilenen Yüzüyle Ferit Ragıp Tuncor Arşiv Ve Dokümantasyon Kütüphanesi

Kütüphane koordinatörü Adem Uysal'dan eğitim tarihimiz açısından çok önemli bir koleksiyona sahip olan kütüphanenin mevcut durumu ve yapılacak çalışmalar hakkında bilgi aldık.

Kütüphanemiz, Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığına bağlı olarak eski Yayınlar Dairesi Başkanlığı binasında hizmet vermektedir. Şuan 350 m²'lik bir alanda hizmet veren kütüphanemiz, personel çalışma bölümleriyle bütünlüklü bir hâledir.

Bakanlık merkez kütüphanemiz arşiv ve dokümantasyon olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır. Arşiv kütüphanemiz, kendisi de Yayınlar Dairesinin eski bir çalışanı olan Ferit Ragıp Tuncor tarafından kurulmuştur. Yazar ve şair olan Ferit Ragıp, dağınık bir şekilde depolarda bulunan eserleri derleyip toparlayarak tam bir kütüphane haline getirmiştir. Ferit Ragıp Tuncor'un adıyla anılan arşiv kütüphanesi, özellikle eğitim tarihimiz açısından çok önemli bir koleksiyona sahiptir. Matbaanın ülkemize gelmesiyle basılmaya başlayan matbu eserlerin önemli bir kısmını bünyesinde bulundurmaktadır. Ar-

"Ferit Ragıp TUNCOR"

şiv; Dârü't-Tibâ'a, Matba'a-i Âmire, Millî Matbaa, Devlet Matbaası ve Millî Eğitim Basımevi, Millî Eğitim Yayınevi ve Millî Eğitim Yayınlarına ait eserleri barındırmaktadır. Bugün arşiv kütüphanesinde 36.500 civarı eser yer almaktadır ve kapalı raf sistemi uygulanmaktadır. Bunların 6.500 adedi eski harfli Türkçe ile yazılmış el yazması ve matbu eserlerden oluşmaktadır. 30.000 civarı eser ise Türkçe eserlerden oluşmaktadır. Türkçe eserlerin tamamı devlet matbaası yayınlarından oluşmaktadır. Kütüphanemiz bünyesinde oluşturulan Dokümantasyon bölümü ise açık raf sistemi ile hizmet veren Millî Eği-

tim Bakanlığı ve diğer yayınevi eserlerinden oluşan yaklaşık 20.000 civarında eserden meydana gelmektedir. 2015 yılı itibarıyla kütüphanemizde otomasyon ve dijitalleştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda kütüphanemize kitap tarayıcı robot ve düz kitap tarayıcılar kurulmuş ve dijitalleştirme işlemleri gerçekleştirilmektedir. Elde edilen dijital verinin sunulacağı dijital kütüphane ve portal e-kutuphane.meb.gov.tr adresi üzerinden hizmet vermeye başlayarak kütüphane kaynaklarına etkin ve kolay erişimin yolu açılacaktır.

Ayrıca kataloglanmaya başlanmış olan koleksiyonlarımıza da kütüphane.meb.gov.tr adresinden ulaşılabilir. Bakanlık Merkez Kütüphanemizin peşinden z-kütüphanelerimizdeki koleksiyonlar da kataloglanarak otomasyon sistemine taşınacaktır. Böylece hem okuma kültürüne katkı sağlanmış olacak hem de okuma etkinlikleri ile ilgili istatistikler elde edilebilecektir. Kütüphane otomasyon sistemi üzerinden Bakanlık Merkez Kütüphanemizle birlikte bütün okul koleksiyonlarımıza ulaşılabilirliği için hem öğrencilerimizin hem de araştırmacıların kütüphane kaynaklarına sağlıklı ve kolay erişimlerine destek sağlanacaktır.

"Gençlerin Okuma Alışkanlığı Ekran Üzerinden Gerçekleşiyor"

• Esra BALLIM

Yazar Leyla İPEKÇİ
ile Röportaj

Yazar Leyla İpekçi ile Bursa 13. Kitap Fuarı'nda görüştük. Sorularımı yönelttiğimde, "Bunlar şahsi sorular, cevaplayayım ancak ben daha çok konunun hepimizi ilgilendiren tarafıyla ilgili konuşmak isterim." dedi ve ortaya samimi bir sohbet çıktı.

Kitap fuarlarıyla okumaya verilen önem arttı mı?

Artık son yıllarda Türkiye'nin hemen hemen birçok şehrinde sayıları giderek artan kitap fuarları yapılıyor. Bu sevindirici bir durum. İlk romanım bir yarışmada birinci olduğum için basılmıştı. O zaman Türkiye'de çok satan kavramı yoktu. Bir tek Orhan Pamuk, Yaşar Kemal ekolu vardı ve bir kitap bastırmak bugünkü kadar kolay değildi. Yayınevleri bu kadar bol değildi. Sektör henüz oluşmamıştı. Ben o zamandan bugüne sosyolojik bir bakış açısıyla şunu çok net söyleyebilirim: Bir yanıyla okumaya, edebiyata, verilen önem arttı. Daha fazla kitap basılıyor. Çocukların daha yoğun ilgisi var ama bir başka tarafıyla da bakarsanız

içi boşaldı. Bugün her önüne gelen bir şey yazdığı zaman onu rahatlıkla bastırma şansına sahip. Hatta o kadar ki basacak kitap arayan yayınevleri var. Ama diyeceksiniz ki hep mi içi boşaldı? Onun da iyisi var kötüsü var. İki uçlu şeyler bunlar.

Gözlemlerinize dayanarak söyleyiniz çocuklar fuarlarda en çok hangi kitap türüne ilgi duyuyor?

Tek bir cevabı var: Roman.

Neden?

Kendileri roman yazmak istedikleri için. Bu camiada kısa yoldan meşhur olmanın en kolay yolu yazar olmak. Yazar olmak da roman yazmak veya hut bir gazetede köşe yazarı olmak demek. Bu ikisi çok ön plana çıktı. Ve o kadar ki bir şeyi iyi yapmak, hakkıyla yapmak, tarihe kayıt düşmek, okuru şahit tutmak gibi niyetlerle değil de "Ben kendimi nasıl duyurabilirim?" niyetiyle bu işi yapıyorlar. Şimdi genellemiyorum. Tabii yüzde yüzü böyle

değil ama eğilim bu yönde. Onun için de bize çok önemli bir görev düşüyor: Her şeyden önce çocuklara, gençlere halis bir niyet kazandırmak. Çünkü 14-15 yaş grubu bugün kitaba dokunmuyor. Onlar İnternet kuşağı. 14-15 yaş gençleri bir site kurmuşlar ve burada yazdıkları romanları yayınlıyorlar ve bu romanlar dört bin kez tıklanıyor. İnternet fenomenlerinin bir kısmı kitaplarını bastırıyor ama birçoğu kitaplarını kâğıda dökmeye ihtiyaç duymuyor, sanal ortamda paylaşıyor. Dolayısıyla gençlerin de okuma alışkanlığı ekran üzerinden gerçekleşiyor. Artık onları yeniden kitaba çekmek öyle kolay bir şey değil. Belki de hiç olmayacak. Zamanın ruhu diye bir şey var. Geçmişe dönemiyoruz. O zaman oturup bu gençlerin merakını yeniden doğru bilgiye ve halis niyete çekmek için ne yapabiliriz. Onu düşünmemiz lazım. Dijital ya da basılı kitap, ona takılmak gerekiyor. Başta niyeti düzeltmek lazım. Çocuklarımıza, kendi nefisleri için değil de bu toplum için aşkla Allah rızası için bir şey yapmanın önemini, insanlığa, kâinata kattığı değeri

hatırlatmak ve öğretmekle yükümlü. Benim için en önemli şey bu. Son yıllarda fuarlarda bu duygu hâkim bende. Gerçekten bunun altını çizmek isterim.

Nasıl bir okursunuz, kitap okumak için bir tekniğiniz var mı?

Dijital kitap okuma alışkanlığım yok. Kindle diye bir şey çıktı. Gözü yormadan okuma pedleri var. Eşim ona bayağı sardı, yapabiliyor. Ben onu yapamadım. Ben yine kalemle okurum. Kalem elimden atmam, çizerim, sayfayı kıvrırım. İşim gereği İnternet'ten de okuyorum. Yıllarca gazetecilik, editörlük yaptım. Yani ekrana alışkınım. Roman ve köşe yazılarımı da ekrandan yazıyorum. Kalemde daha çok ekranı kullanıyorum ama kalem de bırakmadım. Şimdiki kuşağa bakıyorum. Kalemle hiçbir işleri yok. Yani el yazısı diye bir şey yok. Dolayısıyla onlara hitap etmek için onları kazanmaya mecburuz. Millî Eğitim Bakanlığı altı ay önce yazarlar ve çizerlerle toplantı yaptı. Naçizane ben de oradaydım. Çocuklarla yeni bir dil kuralım. İlk önce "Hangi yeni dil?", "Sen dilini düzelttin mi?", "Dil afetlerinden sakınmayı öğrendin mi?", "Vücudunda tatbik ettin mi?" sorularının cevaplarını kendimiz bulmalıyız. Sonra çocuklarımıza tatbiki bir eğitim vermeliyiz. Karnedeki davranış notları bölümünü çok ciddiye almamız lazım. Çocuklarımıza yeniden öğretmen-öğrenci ilişkisi, usta-çırak ilişkisi gibi toplumsal hiyerarşiyi ve bu hiyerarşiye ait edebi öğretmeliyiz. Çünkü öğretmenlerini azarlayan, anne-babalarını saymayan çocuklar var şimdi. Bu çocuklar niye böyle yetişiyor? Çünkü bu toplumsal hiyerarşiyi öğrenemediler. Her çocuğun kendine ait bir alanı olması gerekiyor.

O alan daha çok tablette oyun oynama, anne-babanın da evde televizyon seyretmesi şeklindeyse...

Bitti. Yeter ki çocuğum beni rahat bırakmasın anlayışı. Teknoloji iyi yönde kullanılırsa iyi bir şey. Millî Eğitim Bakanlığı

müfredatımıza mutlaka nefis terbiyesi, nefis eğitimi, davranış bilimleri eğitimi, kalp ilmini eklemeli. Biz bütün bu değerlere geri dönmeliyiz. Tabii bunun için de kendini adanmış uzman eğitim kadrosuna ihtiyaç var. Örneğin, Avrupa'da İslamofobi oluşturulmaya çalışılıyor. Biz buna karşılık diyoruz ki: "İslam bu değil." Peki, o zaman İslam ne? Geleneklerimiz bu değil. Peki, diyoruz ki medeniyetimizi oluşturan ve Anadolu'yu mayalayan vatanımızın her karış toprağında mübarek zatlar yatar. Kimdir onlar? Nesi mübarektir? Onların mübarek olması şu anda bize ne söylüyor?

Onların sunduğu değerleri günümüzde yaşanılır kılmakla olacak bir mevzu...

Mesele orada. Bu değerleri hayatımıza geçirmedikten sonra bir önemi yok. Mümince yaşamının hayatımızdaki karşılığını göstermemiz lazım. Evladım sen şeker yeme! Ancak sen sabahtan akşama kadar şeker yiyorsan çocuğu da şeker yemekten vazgeçiremezsin. Bu onun gibi bir şey. Çocuklarımızı günah keçileriymiş gibi suçlamaktan vazgeçmeliyiz.

Sayın Bakanımız Nabi Avcı'da değerlerimiz konusuna çok önem veriyor...

Çok severiz Nabi Bey'i. Çok okuyan bir insandır. Çalışmalarını takdir ediyoruz. Ama eğer bu kuşağı düzeltmezsek sonrası çok zor olacak. Kaybedecek hiç vaktimiz yok. Kuşaklar harcanıyor. Doğudan batıya çok seyahat eden bir insanım. Herkesin kendi değerlerinden muzdarip olduğunu gördüm. Değerlerimiz diyorsak hem küresel olarak etkileşimin kaçınılmaz olduğunu kabul edeceğiz hem de bunun içinde kendi değerlerimizi dirilteceğiz.

Okuma kültürümüzü geliştirmek için neler yapılmalı?

Bunun için otobüs duraklarına raf yapıp kitap koyma projesi var. Bir

duraktan öbür durağa kadar kitap okunması. Çok güzel bir şey. Kitabı yeniden okutmak istiyorsak çocuk veya gencin, hayatının her anında kitabı görmesini sağlamalıyız. El attığı her yerde ona dokunabilmeli. Bilgi açlığı yaratmalıyız. Çünkü bilgi kirliliği var şu anda.

Edebiyat öğretmenleri çocukların okumayı sadece ders için yapmalarından şikâyetçi. Zorunlu okuma, alışkanlığa dönüşüyor diyorlar.

Merak uyandırmak lazım. Zevkle, aşkla okumalı çocuk. Ekran karşısında oyun oynamak çocuğu pasifleştiriyor. Bizim fitri olan eğitimimiz nedir? Bir şeyi vücudumuzla öğrenmek. Bu konuda bir önerim var: Oyunsu oyunla öğrenmeli çocuk. Kırdı gidip karınca aramak, salyangoz nedir bakmak, keçi görmek vb. Çocuklar toprağa bastıklarında elektriklerini atabiliyorlar. Diğer türlü sürekli elektrik yükleniyorlar. Okullarda oyun odaları, mucit odaları olmalı. Çocuk öğrenmeyi vücudunda tatbik etmeli. Müfredatla ilgili 2-3 sene müzakereler olmalı. Çocuklarla ne istediklerine dair röportajlar yapılmalı. Onların isteklerini hissettikten sonra bugünün diliyle nasıl yapabiliriz' i konuşmak lazım. Biz bunun için yazıp çiziyoruz. Çocukları küstürmeden yeniden kazanmak zorundayız.

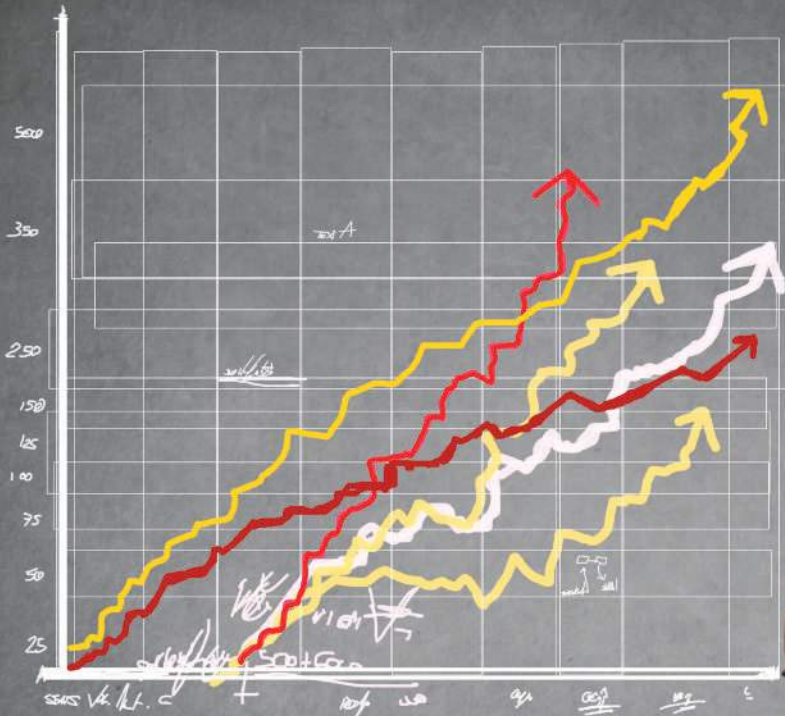
Başucu kitabım diyebileceğiniz beş kitap ismi sayabilir misiniz?

Ne söylesem eksik olacak. Ama mesela; benim için İbn-i Arabi Hazretleri, Niyazi Mısri hazretleri ve Yunus Emre üç-beş senedir hep başucu kitapları. Bu kitaplarla biraz geç tanıştığım için dönüp dolaşıp onları okuyorum. Çok sevdiğim şairler vardır. Cahit Zarifoğlu'nun kitapları her zaman başucumdadır. Rilke'yi çok seveceğim okurum. İyi çevirileri vardır. Avusturyalı yazar, şair Ingeborg Bachmann'ı da seveceğim okurum. Tüm tasavvuf şairlerimizin eserlerini okurum. Tek tek isim söyleyemeyim. Şu anda beni şiir ilgilendiriyor. O tür okumalar yapıyorum.

Kitap Okumayla İlgili İstatistikler

Hacer YILDIZ

Kitap okumak dünyayı algılamayı, anlamayı, haberdar olmayı ve en önemlisi bireylerde sorgulamayı sağlar. Kitap okumayı engelleyen birçok neden bulunmaktadır. Özellikle, evlerde neredeyse her odada bir televizyon bulunması, televizyonun yanında bilgisayar ve internetin sağlıklı kullanılmaması okumanın önünde en önemli engeldir. Ne yazık ki Türkiye'de kitap okuma oranı dünya ortalamasının çok altındadır. İşte kitap okuma alışkanlığı konusunda ülkemizin durumunu gösteren rakamlar:

• Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK), kitap okumayla ilgili yaptığı araştırmada; günde 6 saat televizyon izleyen, 3 saat İnternet'e giren Türk insanı, kitap okumaya yılda sadece 6 saatini ayırıyor.

• Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Raporu'nda, kitap okuma oranında Türkiye; Malezya, Libya ve Ermenistan gibi ülkelerin bulunduğu 173 ülke arasında 86. sırada yer alıyor.

• Avrupa'da % 21 olan kitap okuma oranının Türkiye'de binde bir olduğu da ortaya çıktı. Dünyada en fazla kitap okuyan ülkelerin başında % 21 oranıyla İngiltere ve Fransa yer alırken bu ülkeleri sırasıyla Japonya % 14, Amerika % 12 ve İspanya % 9 ile takip etti. Türkiye, % 0,1 okuma oranı ile listenin son sıralarında yer buluyor.

• Türkiye'de ihtiyaç malzemeleri sıralamasında kitaplar 235. sırada yer almaktadır.

• Türkiye'de kütüphane sayısı 1.412 iken kahvehane sayısı 570.000. Buna göre 49.000 kişiye bir kütüphane düşerken 122 kişiye bir kahvehane düşmektedir.

• Kütüphaneye gidenlerin sadece yüzde 8'i kitap okumaya gidiyor.

• Türkiye'de çocuklara okuma becerileri açısından 35 ülke arasında 28. sırada bulunuyor.

• Dünyada çocuklara özel günlerde kitap hediye edilmesi sıralamasında Türkiye 180 ülke içerisinde 140. sırada yer alıyor.

• Türkiye'de bir kişinin kitap okumaya ayırdığı zamanın; bir Norveçli 300, Amerikalı 210, İngiliz ve Japon 87 katını ayırıyor.

• Kitap için Norveçli 137, Alman 122, Belçika ve Avusturyalı 100 dolar, Güney Koreli 39 dolar ayırıyor. Dünya ortalaması 1,3 dolar iken Türkiye'de bir kişi kitaba yılda ancak 0,45 dolar harcıyor.

• Nüfusu 7 milyon olan Azerbaycan'da kitaplar ortalama 100 bin tirajla basılırken nüfusu ortalama on kat fazla olan Türkiye'de bu rakam 2-3 bin civarında kalıyor.

• ABD 'de yılda 72 bin adet konusu farklı kitap basılırken Rusya'da 58 bin, Japonya'da 27 bin, Türkiye'de ise 7 bin kitap basılıyor.

• Japonya'da kişi başına düşen kitap sayısı yılda 25, Fransa'da 7 iken Türkiye'de ise yılda 12 bin 89 kişiye bir kitap düşüyor.

• Öğretmenlerin, %33,4'ü düzenli kitap okurken yüzde 8'i hiç kitap okumuyor.

• Sadece dört anne babadan biri çocuklarının okuma alışkanlığını geliştirmek için çaba harcıyor.

• Kültür Bakanlığı ISBN Ajansı ile Telif Hakları Genel Müdürlüğünden elde edilen verilere göre 2013 yılında Türkiye'de 47 bin 352 çeşit (başlık) kitap yayımlandı.

• Uluslararası Yayıncılar Birliği'nin (IPA) 2013 araştırmasına göre Türkiye, 1 milyar 682 milyon euro'luk ciroyla dünyanın en büyük 13'üncü yayıncılık sektörüne sahip.

• 2013 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullara ücretsiz olarak dağıtılan ders kitapları da dâhil, toplam 536 milyon 259 bin 40 adet kitap üretildi.

• 2013 yılında yayımlanan materyallerin; %26,5'i eğitim, %20,3'ü yetişkin kültür yayımları, %17,2'si çocuk ve ilk gençlik yayımları, %14,8'i akademik yayımlar, %14'ü yetişkin kurgu edebiyat yayımları, %7,2'si ise inanç yayımları konusu üzerindedir.

• Millî Eğitim Bakanlığı 2013 yılında ilk ve ortaöğretim öğrencilerine 206 milyon 241 bin 635 adet ücretsiz ders kitabı dağıttı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Türkiye Okuma Kültürü Haritası araştırmasında şu temel sonuçlar elde edilmiştir:

• Hiç kitap okumama ve yılda 10 kitaptan az okuma oranları dikkate alındığında, katılımcıların ortalama %75'inin okumadığı, % 25'in ise ayda 1 kitaptan fazla okuduğu diğer bir deyişle okuma alışkanlığına sahip olduğu söylenebilir.

• Kadın-erkek okuma oranları eşittir.

• Türkiye nüfusunun % 31'i hiç kitap okumamaktadır.

• Boş zamanlarda en çok TV izlenmektedir (% 23.7).

• Kitap hâlâ en çok okunan basılı materyal türüdür (% 54).

• Kitaplar rastgele seçilip, düzensiz okunmaktadır (% 45.3).

• Genellikle tavsiye edilen kitaplar okunmaktadır (% 61.5).

• Bir okuyucu bir seferde aralıksız olarak en fazla 30 dakika okumaktadır.

• Türkiye'de kitap okuma alışkanlığını birey kendi kendine öğrenmektedir (% 75).

• Herhangi bir yazar düzenli olarak izlenmemekte (% 84.2), kitap seçiminde yayınevi tercihi yapılmamaktadır (% 90.16).

• Kitaplar en çok satın alma şeklinde sağlanmakta (% 82.9) ancak kitap fiyatları kısmen pahalı bulunmaktadır.

• Ders kitabı dışında kitap satın alma oranı düşüktür.

• En fazla edebî kitaplar okunmaktadır (% 20), onu dinsel kitaplar (% 18.5); eğitime ilişkin kitaplar (% 16) ve tarih kitapları (% 14) izlemektedir.

• En fazla okunan yazınsal tür, romandır (% 34), onu öykü izlemektedir (% 27).

• En çok macera temalı kitaplar okunmaktadır (% 22).

• Çoğunlukla Türkçe kitaplar okunmaktadır (% 85).

• Trakya ağırlıklı olarak tarihsel kitaplar; İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu dinsel kitaplar; Karadeniz, Ege ve Doğu Anadolu edebiyat kitapları okunmaktadır.

Kitap okumada sınıfta kalan Türkiye'de 2013 yılında 42 bin 655 kitap yayımlandı. Araştırmada bireylerin elektronik ortamda kitap okumayı tercih ettiği görüldü. Bu durumun elektronik kitaplarda (DVD, VCD, CD) yüzde 37 artış yaşanmasına neden olduğu açıklandı. 2012 yılında 2 bin 986 elektronik kitap yayımlandırken 2013'te bu rakam 4 bin 293'e ulaştı.

Okuma Kültürü Ve Z- Kütüphane Çalıştayı'ndan Çıkan Sonuçlar

• **İbrahim ÜNLÜ**
Okuma Kültürü ve Z-Kütüphane Koordinatörü

Okuma Kültürü ve Z- Kütüphane Çalıştayı, 18-21 Şubat tarihleri arasında Afyonkarahisar'da yapıldı. Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığının düzenlediği çalıştayın açılışına Destek Hizmetleri Genel Müdür Vekili Bahattin Gök, Ortaöğretim Genel Müdür Vekili Hasan Hüseyin Can, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü Hamdi Turşucu, Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanı Ercan Şen, TÜBİTAK Bilim ve Toplum Daire Başkanı Ahmet Uludağ, YÖK Yayın ve Doküman Daire Başkanı Ahmet Kahraman, Türk Dil Kurumu Başkan Yardımcısı Ali Karaçalı, MEB Yayın Danışma Kurulu üyesi Dr. Necmettin Türinay katıldı. Çalıştaya yurt içinden ve yurtdışından çok sayıda akademisyen, öğretmen ve yayıncı katıldı.

Yurt içinden katılan isimler:

- Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL (On dokuz Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)
- Yrd. Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü)
- Doç. Dr. Ilgım VERYERİ ALACA (Koç Üniversitesi, Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü)
- Dr. Nevzat ÖZEL (Ankara Üniversitesi DTCF, Bilgi-Belge Yönetimi)
- Ayşe Yüksel Durukan (Uluslararası Kütüphaneler Derneği Temsilcisi, Türkiye-Kuzey Afrika ve Ortadoğu Sorumlusu)

Yurt dışından katılan isimler:

- Dr. Esra ÇOŞKUN (Illinois Üniversitesi, ABD)
- Prof. Junko YOKOTA (National Louis Üniversitesi, ABD)
- Prof. William H. TEALE (Illinois Üniversitesi, ABD)
- Prof. Dr. Bettina KÜMMERLİNG – MEİBAUER (University of Tübingen, Almanya)
- Abigail MOSS (National Literacy Trust, İngiltere)

Çalıştayın amacı; ülkemizde okuma kültürünün geliştirilmesi, Z-Kütüphanelerin sürdürülmesi ve geliştirilmesiydi. Çalıştay'da 4 konu

başlığı altında şekillenen oturumlar gerçekleştirildi. Konu başlıkları şunlardı:

- 1) Okuma kültürü ve söz varlığı
- 2) Erişilebilir okul kütüphaneleri
- 3) Kütüphanelerin yönetimi
- 4) Dijital kütüphaneler ve veri bankaları

OKUMA KÜLTÜRÜ ve SÖZ VARLIĞI

A- OKUMAYA TEŞVİK ve SÜRDÜRÜLEBİLİR OKUMA

1. GENEL İDARİ BOYUTU

Türkiye'de okuma kültürünü artırmak için nelere ihtiyaç olduğu tespit edilmesi ve periyodik ölçümlerle okuma kültürünün gelişimi raporlanmalıdır. Okuma kültürü bağlamında hayata geçirilen uygulamalar hakkında her yıl uluslararası konferans ve çalıştaylar düzenlenmeli ve tecrübelerin paylaşılması sağlanmalıdır. Bu organizasyonlar bir sene önceden duyurulmalı ve davetlilerin yanı sıra çağrı üzerine de başvuru yapılabilir. Her ilde en az 400 metrekare olan merkezî z-kütüphane kurulması önerilir. Özel okullarda kapsamlı z-kütüphane benzeri kütüphanelerin oluşturulması ve her yıl yeni kitapların alınması önerilir. Söz konusu kütüphanelerde en az bir uzman okul kütüphanecisi bulundurulması ve kütüphanecinin uluslararası IFLA ve benzeri konferanslara giderek daha sonra il bazında veya ulusal çalıştaylarda yazılı ve sözlü sunum yapması önerilir. Okuma kültürünü destekleyecek sosyal medya ortamlarının tesis edilmesi önerilir.

Z-kütüphane konusunda çalıştaylar düzenlemesi ve seçilmiş müdür, kütüphaneci, öğretmen veya ilgili uzmanın ulusal ve uluslararası organizasyonlara ve (poster sunum, çalıştay katılımı ve sunum yapmak veya inceleme yapmak için) konferanslara katılmaları için resmî olarak görevlendirilmeleri önerilir. Z-kütüphaneler arası bilgi ve deneyim ağları kurulması önerilir. Okuyan ve araştıran müdür ve öğretmen modelini desteklemek için müdür ve öğretmenlerden hakemli dergilerde Z-kütüphane ve okuma kültürü bağlamında uygulamalarını paylaşımlara (özellikle yurt içi ve yurt dışında ISI

kapsamında bulunan) TÜBİTAK dergi yayını teşviki veya benzeri bir teşvik fonu ayrılması önerilir.

Millî Eğitim Bakanlığınca 2016 yılının 'Okuma Kültürü Yılı' ilan edilmesi önerilir.

Kitap reklamlarının ekonomik olarak rasyonel olmasını sağlayıcı düzenlemeler geliştirilebilir. Örneğin; belirli miktar ve sürelerde kitap reklamı yayımlamak zorunluluğu konabilir, yayımlanan reklamlara vergi indirimleri sağlanabilir, özel indirimli liste bedeller belirlenebilir.

Dil kullanımını geliştirme, söz varlığını zenginleştirme, okuma kültürü oluşturma vb. amaçlarla çeşitli türlerde programlar (film, dizi, yarışma programı, sohbet vb.) oluşturulmalıdır. Bu türden programların hazırlanması ve yayımlanmaları için ilgili kamu kurum ve kuruluşları nezdinde teşvik politikaları geliştirilmesi için müzakereler yürütülmelidir.

Dizilerde kitap ve okuma kültürü çerçevesinde uygulamalar geliştirilmeli, bu konuda yapımcı ve yayıncılardan destek alınmalıdır (Örneğin; dekorun bir parçasında kütüphane, senaryoda kitap okuyan kişi, sekanslarda bir kitap üzerinden sohbet vb.).

Sene başında öğretmenlere verilen eğitim hazırlık tazminatı bedellerinin bir kısmı Sodexo benzeri bir sistem çerçevesinde sırf kitap temin etmek üzere tahsis edilebilir. Böylece öğretmen bu tazminatı hedeflediği şekilde kullanmaya zorlanmış olur.

Gençlik ve Spor Bakanlığının geçmiş yıllarda uygulamış olduğu "yaz kampı" ve "yaz bilim kampı" uygulamaları yaz aylarındaki okuma programlarının kurgulanması için rehberlik ve örneklik teşkil edebilir.

LMS (Learning Management System) platformları uygun içeriklerle CMS (Curriculum Management System) oluşturulduğu takdirde önemli imkânlar içermektedir. Ayrıca gerek ülkemizde gerekse dünya ölçeğinde uzaktan eğitim (distance learning) birikimi kullanışlı ve verimli imkânlar sağlamaktadır. Ancak süreçte dinleyicilerin etkin olmalarını sağlayacak etkileşimli içerikler oluşturulmasına, dinleyicilerden geri bildirim alınmasına ve ölçme-değerlendirme yapılmasına, farklı medyaların sürece dâhil edilmesine özen gösterilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Hasan Âli Yücel'den günümüze kadar (tüm

mevcudıyla) yeniden yayımlanmalıdır. Z-Kütüphane yapılması planlanan bir bölgede pilot çalışma yapılması ve karşılaştırmalı araştırma sonuçları sunulmalıdır.

2. OKUL ÖNCESİ BOYUTU

Okuma kültürünün temeli erken çocukluk döneminde atılmalı, çocukların dünyasına okuma görüntülerinin girmesi sağlanmalıdır. Okul öncesi dönemde ailelere dil gelişiminin okuma kültürü ve genel başarıya etkisini bilimsel olarak açıklayacak el broşürü verilmeli ve sunum yapılmalıdır. Okul öncesi eğitime başlamadan önce dil gelişimi testi yapılmalıdır. Dil gelişimi bağlamında her çocuğa geri bildirimde bulunulmalıdır. Geride olanlara destek verilmelidir. İleride olanlara da önerilerde bulunulmalıdır. Okul öncesi öğrencileri gözlemlenerek ilgi duyduğu kitaplar tespit edilmelidir. Çocuk, ilgisini çeken resimli kitapları resimlerinden hareketle anlamlandırmalı, yorumlamalı ve resim üzerinden okumaya geçmesi sağlanmalıdır.

3. AİLE BOYUTU

Evde aile arasında her gün belirlenmiş bir saatte belirlenen süre ile okuma yapılması hususu aile meclisinde karara bağlanıp gereği yerine getirilebilir. Örneğin; "Her gün saat 21.00 - 21.30 arasında bu evde kitap okunur." kararı alınıp uygulanabilir. Bu hususta okul da aileye tavsiyede bulunmalı ayrıca ihtiyaç duyan yahut talep eden ailelere danışmanlık desteği vermeli. Her evde, mümkünse evin en güzel yerine kütüphane yerleştirilmelidir. Çocukların kütüphanedeki kitaplarla teması (çeşitli kaygılarla; düzen, temizlik, yıpranma vb.) engellenmemelidir.

Velilere okuma kültürü ile ilgili seminerler düzenlenmelidir. Bu seminerleri okuma kültürü ile ilgili uzmanlaşmış Türkçe – Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri verebilir. Öğretmen, aileden çocuğun dil düzeyi hakkında bilgi toplamalıdır. Okuma faaliyetleri sonrasında çocuğun dil gelişimi aile ve okul iş birliği ile yeniden değerlendirilmelidir. Öğretmenler, öğrenci velileri ile iş birliği içerisinde okuma kültürü ve z-kütüphaneleri destekleyecek etkinlikler düzenlemelidir.

Evde okuma kültürünün oluşması ve kütüphane kurulması için ailelerin

teşvik edilmesi önerilir. Evde kurulacak kütüphaneler için ailelerin renk ve tasarım açısından cazip, yaş seviyelerine uygun mobilyalar temin etmeleri önerilir. Çocuk ile ailenin ortak kitap seçmesi, okunan kitabı çeşitli yönleriyle değerlendirmesi önerilir. Ailelerin kendi aralarında kitap değişimi yapmaları, bu amaçla gruplar oluşturmaları, zaman içerisinde öğretmenler ve okul idaresi tarafından yönlendirilmeleri önerilir. Veliler okuma kültürünün bir parçası hâline getirilmelidir

4. OKUL YÖNETİMİ BOYUTU

Okumanın önemi sürekli öğrenci gündeminde tutulmalıdır. Okumanın önemini vurgulayan afiş, spot film gibi görseller okul ortamına yerleştirilmelidir.

Okuma ve kütüphane özelinde iyi örnekler üzerinde durulmalı ve bu örnekler desteklenmelidir. Okul kütüphanelerinde, özellikle z-kütüphanelerde, okuma kültürünü yaygınlaştırmak üzerine etkinlikler düzenlenmelidir. Okuma kültürünü geliştirmek için okullar arasında, okul müdürleri üzerinden paylaşım grupları oluşturulması önerilir.

Bütün okullarda haftanın üç gününde en az 20'şer dakika öğrencilerin, öğretmenlerin, idarecilerin ve okulun diğer personelinin katılacağı "okuma saati" uygulamasının yapılması önerilir.

Z-Kütüphanenin hafta sonu ve hafta içi okul sonrası kullanımının sağlanması, her çocuğun haftada 2 kitap alabilmesini sağlayacak zengin kitap koleksiyonuna sahip olması, öğretmen ve velilerin de kullanabileceği koleksiyonlara sahip olması önerilir.

Okullarda okuma kulüpleri oluşturulmalıdır. Her z-kütüphanenin aileler, öğrenciler ve öğretmenler için ödülleri olması önerilir. Veliler evlerinde bir aile kütüphanesi oluşturmaları için teşvik edilmelidir. Okuma kültürü bağlamında yapılacak yönlendirmeler, veli bilgilendirme toplantılarının mutlaka gündemine alınmalıdır.

Okuma kültürü ile ilgili iyi örnekler film, canlı öykü, anı kitabı, sohbet program vb. yollarla öğretmenlere ulaştırılabilir. Okuma kültürü ile ilgili özgün uygulamalar sertifika veya bir belge ile ödüllendirilmelidir. Z-kütüphaneler eğitim, teknoloji, bilim, tarih gibi alanlarda yayımlanan süreli yayınlara

abone olmalıdır. Kitap Kulüpleri oluşturulmalı, yaz okumaları ödüllendirilmelidir.

Kütüphaneci dergi, gazete ve televizyon gibi medya ortamlarında yayın/mlanan kültürel etkinlikler takip edilmeli ve öğrencilere tavsiyelerde bulunmalıdır. Öğretmen ve öğrenciler yaşadıkları sosyal çevrede düzenlenen kültürel etkinliklere katılmalı, kitap fuarlarını ziyaret etmelidirler.

5. ÖĞRETMEN BOYUTU

Millî Eğitim Bakanlığınca organize edilecek okuma kültürü etkinliklerine öğretmen yazarlar davet edilerek öğrencilerle sohbet programları ve seminerler düzenlenmelidir.

Z-kütüphanede öğretmen ve araştırmacıların birlikte çalışabileceği ortamlar oluşturulmalıdır. Öğretmenler, kütüphanenin yaşayan ve aktif bir okuma alanı hâline getirilmesini sağlamalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin okumaya olan ilgisini ve okuma sıklığını arttırmaya yönelik ders dışı uygulamalı etkinlikler planlamalıdır. Öğretmenler, ders içerisinde okunan kitapları ders programı ve içeriğiyle ilişkilendirmelidir. Öğretmenlerin kendi okulları dışında gözlem ve inceleme yapabilecekleri başka okulları ziyaretlerine, meslektaşlarının derslerini dinleme ve izleme imkânına, fuar ve bilimsel toplantılara katılmalarına ve uzman velilerle istişare toplantıları gibi yollarla kendilerini geliştirmelerine destek olunmalıdır.

Okuma ve yazmanın birbirinden ayrı olmadığı düşünülerek öğrencilerden yaz tatilleri boyunca günlük tutmaları veya okudukları kitaplarla ilgili kısa filmler çekmeleri, deneme yazmaları, blog oluşturmaları istenebilir. Öğretmenler, öğrencilerine okuttukları kitaplarla ilgili sorular sormalı ve bu soruların oluşturulmasında kitabın yayıncısından destek talebinde bulunabilmelidir.

6. KÜTÜPHANECİ BOYUTU

Okul kütüphanelerinde özellikle z-kütüphanelerde mutlaka okul kütüphanecisi olmalıdır. Okul kütüphanecisi yeni çıkan kitapları izlemeli ve öğrencilere duyurmalıdır. Okuma kültürünü geliştirmek için öğretmen ve kütüphanecinin paylaşım grubu oluşturulması önerilir. Bütün okullarda kitap kurdu

olan öğrencilerin belirlenmesi ve bu öğrencilerin ödüllendirilmesi önerilir. Kütüphaneciler, okuma kültürünün oluşmasında okul idaresi ile birlikte çalışmalıdır. Kütüphaneciler, kütüphane kaynaklarının oluşturulmasında ve seçilmesinde aktif rol almalıdır. Kütüphaneciler, kütüphane kaynaklarının erişilebilir ve güncel olmasını sağlamalıdır. Kütüphaneciler, okuma kültürünü arttırmaya yönelik etkinliklerde öğretmenleri desteklemelidir. Kütüphaneci, okuma kültürünün okul geneline yaygınlaştırılmasında aktif bir şekilde rol almalıdır. Z-kütüphanelerden sorumlu idari personelin özel olarak eğitilmiş olması gerekmektedir. Kitapların sınıflandırılması ve düzenlenmesi konusunda özel eğitimlerin tasarlanması önemlidir.

7. SOSYAL ÇEVRE BOYUTU

Büyük alışveriş merkezlerinde kütüphaneler kurulmalıdır. Gönüllülerin, kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde kütüphane kurulmasına, mevcutların geliştirilmesinde ve desteklenmesinde aktif rol alması sağlanmalıdır. Okuma kültürünün teşvik edilmesi için medyatik kişilerden destek alınması, onların kitap okurken fotoğraflarının paylaşılması, okuma hakkında görüşlerinin alınması, çocukları ile kitap okuma deneyimleri hakkında bilginin paylaşılması, okullara davet edilerek öğrencilere kitap okumaları önerilir. Okulun kapalı olduğu zamanlarda, z-kütüphane alanlarının öğrencilerin sosyal çevresine (aile, mahalle, vb.) ulaşılır hâle getirilmesi ve z-kütüphanenin bir yaşam merkezine dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Sosyal çevredeki bireylerin okuma kültürünü desteklemesi ve Z-Kütüphanelerin oluşturduğu etkinin devamlılığını sağlamaları önerilir. Bu devamlılığın sağlanmasında, gönüllü bireylerden ve kuruluşlardan faydalanılmalıdır.

Başta görsel medya olmak üzere farklı iletişim kanallarında kitap ve okuma kültürü eksensli teşvik edici uygulamalar geliştirilmeli ve hayata geçirilmelidir. Halk kütüphanesi, bilgi evi, gençlik merkezi, z-kütüphane vb. kurumlar arasında bir eşgüdüm sağlanarak "her semte bir kurum" düşecek şekilde yaygınlaşması sağlanmalıdır. Bu yerler vasıtasıyla ailelere, çocuk ve gençlere kitap kiralama, kitap temin etmek, okuma ve araştırma ortamı sağlamak gibi hizmetler verilmelidir.

Farklı tip ve boyutlarda gezici kütüphaneler oluşturulup ailelerin bulunduğu park, meydan, okul, mesire yeri gibi mekânlarda kitaba erişim imkânları sağlanmalıdır. Hayırsever/gönüllü gerçek yahut tüzel şahısların kendi sosyal çevrelerindeki okullardaki kütüphanelere yapacakları yardımların vergiden düşülmesi için düzenleme yapılması hususunda Maliye Bakanlığı ile görüşülebilir.

Okulun çevresindeki hayırsever/gönüllü kişiler tespit edilip bu kişilerden her yıl kütüphaneye belirli bir miktarda yardım yapması talep edilebilir. Bunun istikrarlı olmasını ve yıllar içinde unutulmamasını sağlamak üzere yapılacak yardımın/desteğin bir şirket hissesi, gayri menkul kirası vb. bir akara bağlanması talep edilebilir.

8. ÖĞRETİM PROGRAMLARI (MÜFREDAT) BOYUTU

Okuma kültürünü geliştirmek ve yaygınlaştırmak için yeni stratejiler ve eğitim programları geliştirilmelidir. Ders kitaplarının resimlenmesinde okuma görüntülerinin kullanılması önerilir.

Lisans düzeyindeki eğitim fakültelerinin tüm bölümlerine, mümkün olmazsa Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine "okuma kültürü" dersi konulmalıdır. Ortaöğretim müfredatına "Okuma kültürü" adı altında bir ders eklenmelidir. Öğretmenlere, okuma kültürünün geliştirilmesi konusunda hizmet içi uygulamalı eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır. Okul öncesi dönemden başlayarak her çocuğun z-kütüphaneye erişimi sağlanmalıdır.

Sınıf öğretmenlerinin müfredatına okuma kültürü (okuma, yazma, konuşma ve dinlemeyi kapsayan) bağlamında dersler eklenmelidir. Öğrenciye yansıyan ders programı ve kitaplarında okuma kültürünü geliştirecek içerikler açık, zımnî (hidden curriculum) ve ilave (extra curriculum) programlar aracılığıyla sunulmalıdır. Bu çerçevede açık program olarak "yaratıcı okurluk", "yaratıcı yazarlık", "çoklu okuryazarlık" vb. gibi seçmeli yahut isteğe bağlı dersler konabilir. Zımnî program olarak derslerde var olan okuma kültürü ve ana dili (okuma, yazma, konuşma, dinleme, görsel okuma yazma) öğrenme ve gelişim alanları için okuma kültürünü çağ nüfusunun ilgi ve zevklerine uygun şekilde sunacak örnek etkinlikler kitabı hazırlanıp yayımlanabilir, öğretmenlerin de bunları derslerde kullanmaları tavsiye edilebilir. İlave program olarak ise eğitsel sosyal kol ve kulüp çalışmaları başta olmak üzere çeşitli sınıf dışı çalışmalar yapılabilir.

9. 100 ESER PROJESİ ve OKUMA KÜLTÜRÜNE ETKİSİ

Okunması Bakanlıkça önerilen 100 eser ve öğretmenler tarafından önerilen kitapları öğretmenlerin mutlaka okuması sağlanmalıdır. Bakanlığın tavsiye ettiği 100 eser, öğretim programları ile irtibatlandırılmalıdır. Bakanlığın, 100 eser gibi 100 film önerisi olmalıdır. İzlenen filmler sınıfça yorumlanmalıdır. 100 eser 8+4 kesintisiz eğitim sistemine göre hazırlanmıştır. 4+4+4 eğitim kademelenmesine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir. 100 eserin ilköğretim kısmı için hazırlanan liste, seviyeye uygunluk bakımından gözden geçirilmelidir. 100 eser "1000 eser" olarak genişletilmeli ve basılmalıdır.

10. DİJİTAL OKUMA BOYUTU

Özellikle elektronik ortamda elde edilen bilginin doğruluğunun ve güvenilirliğinin sağlanacağı güvenli portalların oluşturulması gerekir. Dijital okuma için sesli kitaplar hazırlanmalıdır. Web tabanlı okuma – yazma konusu ele alınmalıdır. Öğrencilere, okuma alışkanlığı kazandırmada dijital teknolojinin sunduğu imkânlar göz ardı edilmemelidir.

Mobilyacıardan tekstil firmalarına, mobil iletişim firmalarından yayınevlerine kadar farklı firmaların okuma kültürünü destekleyici ürünler üretmesi önerilir. Sosyal medyada, okunan kitapların tartışıldığı, konuşulduğu, okuma kültürü üzerine fikir üretildiği sosyal ortamlar oluşturulmalıdır.

11. OKUR BOYUTU

Okuma materyalinin özellikleri dikkate alınmalıdır. Kitaplardaki tema ve konular, öğrencilerin yaş ve gelişim seviyelerine uygun olarak seçilmeli ve her sene bir kısmı yenilenmelidir. Kitapların metin ve görsel ilişkisi yaşlara uygun kurgulanmalı, tasarlanmalı ve baskı kalitesi yükseltilmelidir. Kitaplarda kullanılacak materyal çocuk sağlığına uygun olarak belirlenmelidir.

Okuma etkinlikleri düzenlenerek okuma kültürünün yaygınlaştırılması ve sürekliliği sağlanmalıdır. Yazar ve şairlerle düzenli aralıklarla buluşmalar planlanmalıdır. Okuma ve şiir yarışmaları yapılmalıdır. Çocukların ilgi alanlarına yönelik okuma kulüpleri oluşturulmalıdır. Okunan içeriğe uygun olarak geziler, film gösterimleri ve benzeri aktiviteler planlanmalıdır. Hedef okuyucu kitlesinin özellikleri (gelişimsel düzeyi, yaşı ve ilgi alanları) ihtiyaçları ve istekleri dikkate alınarak yüksek performansa sahip öğrenciler uzmanlarca desteklenebilmelidir. Okuyucu, kendine özgü okuma alışkanlığı geliştirmelidir. Okuma alışkanlığı kazandırmada standart kurallar dayatılmamalıdır.

12. ULUSAL DÜZEYDE İŞBİRLİĞİ BOYUTU

Okuma kültürünün geliştirilmesi bağlamında üniversiteler ile işbirliği artırılmalı, konu ile ilgili çalışan uzmanlardan, çalışma alanlarına göre detaylı bir araştırmacı havuzu oluşturulmalı, araştırma desteğinin ve etkileşimin periyodik hâle getirilmesi sağlanmalıdır. Hizmet içi eğitime yönelik özel çalıştaylar düzenlenmeli, bilgi ve tecrübe paylaşımları sürekli hâle getirilmelidir.

Okul kütüphaneleri ve okuma kültürü hakkındaki güncel literatürün, bilimsel bulgu ve uluslararası okuma yazma stratejilerinin çok yakından takibi, periyodik olarak tercüme edilerek ilgililere aktarımı sağlanmalıdır. Kitap uzmanları belirlenmeli, profesyonel olarak çocuk ve gençlik kitaplarını inceleyen, değerlendiren uzmanlardan alınacak desteğin sürekli hâle getirilmesi (dil kurumları, vakıflar, yazarlar, vb.) sağlanmalıdır. Hizmet içi eğitim programları geliştirilecek uzmanlar belirlenmelidir.

Okuma kültürü ve z-kütüphane çalışmalarında STK temsilcileri, yayıncılar, akademisyenler, uzmanlar, öğretmenler ve okul yöneticileri düzenli olarak bir araya gelmelidir. Kütüphaneciler ve öğretmenlere yönelik okuma kültürü eğitimleri düzenli hâle getirilmelidir. Üniversite kütüphanelerinde çocuk kitapları bölümü yapılmalı ve z-kütüphaneler ile üniversite kütüphaneleri arasında periyodik geziler, çalıştaylar, bilgi alışverişi ve ilişkilendirme olmalıdır.

13. PROFESYONEL ORTAKLIK BOYUTU

Z-kütüphaneler özelinde markalaşma ve bilinirliğinin artırılmasına yönelik stratejiler geliştirilmeli ve yürütülmelidir. Z-kütüphanelerin içeriğinin zenginleştirilmesi için farklı ve yeni medya (sosyal medya vb.) stratejileri belirlenmelidir. Z-kütüphanelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve içeriğinin sürekli geliştirilebilmesi için kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde finansal destek almaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

14. TEŞVİK BOYUTU

Çocuk ve gençlik kitabının en önemli bileşenleri olan resimleme, hikâye, tasarım ve baskı kalitesinin artmasını teşvik edici yöntemler –vergi indirimi gibi- geliştirilmelidir.

Z-kütüphaneler, çocuk ve gençlik kitaplarının üretiminde standartların yükseltilmesine öncülük etmelidir. Z-kütüphaneler, örnek uygulamaları içeren bir yönetim tarzı ortaya koyarak okul kütüphaneciliğini öncü bir boyuta taşımaktadır.

Dünyada okumayı teşvik eden örnek kurumların taranması ve Türkiye ile karşılaştırma, bilgi alışverişi yapılması sağlanmalıdır. Kitap üretimi ve hazırlanması için yazar, çizer ve yayınevlerine teşvik mekanizmaları oluşturulması şarttır. Türkiye’de üretilen çocuk ve gençlik edebiyatı eserlerinin, uluslararası arenada daha fazla yer alabilmesi için konuyla ilgili periyodik olarak araştırmacıların, yazarların ve çizerlerin desteklenmesi önerilir.

ULUSLARARASI BOYUT VE AĞLAR

İlgili ulusal ve uluslararası ağlar, konferanslar, fuarlar, çalıştayların “okuma kültürü ve z-kütüphane” İnternet sitesinde paylaşılması ve her yıl her ilden belli sayıda kütüphaneci, öğretmen ve idareci katılımının görevlendirilmesi önerilir. 5 yıl içinde her kütüphaneci, öğretmen ve müdürün en az bir ulusal veya uluslararası konferansa katılması önerilir. Katılım sonrası ulusal boyutta deneyimin paylaşılması ve katılımcıların sonuç raporu hazırlaması önerilir. (Örnek konferans: IFLA, IASL (Uluslararası Okul Kütüphanecileri Konferansı, Bologna Kitap Fuarı, vs.)

Yürütülecek okuma kültürü ve z-kütüphane projelerinin TÜBİTAK, Horizon 2020 benzeri çağrılara uygun başvuru formatı ile sunulması ve uluslararası platformda değerlendirilmesi, raporlanması, bu raporların TÜBİTAK raporları gibi paylaşımlı olması önerilir.

Öğretmen ve kütüphanecilerin “okuma kültürü projesi” yapmak için başvurabileceği fonlar oluşturulması ve ardından raporlama konusunda birliğin sağlanabilmesi için yöntem paylaşımı yapılması önerilir. Uluslararası platformda el kitabı veya kaynak kitap olarak son beş yılda yayınlanan kitapların Türkçeye kazandırılması önerilir.

Örnek Kurumlar

Okuyan Avrupa (EU Read): Avrupa ülkelerinin üye olduğu ve çeşitli okuma programı stratejileri geliştirmeyi hedefleyen uluslararası bir birliktir. Ulusal Okuryazarlık Kuruluşu (National Literacy Trust): Erken yaşta başlayıp her yaşta okuma kültürünü yaygınlaştırarak bireylerin ekonomik ve kültürel hayata katkıda bulunmalarını hedefler.

Dünyada Okuma (Reading Worldwide): Stiftung Lesen Okuma Vakfı tarafından geliştirilmiş olup erken yaşta okuma, aile okuryazarlığı, yeni medya, kuşaklar arası çalışmalar gibi her yaşa uygun çeşitli proje ve araştırmaları yürütmektedir.

Avrupa Okuryazarlık Politikaları Ağı - ELINET (European Literacy Policy Network): Avrupa Komisyonu desteği ve UNESCO gibi 78 ortak ile yürütülen projede düşük gelirli ailelere uygun hizmetler sunulmaktadır.

İyi Örnekler

Dünyada okumayı teşvik eden örnek projelerin taranması ve özgün projeler üretimi, çıktılarının ulusal ve uluslararası platformlarda paylaşılması önerilir. Okuma kültürünün desteklenmesi için televizyon ve yeni medya uygulamalarından örneklerin sürekli olarak taranması, özgün örnekler geliştirilmesi, ölçümler yapılması ve paylaşılması önerilir.

Babam Bana Kitap Okuyor (My Daddy Reads to Me): Babalar da kitap okuma konusunda rol model oluyor. Okuyan Avrupa (EU Read).

Çocukların Jürisi (Children’s Jury): Belçikalı çocuklar kendi okuyacakları kitapları kendileri seçiyor. Okuyan Avrupa (EU Read).

Okuryazarlık Şampiyonları (Literacy Champions): Gönüllüler ve aileler bir araya gelip çocuklara okuma sevgisi aşıyor. Ulusal Okuryazarlık Kuruluşu (National Literacy Trust).

Erken Okuryazarlık için Dijital Adımlar (Digital Footsteps to Early Literacy): Çocuklarda erken dil gelişimi için mobil teknolojilerden faydalanılıyor. Dünyada Okuma (Reading Worldwide).

Genç Okurlar Yayında (Launching Young Readers): Amerika Birleşik Devletleri’nde PBS kanalı ile ortak yürütülen 30 dakikalık televizyon serisinde farklı okuma stratejileri genç izleyicilerle buluşuyor.

Her Şeyi Bırak ve Oku (Drop Everything And Read - DEAR)

Aralıksız Sessiz Okuma (Silent Sustained Reading - SSR): Okuma alışkanlığını aşılacak için öğrencilere sınıf ortamında belirlenmiş bir süre içerisinde –ortalama yirmi dakika– dayatma olmadan istedikleri kitapların okutulması projesidir.

Hikâye Okuyan Büyükanneler (The Storytelling Grandmothers): Arjantin’de okul ve kütüphanelerde buluşan büyükanne ve torunlar birlikte kitap okuyor.

Hızlandırılmış Okuma (Accelerated Reader – AR): Hızlandırılmış Okuma’da, öğrenciler seviyelerine ve uzunluklarına göre önceden belirlenen kitapları okumaktadırlar. Hedeflenen kitaplar bitirildikten sonra öğren-

cinin okuduğunu anlama başarısı bilgisayar aracılığıyla küçük sınavlarla değerlendirilir.

Lampedusa Kütüphanesi: Kültürler arası iletişimi artırmayı hedefleyen Sessiz Kitaplar (Silent Books) adlı uluslararası proje için kurulan kütüphanedir.

Bookaboo – CITV, İngiltere (2009): Ünlü konuklarla birlikte yaratıcı ve eğlenceli okuma pratiğini aktarılır, klasik eserler tanıtılır. Bölüm başına 1000 adet kitap ihtiyacı olan çocuklara ücretsiz dağıtılır.

Wilbur – Discovery Kids, Amerika & Kanada (2007): Wilbur ve çiftlikteki arkadaşları başlarına ne zaman bir sorun gelse konuyla ilgili bir kitap okuyarak o problemin çözümünü keşfederler.

Aslanlar Arasında (Between the Lions) - PBS Kids, Amerika (2000): Kütüphane çalışanı olan bir aslan ailesi kitapların içerisindeki sihirli dünyayı keşfeder.

64 Hayvanat Bahçesi Sokağı (64 Zoo Lane) – CBBC, İngiltere & Fransa (1999): Lucy, her gece uyumadan önce bir hikâye dinlemeyi çok sever. Evinin yanındaki ormanda yaşayan hayvan arkadaşları ona her gece bir hikâye anlatır.

Okuyan Gökkuşuğu (Reading Rainbow) – PBS Kids, Amerika (1983): Çocuklara kitap okuma sevgisini aşılamak, izleyiciyi her bölümde farklı kitaplarla tanıştırmak, yaratıcı okuma pratiğini oluşturmak amaçlanmıştır. Şu anda tableten ulaşılabilen bir kütüphaneye dönüşmüştür.

TÜRKİYE BOYUTU

“Okuma kültürü”, Türkiye’de son yıllarda kullanılmakla birlikte, alan yazınında “okuma alışkanlığı” kavramı yaygın olarak dile getirilmektedir. Öte yandan okuma kültürüne ilişkin MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü’nün 2004 yılında düzenlediği, “Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı”, 2008 yılında Eğitim Sen Ankara Şubeleri ve Türkiye Yazarlar Sendikası Ankara Temsilcisi tarafından düzenlenen “Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu”, Kültür Bakanlığının 2011’de düzenlediği “Türkiye Okuma Kültürü Haritası”, okuma kültürünün birçok değişkenleriyle ele alınmasına yönelik katkı sağlayan çalışmalardır. İstanbul İl Millî Eği-

tim Müdürlüğü’nün başlattığı ve hâlen uygulanmakta olan “Yazarlar Okullarda” projesi de okuma kültürünün yaygınlaştırılması adına atılmış büyük adımlardan bir tanesidir. Okuyan, düşünen, düşündüğünü ifade edebilen, eleştirel bakış açısı kazanmış öğrencileri hedefleyen proje, öğrencileri yazarlarla buluşturuyor. Okur-yazar buluşması sayesinde öğrenciler yazarlıkla ilgili bilgi edinirken bir yazarın olması gereken özellikleri öğreniyor ve gelecekte yazar olabilmenin bilincine varmış oluyor.

Ercan Şen/ MEB Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanı:

Söz Varlığı

Okuma altyapımızda en büyük eksiğimiz söz varlığıdır. Söz varlığımız üzerine veri bankamız yok. Bunu yapmamız lazım. 1910’lu yıllarda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış makaleler olmasına rağmen söz varlığımızla ilgili hâlâ sonuca ulaşmış bir araştırmamız bulunmuyor. Amerika’da, Avrupa’da ve özellikle İskandinav ülkelerinde söz varlığı veri bankaları hazır, çalışıyor. İnşallah biz bunu önümüzdeki üç yıl içinde gerçekleştireceğiz. Söz varlığı dediğimiz nedir? Çocuklarımızın yaş gruplarına göre kullandıkları sözcükler ve sözcük sayıları. Bunları elde etmekten muradımız nedir? Müfredatta kullanılan sözcükler bu çocukların yaş gruplarına uygun mudur? Birinci sınıf öğrencisine uygun mu? Dokuzuncu sınıf öğrencisine uygun mu? Bu alanda yayın yapan –kültür yayınları olsun, yardımcı ders kitapları olsun- yayınlarda kullandıkları sözcükler bu yaş gruplarına uygun mu? Yani çocuklar bunu algılayabiliyor mu? Türkiye çapında hem yazılı hem de sözlü kültürde veri bankasını oluşturup her yıl devam ettirebilirsek bu durum hem Millî Eğitim Bakanlığının müfredat çalışmalarına yansiyacak hem de özel sektörün yayıncılık çalışmalarına yansiyacak. Bu temel altyapı problemidir. Bunu aşmamız lazım. Biz Afyonkarahisar’da yaptığımız “Okuma Kültürü ve Z- Kütüphane Çalıştay”ında da 4 ana başlıktan birini Söz varlığı olarak belirlemiştik. Orada bu konuyu değerli akademisyenlerimizle paylaştık. Şimdi de Bakanlık bünyemizde bir komisyon oluşturup bu çalışmayı başlatıyoruz. Söz varlığı çalışmaları tamamlanıncaya kadar İlyas Göz’ün Türk Dil Kurumunun 2003 yılında yayımladığı çalışması kullanılabilir. Söz varlığı konusunda yazılımlar geliştirilmelidir.

M Ü L A K A T

Röportajlar:
Esra BALLIM
Hatice BİLDİRİCİ
Murat DOĞAN
Zeynep Tuba ÖTER

01

Okuma alışkanlığını nasıl kazandınız?

BİZ SORDUK
YAZARLAR CEVAPLADI

04

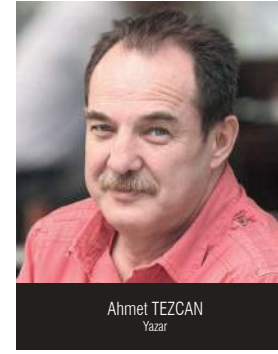
Şu sıralar neler okuyorsunuz?

02

Nasıl bir okursunuz?
Kitap okumak için herhangi bir tekniğiniz var mı?

03

Başucu kitabım diyebileceğiniz beş kitap adı sayabilir misiniz?

Ahmet TEZCAN
Yazar

1. Annem ve babam sayesinde. Rahmetli annem yazmayı bilmez okumayı bilirdi. Kurtuluş Savaşı'nda şehit yetimi kaldığı için okula gitme fırsatı bulamamış, kendisini yetiştiren ailenin çocukları ders çalışırken seyrederek okumayı öğrenmiş. Elinden kitap düşmezdi. Gençliğinden itibaren Türk Klasikleri diyebileceğimiz romanların neredeyse tamamını okumuştum. Babam da savaş yetimi idi ve o da okumayı çok sevdi. Onun sadece Sübyan Mektebi'ne gitme şansı olmuş. Eski ve yeni yazı okurdu. Bediüzzaman'ın Risaleleri başta olmak üzere genellikle dini kitaplar okurdu. Kamyon ve otobüs şoförüydü ama torpido gözünde kitaplar olurdu hep ve yanına kim oturtursa "Torpido gözünde kitaplar var, al yüksek sesle oku sen de istifade et biz de edelim" derdi. Evde kış geceleri yüksek sesle kitap okuduğunu hatırlıyorum. Abime Sanat Okulu kütüphanesinden kitap getirir ve yüksek sesle okuturdu. Mesela Hababam Sınıfı. Bugüne kadar elime alıp okumadım ama soba üzerinde kestanelerin kaynatıldığı, mısır patlatılıp portakallar soyulan bir odada herkesle birlikte abimin yüksek sesle okuduğu hikayeleri neredeyse satır satır hatırlıyorum. Okumayı söktüğümde annem Çalkışu romanını okuyordu ve bana da hece hece okutmuştu. Gazete okurlardı ama okuma alışkanlığımız gelişsin için olacak ki okudukları haberleri, tefrika roman ve hikayeleri bize tekrar yüksek sesle okuturlardı. Böyle bir ortamda kazandım okuma alışkanlığımı.

2. Hiç bir tekniğim yok. Aşkım var sadece. Aşk tekniği olabilir mi? Sevdiğiniz ve kendinizi kaybedersiniz. Benimki de öyle. Okumaya başladıktan sonra her şeyi unuturum. Her ortamda okuyabilirim. Belki gazeteciliğin verdiği alışkanlıkla çok gürültülü ve kalabalık ortamlarda da rahatlıkla kitap okuyabilirim. Kitabın dünyasına daldıktan sonra çevrenin seslerin ve renklerin önemi kalmıyor, siz satır aralarındaki çevrenin, seslerin ve renklerin dünyasında yaşıyorsunuz.

3. Elbette Kur'an ve Mesnevi. Mevlana Celaleddin-i Rumi hazretlerinin Mesnevi'si benim için Kur'an gibi sadece kitap değil, bir hitaptır. Kur'an okurken (elbette Türkçe tercümesinden okuyorum) binbeşyüz yıl önce Hz.Muhammed'e değil, o an bana vahyediliyormuş düşüncesinde olurum ve çıplak bir zihinle okumaya çalışırım. Nitekim "Temizlenmeden Kitab'a dokunmayın" ayetindeki anlamın tamamen zihni boşaltarak, önyargılardan, peşin hükümlerden arınmış yani abdest almış, temiz bir zihinle okumak olduğuna inanıyorum. Bu ayet bize kitap okuma tekniğini de anlatır aslında. Mesnevi de böyle okuduğum bir kitaptır ve Hz. Mevlana ile sohbet ettiğimi düşünürüm.

Bu ikisi dışında başucu kitabım demeyeyim de tekrar tekrar okuduğum genelde şiir kitapları vardır. Necip Fazıl Kısakürek, Cemal Süreya, Cahit Zarifoğlu, Atilla İlhan, Nazım Hikmet, Sezai Karakoç ve pek çok şair... Zaman zaman divanlar arasında dolaşmayı da severim...

4. Şu sıralar yazdığım TV dizisi nedeniyle elimde hep Yedi Güzel Adam'ın yani Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazit, Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, Alaattin Özdenören, Akif İnan'ın kitapları var. Yeni bir tv projesine hazırladığım için 1960-80 arası siyasi gelişmeleri anlatan dönem kitaplarını da notlar olarak okumaya çalışıyorum.

Ayşe KULİN
Yazar

1. Evlerinde kütüphane olan, kitap okuyan büyük anne- babalar ve anne-babayla büyüdüm. Armut genellikle dibine düşüyor.

2. Tek istediğim, oda karanlıkta iyi bir ışık ve okuma gözlüklerim. Bu nedenle yatağın başucunda okuma lambası bulandırmayan otellerden ve öğretmen evlerinden çok şikâyetçiyim.

3. Nâzım başta olmak üzere sevdiğim şairlerin şiir kitapları, Margaret Atwood ve Ayla Kutlu'dan herhangi bir roman, 1900'lerden itibaren Avrupa'nın ve bizim yakın tarihimize dair anı kitapları ve mutlaka Nazlı Eray'ın fantastik öykülerinden biri.

4. Emine Uşaklıgil'in "Benim Cumhuriyetim", Nazlı Eray'ın "Venüs'ün Son Gecesi" ve New York Times'ın best seller'i olan "Yeni Dijital Çağ" adlı kitapları.

Bulent AKYÜREK
Yazar

1. Okumaya yazarak başladım.

2. Her boşluğu değerlendirerek, seçerek ve hızlıca okurum.

3. Başucu kitapları sevmiyorum. Kitaplar ayakta olmalıdır ki onların üstüne basarak yükselim.

4. Felsefe ve Hikmet okumaları yapıyorum.

Ercan ŞEN
Eski yayıncı/MEB Eğitim Araçları ve
Yayınlar Dairesi Başkanı

1. Şu anda gözleri üç buçuk derece miyop olan biriyim ve gözlerimi okuyarak bozdu diyebilirim. Okumaya 7 yaşında ilkokulla beraber başladım. 7 yaşında çocukluğumun Trabzon'unda bir Çocuk Kütüphanesi keşfettim ve o kütüphaneden Ortaokul son sınıfta mezun oldum. Okumayı orada alışkanlık haline getirdim. Kitaplar benim için çok farklı bir dünyaydı. Kemalettin Tuğcu'nun, Jules Verne'in kitaplarıyla, Doğan Kardeş mecmualarıyla orada tanıştım. Yaklaşık 25 yıl sonra Kemalettin Tuğcu'nun ölüm haberini aldığımda İstanbul Kitap Fuarı'ndaydım. O duyguya anılarımı anlatan bir makale yazdım o zamanki Yeni Şafak gazetesinde yayımlandı. Çocuk kütüphanesinin benim hayatımda çok önemli bir yeri vardır. Eğer o kütüphane o zamanlar orada olmasaydı herhalde ben, bendeki var olan bilgi sevgisini o kadar net değerlendiremeyebilirdim. Babam bir esnaftı, belki ben de kafası biraz daha çalışan bir esnaf olarak hayatıma devam edecektim. O kütüphanenin orada olması hayatımın ondan sonraki vechesini de değiştiren bir faktör oldu. Allah nasip etti şu anda da kütüphanelerle uğraşıyorum. Yani görev alanımın bir bölümünü kütüphaneler teşkil ediyor. Onun için de "Zenginleştirilmiş Kütüphaneler"i kurmak için olağanüstü bir çaba sarf ediyorum. Millî Eğitim Bakanlığımızın 4 yıl önce başlattığı bir proje ama biz şimdi projeye bayağı ivme kazandırdık. Türkiye'nin bine yakın ilçesi var. Derdimiz, şu an itibarıyla her ilçede bir Zenginleştirilmiş Kütüphanenin bulunmasını sağlamak.

2. Hemen bir anekdot anlatayım: Meşhur Alman bilim adamı Hans Reichenbach, 1930'lu yıllarda İstanbul Üniversitesinde bilim felsefi dersleri veriyor. Hilmi Ziya Ülken de onun asistanlığını yapıyor. Reichenbach, sınıfta dersi Almanca anlatıyor. Ülken de hocasının söylediklerini anında Türkçe'ye çeviriyor. Hilmi Ziya Ülken de 100'e yakın kitap yazmış bir düşünürümüz. Fakat çok daldan dala atlayan bir büyüğümüz. Yıllar sonra Reichenbach'a Hilmi Ziya Ülken için ne düşündüğünü soruyorlar. O da : "Beyin oburu "dur diye cevap veriyor. Bu cümleyi hiç unutmudum. Ben de o anlamda biraz "kitap oburuyum." Hemen hemen her şeyi okurum. Okumadığım zaman da rahatsız olurum. Yatarak, kalkarak veya ayakta okurum. Kitapta anlamın peşinde koştuğum için acımadan sayfaları çizerim, kıvrırım, not alırım, şerh düşerim. Bibliyoman değilim kesinlikle. Koleksiyoncu da değilim. Stilist de değilim asla. Modumu alırım, yazarla kavga ederim, açıklama gönderme yaparım. Tabii bunlar çok odaklandığım zamanlar yaptığım şeylerdir.

3. Tabii. Birincisi Kuran-ı Kerim. Başucumda biri Süleyman Ateş'in diğeri de Elmalılı Hamdi Yazır'ın olmak üzere iki Kuran-ı Kerim meali vardır. Çağdaş Türk Roman yazarlarından Oğuz Atay ve İhsan Oktay Anar en sevdiğim yazarlardır. Şairlerden ise Cahit Koytak, İsmet Özel, Sezai Karakoç ve Mehmet Akif Ersoy. Büyük şair başka bir şey de senin adamın kim dersiniz; Âsaf Halet Çelebi bir numaralı şairimdir ve her zaman da öyle kalacaktır. Uçarı, mistik, çocuk, hayalperest, tuhaf bir adamdır ama benim adamım O'dur.

4. İhsan Oktay Anar'ın "Puslu Kıtalar Atlası" kitabının çizgi roman halini okudum. Çok hoşuma gittiği için tekrar tekrar karıştırıyorum. Bir de abone olduğum tarih dergileri var. Sosyolog olduğum için edebiyat, tarih, roman, sosyal araştırmalar ve etimolojiye meraklıyım. Emek kavramının Türkçe etimolojisi üzerine bilimsel bir makalem de var.

Doç. Dr. Ilgım VERYERİ ALACA
Kaç Üniversitesi
Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü

1. Okuma alışkanlığımı okul öncesi dönemde kazandım. Öncelikle babam, çok erken yaştan itibaren bana resimli kitaplar okurdu. Annemle de bu dönemde kitapçıya gider ve her hafta yeni bir kitap alırdık. Annemin üye olduğu National Geographic dergisinin farklı coğrafyaları bana tanıştıran görsellerinden o zamanlar da çok etkilendiğimi hatırlıyorum. Ayrıca, anneannem de bana sevdiğim öyküleri tekrar tekrar okurdu. Anneannemin kendi çocukluğuna dair anlattığı hatıralar da beni çok etkilerdi. Aynı apartmanda oturduğumuz Türkçe öğretmeni Emine Halam da bize aldığı, önerdiği, okuduğu kitaplar ve geniş kütüphanesiyle ilham verirdi. Şahap Eniştem de yine büyük kütüphanesi ve cetvelle altlarını çizdiği kitapları ile küçük yaşlardan beri beni etkiledi. Daha sonra edebiyat öğretmenlerinden Hatice Hanım ile İlhan Bey başta olmak üzere, zengin okul kütüphanemiz ve bir kitap kurdu olan en yakın arkadaşım Aslıhan da okuma alışkanlığımın zenginleşmesine katkıda bulundu. Her gün kütüphaneye giderek güzel bir şiir veya yazı bulma alışkanlığımız oluşmuştu. İlerleyen yıllarda da tanışma şansı bulduğum Prof. Talat S. Halman, Metin And gibi okuma ve yazma kültürüne sahip kişilerden ilham aldım.

2. Araştırmacı bir okur olduğumu söyleyebilirim. Merak ettiğim belli başlı konuların yanı sıra, alanımın dışındaki konularda da okumalar yapmayı önemsiyorum. Çocukken dünyadaki tüm kitapları okuyacak vaktim olduğunu düşünürdüm. Ancak şimdilerde, konularına göre kaynakçalar çıkartarak, bir konuda daha derinlemesine bilgi edinmeye çalışıyorum. Dijital ve basılı kaynakları veri bankalarını kullanarak tarayabiliyorum. Akademik ortamda olduğum için üniversitemizin kaynaklara erişimi bu bağlamda büyük bir destek veriyor.

3. Başucumda sürekli değiştirdiğim kitapların yanı sıra Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Etimoloji Sözlüğü, şiir kitapları, bitkilerle ilgili yıllar önce aldığım "Doğaya Dönüş" adlı bir kitap ile makaleler oluyor. Kelimelere olan ilgim nedeniyle sözlük okumak özellikle hoşuma gidiyor.

4. Şu sıralar, okuma yazmanın gelişimi için okul öncesi dönemde hayata geçirilen uygulamalara dair makaleler okuyorum. Aynı zamanda, çocuk kitaplarının tasarım süreçleri üzerine de okumalarım oluyor.

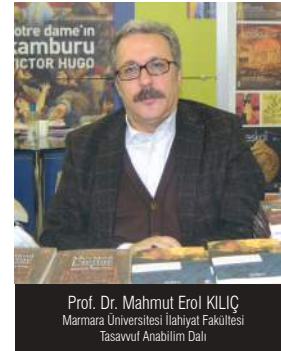
İnci ARAL
Yazar

1. Kitap, dergi giren, büyüklerin okumaya meraklı olduğu bir evde büyüdüm. Okumayı söker sökmez dönemin resimli çocuk kitapları ve dergileri ile tanıştım. Okuma alışkanlığı küçük yaşta kazanılır. İlk ilgi ve okuma sevgisi ise ömür boyu sürer.

2. Okuma teknikleri okumayı hayatına sokamamış olanlar içindir. Okumanın tekniği olmaz. Bir kitabı okumaya başlarsınız, sizi alıp götürüyorsa, ilginizi uyanık tutuyorsa sonuna kadar zevkle okursunuz. Benim yöntemim hiçbir kitabı zorla okumaya çalışmamaktır. Elimdeki kitap bana hitap etmiyorsa, hatta beni sıkıyorsa bırakırım. Okumak sevgiyle, gönüllü olmalıdır.

3. Çok sevdiğim, bana yol göstermiş harika kitaplar okudum. Altmış yıldır okuyan bir yazarın bunlardan beşini seçmesi çok zor. Ama sizin için deneyeceğim: Montaigne / Denemeler, Marguerita Yourcenar / Hadriyanus'un Anıları, Tolstoy / Anna Karenina, İngeborg Bachman / Malina, G.Garcia Marquez / Yüzyıllık Yalnızlık

4. Orhan Kemal Armağanı jüri üyesiyim. Bu yüzden şu sıralar ödüle katılan romanları okuyorum. Asıl okumak istediğim kitapları okumayı ise yaz aylarına erteledim.

Prof. Dr. Mahmut Erol KILIÇ
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Tasavvuf Anabilim Dalı

1. Küçükler, büyükleri taklit ediyor. Benden 6 yaş büyük ve üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı okuyan ağabeyimin güzel bir kütüphanesi vardı. İlk olarak oradaki kitaplardan okuyabileceğim türden olanlarıyla başladım diyebilirim. En başta ansiklopedileri okumaya başladım. Bir de "Resimli Hayat Mecmuaları" vardı. Onlara bakmak hoşuma giderdi. Sonra bazı tarihi romanlar okudum.

2. Kitabına göre değişiyor. Ağırılığı olan kitapları yalnızken ve sessiz ortamlarda okurum. Ağır ağır ve tane tane okurum. Daha basit kitapları her yerde okurum, zira okumaktan ziyade onlara göz atarım. Belki de hızlı okuma tekniklerinden öğrendiğim yöntemlerle aradığım kelimeye odaklanarak okurum.

3. Kur'an-ı Kerim, Fususu'l-Hikem, İhya-u Ulumuddin, Futuhatu'l-Mekkiyye, Mesnevi ve Divan-ı Kebir.

4. Şu an elimin altında René Guénon'un Âlemin Hükümdarı isimli kitabı var. Onu bir araştırma konumdan dolayı tekrar okuyorum.

Mustafa ARMAĞAN
Araştırmacı-Yazar

1. Kitaplarla tanışmam doğumumla beraberdir. Ailem ve ben bu bakımdan çok kazançlıydık. Çocukluğumdan itibaren kitap olan bir evde bulundum. Kitaplarımız çok olmamasına rağmen onlarla aramda bağ kurmam için yeterliydi. Alamadığım kitaplar oldu fakat yıllar sonra aldığımda da aradığımı bulamadım. Çünkü orada gördüğüm dünya, çocukluğumda kalmıştı; "Uçan Yaban Kazları" diye bir kitabı alamamıştım. İlk, orta, lise tahsilimi Bursa'da tamamladım. O yıllarda Tophane'de bir çocuk kütüphanesi vardı. Oraya her sabah gider, öğleye kadar kitap okurdum, öğlen kütüphane kapanır memur beni dışarı çıkarır, kapıyı kilitletler, ben oradan bir simit alır memurun dönüşünü bekler, memurla beraber tekrar içeriye girerdim. Artık bir süre sonra memur, kütüphanede beni serbest bıraktı ve kitapları istediğim gibi alıp okuyabildim. Bu sayede kitaplarla olan iletişimim hiç kesilmedi. O yaşlardaki çocuğa bu aşkı, sevgiyi verdiğiniz zaman ömür boyu devam ediyor. Bunun için veliler, öğretmenler çocukları kitaplara dokundursun ve çocuğun kitapla olan münasebetini erken yaşlarda sağlasınlar.

2. Kitap okuma tekniğim zaman içinde kendi kendime bulduğum bir teknik oldu. Okuduğum kitapların kenarlarına notlar düşer, aynı kitabı on yıl sonra da elimde alsam okusam bakar bakmaz hafızamda kalması gereken yerlere ulaşırım. Kitabı ikinci okuyuşumda başka bir kalemlle işaretleyerek onların hâlâ benim için önemli olduğunu anlamış olurum. Bir de kitabın arka kapağının içine bazı notlar olarak indeks gibi kullanırım. Kitabı kendi içinde notlandırma sistemini tercih ediyorum; bunu okuyucularına faydalı olmak adına roman okurken bile kullanıyorum.

3. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir kitabı hatta en büyük idealim öyle kalıcı bir kitap yazabilmek, onun dışında Yahya Kemal'in Kendi Gök Kubbe ve aynı yazarın Aziz İstanbul kitapları her zaman okumam gereken kitaplardan. Bunun yanında Necip Fazıl'ın Çile, Cinnat Mustatili, Babiâli kitapları; Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşuşu etkilenecek okuduğum kitaplardır. Bunun dışında tarih alanında çok güzel kitaplar yazılıyor. Çanakkale'yle ilgili farklı bir kitap okumak isteyenlere Avustralyalı savaş tarihçisi Robin Prior'ın Gelibolu Mitin Sonu kitabını öneririm. Yerleşik kabullere eleştiri getiren, ben yazsaydım öyle yazardım dediğim kitaplardan.

4. Şu sıralar yoğun olarak Çanakkale Muharebelerinin 100. yılı dolayısıyla Çanakkale üzerine yeni çıkmış araştırmaları, yayımlanmamış çalışmalarını okuyorum. Bunun yanında Norman Stone'ın I. Dünya Savaşı'nı baş döndürücü bir üslupla özetleyip anlattığı I. Dünya Savaşı kitabını okuyorum.

Oya BAYRAK / Ebru AKTAŞ

Galiz Ama Ne Galiz Kahraman

İhsan Oktay Anar, daha önceki eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de felsefeci olduğunu, eserin tamamında çeşitli kesimlere ve fikirlere yaptığı eleştirilerle, ortaya koyuyor. Romanda yaşananlar birbiri ardınca süregelen absürt olaylardan oluşuyor. Romanı özetlemek neredeyse imkânsız gibi çünkü belli bir olay zinciri etrafında gelişen olaylar değil. Bir başkahramanın etrafındaki yardımcı kahramanlarla yaşadıklarını anlatan akla zarar vakaların silsilesi şeklinde diziliyor.

Böyle olur absürt kahraman....

Başkahramanımız hatta başkahraman sıfatına layık olamayacak tam bir karikatür tip namını hak eden çünkü gerçekte pek de var olması mümkün olamayan ve yazarın da romanın sonunda alaycı bir tarzla bahsettiği gibi toplumda istenilmeyen beceriksiz, çirkin, kaba yani kısaca "galiz" tiplerin bir ortalamasıdır. Roman, adı İdris Amil olan bu karikatür tipin kadınlara yakınlaşmak ve onlara caka satmak için; önce şair, yazar olmak, sonra artist olmak hayaliyle çıktığı yolda mafya, hırsız çetesini gibi karanlık işlere bulaşanlarla kurduğu ilişkiler etrafında gelişmektedir. Yazar, İdris Amil'e sık sık "efendimiz" diye hitab eder. Bunun sebebi ise yazarın kahramanı aslında bu sığlığa layık görmemesi ve onunla alay etmesidir. Eserin tamamında yazarın bu ironik tavrı hâkimdir. İdris Amil, dış görünüşü itibarıyla oldukça

kusurlu ancak bu kusurlarını önemsemek yerine tam tersi bütün doğru ve güzel olan şeylerin kendinde olduğunu düşünür ve kendini insanoğlunun güneşi sayardı.

"Neylersin ki boyu uzayacak gibi de-ğildi. Yine de efendimiz buna fazla ehemmiyet vermeyecekti. Öyle ki ileride bir mecmua da Leonarda nam bir sanatkârın daire içine çizdiği kollarını bacıklarını açmış sözüm ona mükemmel insan bedenini sırf kendisinininkine benzemiyor diye kusurlu bulacak ve üstadı elips yerine daireyi seçmek gibi bir sanat cürmüyle itham edecekti." ¹

"Zaten Güneş'in doğudan doğduğu da palavraydı. Dünya'yı aydınlatan güneş, asıl efendimizin o mübarek validesinden doğmuştu!" ²

İdris Amil'in yegane alamet-i farikası sık sık koyverdiği o meşhur nidasıydı. "Hüüüüü-üüüüüüüüüü! Jjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjjj! Nah-ha!" İdris Amil bu nidayı daha çok mutlu olduğu ve kendinden aşağıda gördüğü Efgan Bakara ile alay ettiği zamanlarda koyvermekteydi.

Olaylar, İdris Amil'in çeşitli badireler geçirdikten sonra belediyenin ilan panosunda "Avâma Açık Sanatkâr Müellif Kursu" ilanını görüp Ümmü Gülsüm Kiraathanesine

gitmesiyle başlar. Bu kiraathane yazarın her tabakadan insan grubunu eleştirmek için ortaya attığı bir mekândır. Burada kâh elitlerin topluma bakışı eleştirilir, kâh bazı akademisyenlerin kendi mevkilerini kullanarak yapmış olduğu olumsuz davranışlar eleştirilir.

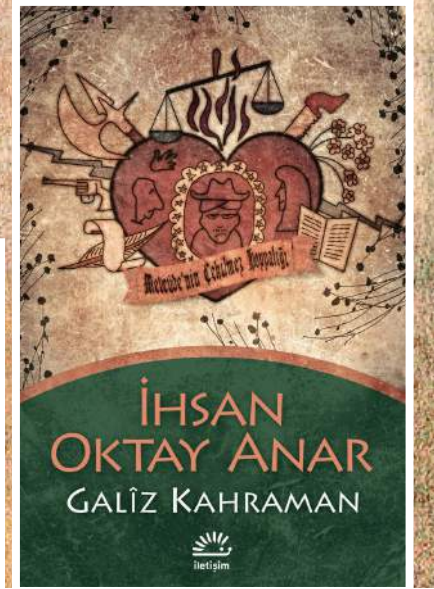
"Hakiki ve ahlaklı akademisyenlerden farklı olarak ayrıca üniversitede, ona biat etmiş himayesine aldığı favori asistanlardan müteşekkil bir de aşireti vardı ki onun bunun hakkında dedikodu toplayıp şunun bunun hakkında söylenti yaymak da bunların işiydi." ³

Romanın yegâne iyi kahramanı olan ancak bu kadar kötü tiplere arasında daima alaya alınan ve silik kalan Efgan Bakara'dır. Efgan Bakara'nın adı ve soyadı "inleyen inek" anlamına gelmektedir. Adının anlamı olan "inleyen" kelimesiyle anlatılmak istenen, bu hayatta hiç rahat yüzü görmediği ve toplumda sürekli olarak hor görülerek itilip kakıldığıdır. Soyadının anlamı olan "inek" kelimesi ile de çalışkan ve iyi bir tiplere olduğu anlatılmaktadır. Zaten romanın sonunda onun Zürih Üniversitesine burslu olarak kabul edilmesiyle zorluklara göğüs geren ve çalışkan biri olduğu anlaşılır.

İdris Amil ve Efgan Bakara dışında romanda yer alan ancak sadece birer figüran görevi görebilen pek çok tip var. Bunlar; Rumeli

DİPNOTLAR
Galiz Kahraman, İhsan Oktay Anar (İletişim Yay. 2014)

1. A.G.E. s:11	4. A.G.E. s:26-27
2. A.G.E. s: 11	5. A.G.E. s:12
3. A.G.E. s:37	6. A.G.E. s:13

Külhanbeyi Yarma İskender, Anadolu Külhanbeyi Remiz, Remiz'in kız kardeşi aynı zamanda Amil'in karısı Remziye, muhtar, müteahhit, müteahhitin kızları, Amil'in nişanlısı olan Dilara ve Amil'in sevdiği kız olan Mualla'dır. Bunların özellikleri romanda tam olarak belirtilmez, yalnızca ilgili bölümlerde yeri geldikçe değinilir. Olay bitiminde onların romandaki görevi de sona ermiş olur.

Zamana dair...

Romanda zaman tam olarak belirtilmemektedir. Ancak zamana dair ufak tefek ipuçları verilmiştir.

Romanın sonuna doğru romandaki fotoğrafçı çocuğun "cebine tramvay parası konulması" ifadesinden yola çıkılarak İstanbul'a tramvayın geldiği yıllar dikkate alındığında 1956-57 yılları ve sonrası düşünülmektedir.

Zaman oldukça kopuktur. Olayların ne zaman geçtiği ve ne kadar sürdüğü ve bu olayların tam olarak hangi zaman dilimlerini kapsadığı belli değildir.

Mekânın adı var tasviri yok...

Mekânlar da romanda önemli bir yer tutmaz, yalnızca olaylar geçtikçe genellikle isim olarak belirtilir. Bazen çok kısa da olsa mekânlarla ilgili bilgiler de verilir. Örneğin, sanatkâr müellif kursunun verildiği Ümmü Gülsüm Kiraathanesi ile ilgili olarak şu bilgiler verilmektedir.

"Ancak kurs olarak hizmet veren kiraathanedeki kara tahta yoktu. Onun yerine sıvasının üzerine boyanmamış bir duvarı kullanacaklar, tebeşir yerine de birkaç kiremit parçasıyla bu duvara yazı karalayacaklardı. Ocakçı üzerine sigara dumanından sararmış bir dantel örtüyü lambalı radyoyu Kahire'ye ayarlamış her zaman olduğu gibi meşhur şarkıcı Ümmü Gülsüm'ü dinliyor ve bangır bangır dinletiyordu." ⁴

Bunun dışındaki yerler ismen geçmekte (Kasımpaşa, İstiklal Caddesi, Kültür Kiraathanesi, Müteahhidin evi vb.) ancak bunlar hakkında net bilgiler verilmemektedir.

Tipik bir İhsan Oktay anlatımı...

Dil ve anlatım açısından Anar'ın bu romanına bakıldığında diğer romanlarında olduğu gibi Osmanlıca ifadelerin sıkça yer aldığı görülür. Ancak bunlar romanın anlaşılmasına engel değildir.

"Hocaya ve dedeye bakılırsa İdris Amil Efendi'miz, yoldan çıkmış bir zat-ı nâmuhterem olmuş gibiydi. Ama bu pek doğru sayılmazdı. Çünkü artık kursa devam etmeyeceğini beyan ettiği vakit hem dedesi hem pederi hem de maderi saçını başını yolmuş..." ⁵

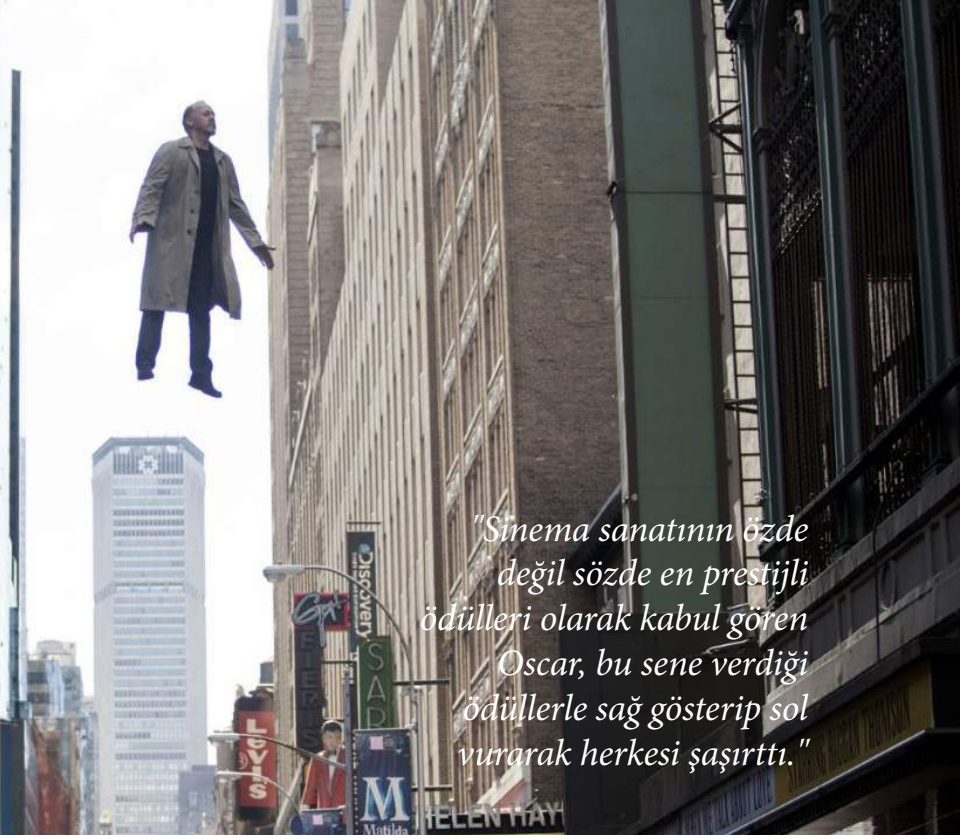
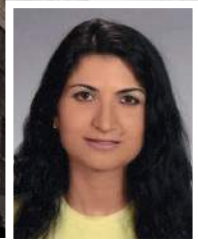
Üslup açısından bakıldığında tasvirler çok az yer verildiği ve bu tasvirlerin de yazarın, eleştirilerini desteklemek, tiplerin kötü ve çirkin yönlerini daha çok ortaya çıkarmak için yaptığı görülmektedir.

"Cins-i latif artık ona ziyadesiyle cazip geliyor fakat Efendi'miz pek de haklı olarak kendisini bu kadar beğenirken ne kadınlar ne de kızlar onun suratına basık burnuna pörtlek gözlerine alıcı gözüyle bakıyordu." ⁶

Romanın genelinde ironik bir tarz hâkimdir. Yazar art arda gelen absürt kahramanları ve olayları sırf yaşamın içinde gördüğü pek çok yanlış davranış ve fikirleri ortaya koymak için anlatmıştır.

Roman, her şeyi bilen hatta kahramanların içlerinden geçeni bile okuyan, ilahi bakış açısıyla yazılmıştır. Ayrıca yazar, zaman zaman araya girerek konuyla ilgili açıklamalar yapıp bilgiler vermiştir.

Sonuç olarak "Galiz Kahraman" toplumda sıkça karşılaştığımız tiplerin ve bazı yanlış fikirlerin ortaya konduğu ve bunların ironik bir dille eleştirildiği postmodern romanın günümüzde karşımıza çıkan önemli örneklerinden biridir.

"Sinema sanatının özde değil sözde en prestijli ödülleri olarak kabul gören Oscar, bu sene verdiği ödüllere sağ gösterip sol vurarak herkesi şaşırttı."

ATMACA OSCAR'I KAPTI!

• Hacer YILDIZ

Akademi Ödülleri, bilinen adıyla Oscar, 1929 yılından beri Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi (Academy of Motion Picture Arts and Sciences) tarafından veriliyor. Sinema sektöründeki farklı alanları temsil eden ve 5830 üyeden oluşan Akademi toplam 24 kategoride Oscar ödülü dağıtıyor. Sinemayı şova dönüştüren Oscar ödül töreni, verildiği ilk yıldan itibaren bütün dünyanın ilgi odağı oldu. Başlangıçta, ödül töreninin yapıldığı gece saat 23.00'te sonuçlar basına açıklanırken 1940 yılından beri kapalı zarf sistemi uygulanıyor. Oscar, ödül gecesine kadar adaylar arasındaki tahminlerle sinema sektörüne adeta heyecan fırtınası yaşıyor. ABD'nin Los Angeles

kentinde yapılan 87. Oscar ödül töreninde "Birdman", 'En İyi Film' ödülünü alarak şaşırttı. Bu yıla kadar politik kaygılarla bağımsızlığından şüphe duyulan Oscar, bu yıl olabildiğince bağımsız kalıp tahminlerin dışına çıktı. Yani topu kaleye değil dışarıya attı. Eleştirmenler "Boyhood" un almasını beklerken, "Boyhood" ödüle kavuşamadı.

Neden "Birdman"?

Türkiye'de "Atmaca" adıyla oynayan "Birdman", en iyi film, en iyi yönetmen, en iyi görüntü ve en iyi orijinal senaryo ödüllerinin dahil olduğu dört Oscar'ın sahibi oldu. Filme, "Paramparça Aşklar ve Köpekler", "21 Gram" ve "Babil" adlı, kesiştikleri noktada birbirlerinin yazgılarını değiştiren

karakterlerin hikâyelerini anlattığı, bazılarınca "Ölüm Üçlemesi" olarak tanımlanan filmlerin yönetmeni, Meksikalı Alejandro González Iñárritu damgasını vurdu. Film, zamanında süper kahramanı oynayarak ünlü bir yıldız olan, daha sonra ise Broadway'de ciddi bir tiyatro oyunu sergilemek isteyen yaşlı bir aktörü anlatıyor. Oscar ödül töreninden sonra merak edilen soru: Neden "Birdman"? Akademi ilginç fikirli filmlerin basit bir kurgu ile yansıtılan hâlini seviyor. "Birdman" de bunlardan biri. Tek bir mekânda geçen filmin teorik yönü ağır bastığından Akademi bu durumu fazlasıyla be-nimsedi. Karmaşık bir kurgu ile hikâye içinde hikâye anlatmıyor, anlattığı insanın

özüne hitap ediyor. Hayal ve gerçek arasında gelip giden karakterin yolculuğunda, şizofrenik argümanlar ağır basıyor, bu da filmin vizyonu için önemli. Akademi ödül alması muhtemel bakılan üç film vardı: "Boyhood", "The Grand Budapest Hotel" ve "Birdman". Wes Anderson'ın neşeli filmi "Büyük Budapeşte Oteli" bu rekabette şansını yitirdi. Çünkü masalsı filmlere bakış açısı kapalı olan Akademi, filmin özüne inmekten yüzeysel olarak değerlendirip teknik alanlarda en iyi kostüm, ürün tasarımı, en iyi film müziği ve makyaj olmak üzere dört dalda Oscar verdi. 'En İyi Yönetmen' ödülü Anderson'a verilseydi ödüllerin adil oluşundan

rahatça söz edilebilirdi. En iyi aktrist ödülünü, "Still Alice" filminde Alzheimer teşhisi konmuş bir akademisyeni canlandıran Julianne Moore aldı. 54 yaşındaki Moore oyunculuk kariyerinde ilk kez Oscar alırken Ocak ayında Altın Küre'ye de layık görülmüştü. Dünyaca ünlü fizikçi Stephen Hawking'in gerçek yaşam öyküsünün anlatıldığı "The Theory of Everything" filminde Hawking'i canlandıran Eddie Redmayne ise en iyi aktör ödülünü aldı. Oscar'ın favori adaylarından "Whiplash" in en iyi kurgu dalında ödül alması pek çok izleyeni sevindirdi. "Whiplash", bir konservatuar öğrencisi ile aşırı sert öğretmenin müzik, güç, disiplin üzerinden işleyen

ilişisini anlatıyor. JK Simmons, "Whiplash" filminde davul hocası rolü ile en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülünü kazandı. Bu, 60 yaşındaki oyuncunun ilk Oscar'ı oldu. "Whiplash" ses ve film kurgusu ile toplam üç Akademi ödülünün sahibi oldu. Gecedeki bütün ödülleri silip süpürmesi beklenen "Boyhood" (Çocukluk) beklenileni veremese de Patricia Arquette anne rolündeki performansı ile en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülünü kazandı. Amerika'da oldukça tartışma yaratan, NSA (Amerika Ulusal Güvenlik Dairesi) eski çalışanı Edward Snowden'in itiraflarını konu eden "Citizenfour" da aday olduğu en iyi belgesel

dalında rakiplerini geride bırakarak Oscar'ı kazandı. 83 film arasında yer alan en iyi yabancı film aday adayı Türkiye'den Kış Uykusu süresiyle ve diyaloglarıyla akademinin kriterlerine uygun olmadığından son beşe kalamadı. Polonya "Ida" ile en iyi yabancı film Oscar'ını kazandı.

Polonya'nın "Ida" adlı filmi, favori gösterilen Rus yapımı "Leviathan"ı geride bırakarak en iyi yabancı film Oscar'ını kazandı.

Siyah beyaz çekilen "Ida" başta BAFTA olmak üzere pek çok yarışmadan ödülle ayrıldı aynı zamanda Polonya'ya ilk Oscar'ını kazandı.

Oscar'a bu sene de ırkçılık tartışmaları damgasını vurdu. Oscar Ödülleri'ni dağıtan Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi üyelerinin yüzde 94'ünün ve ödül kazanan oyuncuların beyazlardan oluşması tepki çekti. Çoğunluk Oscar ödüllerinin daha geniş bir yelpazede dağıtılmasını istiyordu, bu sebeple en iyi yönetmen ödülünün gittiği yer Oscar törenine biraz farklılık kattı. Hak edenin bir köşeye itildiği, başka hesapların araya girdiği bir tören haline gelen, Amerikan kültürünün izleyeceğimiz film seçimini bize dayattığı Oscar'ın, sinemacıların gelir pasta-sındaki dilimleri paylaştığı devasa bir arena olduğunu da unutmamak gerekir.

• **Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU**
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

"Kimim ben? Hayatını Türk irfanına
adayan, münzevi ve mütecessis bir fikir işçisi"

CEMİL MERİÇ

12 Aralık 1916 tarihinde Reyhaniye-Hatay'da dünyaya gelen Cemil Meriç, 13 Haziran 1987 tarihinde İstanbul'da hayata gözlerini yumar. Birinci Dünya Savaşı'nın en çetin yıllarında doğan Cemil Meriç'in dünyaya gözlerini açtığı coğrafyada da ölüm kalım mücadelesi verilmektedir. Fransız işgali mandaya dönmek üzeredir. Savaşların yıkıcılığı Cemil Meriç'in hayatında önemli bir yer işgal eder. 1912 Balkan Harbi sırasında ailesi Yunanistan/Dimetoka'dan Hatay'a göç eder.

Cemil Meriç, ailenin üçüncü çocuğu olarak doğar. Zehra ve Nadide isimli iki ablası vardır. Yedi yaşına kadar çocukluğu Antakya'da geçer. Zira babası Mahmut Niyazi Bey, aynı şehirde Ziraat Bankası müdürü, ardından da mahkeme reisi olarak görev yapar. Fakat daha sonra memuriyetten ayrılır. Bu memuriyetten ayrılış Reyhanlı'ya dönüşü de beraberinde getirir. 1923 yılında Reyhanlı Rüştüyesi'nde okula başlayan Cemil Meriç, bu okulu 1928 yılında bitirir. Lise tahsilini yeni getirilen düzenlemeler ve bazı hocalarına karşı takındığı tavır sebebiyle bitiremez. İstanbul'a gider. Lise tahsilini bitiremediği için üniversiteye giremez. Bir süre Pertevniyal Lisesine devam eder. Burada dönemin ünlü isimlerinden pek çoğu hocası olur. İstanbul'da geçinebilmesi ve ayakta kalması mümkün değildir. Bu sebeple İskenderun'a döner ve burada ilkokul öğretmenliği yapar. Kısa süreli pek çok işe girer, çıkar. 1939 tarihinde tutuklanır ve idamla yargılanır. Gerekçe Hatay hükümetini devirmektir. İki ay sonra beraat eder. Tekrar İstanbul'a gider ve Yabancı Diller Okulu'nda iki yıl okur. Hayatının kırılma noktalarından biri yine bir savaştır. Yurt dışına gönderilen Yabancı Diller Okulu öğrencileri İkinci Dünya Savaşı yüzünden gönderilmez, bunların arasında Cemil Meriç de vardır. Fransızca öğretmeni olarak 1942-1945 yılları arasında Elazığ'da görev yapar. Elazığ'a gitmeden hemen önce Fevziye Menteşoğlu ile evlenir. Mutluluk ve acıyı bir arada yaşar Cemil Meriç. Babasını da aynı yıl kaybeder. Bu evliliğinden Mahmut Ali ve Ümit ismini verdiği bir erkek bir de kız çocuğu dünyaya gelir.

Kaynakça:

Göze, Ergun, (1975), İçimizden 30 Kişi, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
Karaburgu, Oğuzhan, (2010), "Cemil Meriç'in Dil ve Edebiyat Üzerine Düşünceleri", Cemil Meriç, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
Cemil Meriç (Ed. Murat Yılmaz), (2010), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.

"Kitap, istikbale yollanan mektup... Smokin giyen heyecan, mumyalanan tefekkür"

İstanbul Üniversitesine öğrenci olarak giremeye de 1946 yılında Fransızca okutmanı olarak girmeyi başarır. Bu yıllar Cemil Meriç'in en üretken yıllarıdır. Bilginin kaynağında kalemi işlemeye başlar. Fransızca okutmanlığıyla çeşitli liselerde Fransızca öğretmenliğini de beraber yürütür.

1954 yılı Cemil Meriç için bir dönüm noktasıdır. Zira dünyayı algılayışının en önemli uzvu gözlerini kaybeder. Bir yıldan fazla bir zaman diliminde hem yurt içinde hem de yurt dışında birçok kez ameliyat olur ama bu ameliyatlardan bir netice vermez. Aynı yıl annesi Zeynep Hanım'ı da kaybeder. Cemil Meriç için hayat artık pek çok bakımdan çekilmez bir hal alır. Daha önce kaybettiği babasının ardından annesini de kaybeder. Esas kıyamet hiç şüphesiz gözlerinin artık göremez olmasıdır.

1974 yılında bütün olumsuz şartlara rağmen sürdürdüğü Fransızca okutmanlığı görevinden emekli olur. 7 Mart 1983 tarihinde hayat arkadaşını kaybeder. Hayatta iyice yalnızlaşan Cemil Meriç, 1984 yılında beyin kanaması ve buna bağlı olarak felç geçirir. Bu felçli hal üç yıl kadar sürer. 71 yaşında, 13 Haziran 1987 tarihinde kendisini yatağa mahkûm eden bu hastalığının ardından hayata gözlerini yumar. Türk düşünce ve edebiyat hayatının en renkli üslubu, en malumatlı birikimi böylelikle sonsuzluk uykusuna dalar.

Fikir Hayatı

Cemil Meriç'in fikir hayatını bir Türk aydınının serencamı olarak görmek doğru bir yaklaşım olacaktır. O, hayatının pek çok aşamasında farklı kapıları yoklamış, farklı fikirlere kapılmış, bunların çilesini çekmiş tabir yerindeyse çırpına çırpına, başını taştan taşta vura vura hırçın bir nehir gibi akmış, nihayet durulmuş, süzölmüş ve denizine ulaşmıştır. Cemil Meriç'in fikir dünyası bizzat kendi kaleminden şu şekilde tasnif edilir:

- 1) 1917-1925: Koyu Müslümanlık devri
- 2) 1925-1936: Şoven milliyetçilik devri
- 3) 1936-1938: Sosyalistlik devri
- 4) 1938-1960: "Araf" diyebileceğim kuluçka devri
- 5) 1960-1964: Hint devri
- 6) 1964'ten sonra sadece Osmanlıyım (Göze 1975: 7-8)

Cemil Meriç'in bu fikir çilesinin her devrinde değişmeyen bir tek şey vardır, o da inanmışlık, samimiyettir. Savunduğu hiçbir fikrin dalkavuğu olmamıştır. Çünkü o fikir namusuna sahip bir aydındır. Aydın tavrının en önemli unsuru ise hiç şüphesiz "muhalif" tutumdur. Kimim ben, sorusuna verdiği "Hayatını Türk irfanına adayan, münzevi ve mütecessis bir fikir işçisi" cevabı bu söylediklerimizin ikrarıdır.

Eserleri

Cemil Meriç, pek çok konuda vakıfane bir şekilde kalem oynatmış, hayatını Türk irfanına adanmış "münzevi ve mütecessis bir fikir işçisidir". Türk edebiyatından Hint edebiyatına Doğu medeniyetinden Batı medeniyetine, umrandan uygarlığa, kültürden irfana, dilden edebiyata, sosyolojiden felsefeye ve daha bir çok konuda onun güçlü ve dikkatli kaleminden çıkmış yazılarla karşılaşırız (Karaburgu 2010: 228).

Pek çok alanda hakkını vererek yazdığı yazıları ve kitapları farklı dergilerde farklı yayınevlerince yayımlanır. Cemil Meriç'in hakiki bir aydın tavrının en güzel yansımasını, yazılarının ve kitaplarının fikri manada birbirinden farklı dergi ve yayınevlerince yayınlanmasında görebiliriz.

Yayımladığı telif eserleri:

- Hint Edebiyatı,
- Bir Dünyanın Eşiğinde,
- Saint-Simon: İlk Sosyolog-İlk Sosyalist,
- Sosyalizm ve Sosyoloji Tarihinde pierre Joseph Proudhon(1809-1865),
- Bu Ülke,
- Umrandan Uygarlığa,
- Mağaradakiler,
- Kırk Ambar,
- Bir Facianın Hikâyesi,
- Işık Doğudan Gelir,
- Kültürden İrfana,
- Jurnal I,
- Jurnal II,
- Sosyoloji Notları ve Konferanslar.

Tercüme eserleri:

- Balzac, Honore de, Altın Gözlü Kız,
- Balzac, Honore de, Otuzunda Kadın,
- Balzac, Honore de, Onüçlerin Romanı,
- Balzac, Honore de, Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti,
- Heyd, Uriel, Türk Milliyetçiliğinin Temelleri,
- Rodinson, Maxime, Batı Büyüleyen İslam,
- Wilder, Thornton, Köprüden Düşenler,
- Hugo, Victor, Hernani,
- Hugo, Victor, Marion De Lorme.

YEĞİTEK FUAR ETKİNLİKLERİNDE

Esra BALLIM
Murat DOĞAN
Zeynep Tuba ÖTER

Çukurova 8. Kitap Fuarı

Çukurova 8. Kitap Fuarı, TÜYAP Adana Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde yapıldı. 13-18 Ocak 2015 tarihlerinde gerçekleşen fuar, bu yıl 250 yayınevi ve sivil toplum kuruluşunun katılımına, panel, söyleşi ve çocuk etkinlikleri gibi 60 kültür etkinliğine ev sahipliği yaptı. 6 gün süresince imza günleri ve kültür etkinliklerinde yüzlerce yazar, okurlarıyla buluşma fırsatı yakaladı. Fuarı 250 bine yakın kişi ziyaret etti.

Fuara Bakanlığımızı temsilen Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü katıldı. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü standında Eğitimde Fatih Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) tanıtımları yapıldı. Eğitimde Fatih Projesi Sınıfı ile okullarımızda gerçekleştirilen proje uygulamaları tanıtıldı. Etkileşimli tahta ve tabletlerin sınıf içerisinde nasıl kullanıldığı öğrencilerin de katılımıyla anlatıldı. Katılımcılara sertifika ve hediyeler verildi.

9. Ankara Kitap Fuarı

9. Ankara Kitap Fuarı, 20 Şubat-1 Mart tarihleri arasında ATO Kongre Merkezi'nde yapıldı. Fuara Millî Eğitim Bakanlığı adına Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü katıldı. Ankara'nın farklı okullarından gelen ortaokul ve lise öğrencileri öğretmenleriyle birlikte Millî Eğitim Bakanlığı standında etkileşimli tahta ve tabletlerle fuar boyunca örnek ders anlatımı yapma fırsatı yakaladı. Bilişim Teknolojileri rehber öğretmenleri ve Fatih Projesi eğitimcileri, Fatih Projesi ve EBA ITEC, eTwinning ve SCIENTIX projeleri hakkında öğrenci, öğretmen ve velilere bilgi verdi. Standa kurulan Eğitimde Fatih Projesi Uygulama Sınıfı fuara katılan ziyaretçilerin oldukça ilgisini çekti. Standa gelen öğretmen ve öğrenciler, etkileşimli tahta ve tablet konusunda görüş ve dileklerini yazılı olarak sunma fırsatı buldu. Ayrıca Eğitimde Fatih Projesi Uygulama Sınıfı'nda derse katılan öğretmen ve öğrencilere katılım belgesi verildi.

CNR Kitap Fuarı

CNR Kitap Fuarı, İstanbul- Yeşilköy'de 27 Şubat-8 Mart 2015 tarihlerinde gerçekleştirildi. Fuara Bakanlığımızı temsilen Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü katıldı. Genel Müdürlüğümüzün standında Eğitimde Fatih Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) tanıtımları yapıldı. Eğitimde Fatih Projesi Sınıfı ile okullarımızda gerçekleştirilen proje uygulamaları tanıtıldı. Etkileşimli tahta ve tabletlerin sınıf içerisinde nasıl kullanıldığı öğrencilerin de katılımıyla anlatıldı. Katılımcılara sertifika ve çeşitli hediyeler verildi. İstanbullu okurlar, öğrenciler, öğretmenler, akademisyenler ve vatandaşların özellikle stant içine kurulan Eğitimde Fatih Projesi Sınıfı'na ilgisi yoğundu. Fuarda ayrıca panel, söyleşi ve çocuklar için birçok eğitici ve eğlendirici etkinlik düzenlendi. Standımızı İstanbul İl Millî Eğitim Müdürü Dr. Muammer Yıldız, Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sevil Atasoy ve aralarında Vehbi Vakkasoğlu, Ahmet Anapalı, Mustafa Karataş gibi birçok yazar da ziyaret etti.

Bursa 13. Kitap Fuarı

Bursa 13. Kitap Fuarı, 14-22 Mart 2015 tarihleri arasında TÜYAP Bursa Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde yapıldı. Başbakan Yardımcısı ve Hükümet sözcüsü Bülent Arınç tarafından açılışı yapılan fuar, 300 yayınevi ve sivil toplum kuruluşunun katılımıyla gerçekleşti.

Açılışta konuşan Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, "Okuyan insan eğitilmiş, ahlaklı ve inançlı olur. Ben okuma serüvenime hikâye okuyarak başladım. Neyi seviyorsanız ondan okumaya başlayın." diyerek kitap hediyesini yeniden başlatmanın önemine değindi. Fuarda; söyleşi, panel, şiir dinletisi ve çocuk etkinlikleriyle birlikte 80 kültür etkinliği düzenlendi. MEB adına Genel Müdürlüğümüzün katıldığı fuarda standımızı anasınıfından liseye kadar birçok öğrenci grubu ziyaret etti. Anasınıfı öğrencileri etkileşimli tahtada kurumumuzca hazırlanan "Kıpırdak ile Şıprırdak" adlı çizgi filmi izleyerek neşeli dakikalar geçirdi. Lise öğrencileri görevli branş öğretmenleriyle birlikte

etkileşimli tahtada örnek ders uygulamaları yaptı. Nilüfer Anadolu İHL öğrencileri ise Matematik dersinden kendi hazırladıkları "Kümeler" sunumunu etkileşimli tahtada arkadaşlarına anlattı. Ulubatlı Hasan Anadolu Lisesi 11 ve 12. Sınıftan iki öğrenci, kendi geliştirdikleri ReBook adlı programı tanıttı. EBA'da yer alan "Bunları Biliyor musunuz?", "Kelime Türetmece", "Topla gel" oyunlarıyla öğretmenlerin hazırladığı ders videolarıyla "Çanak-kale Geçilmez" videoları dikkat çekti. Eğitimde Fatih Projesi Sınıfında Bilişim Teknolojileri öğretmenleri ve branş öğretmenleriyle ders işleyen öğrencilerin standımıza ilgisi yoğundu. Standımızı Bursa İl Millî Eğitim Şube Müdürleri Cevat Öz ve Seyfettin Mayuk ziyaret ederek örnek sınıfta ders işlenişine katılan öğrencilere katılım sertifikası verdi. Araştırmacı-yazar Mustafa Armağan standımıza gelerek görevli öğretmenlerle sohbet etti. Bursa Kitap Fuarı'nda, Çanakkale zaferinin 100. Yılı da çeşitli etkinliklerle kutlandı.

Batı Koleji öğrencilerinden YEĞİTEK'e ziyaret

Ankara Batı Koleji'nden bir grup öğrenci, 3 Mart 2015 günü Genel Müdürlüğümüzü ziyaret etti. Ziyarete gelen üçüncü sınıf öğrencileri, öğretmenleri eşliğinde önce TV Stüdyolarını gezerek buradaki araçların nasıl çalıştığı hakkında bilgi aldılar. Daha sonra Yeğitek İletişim Müzesini gezen öğrencilere, geçmişten günümüze iletişimin tarihini anlatan fotoğraflar ve eskiden kullanılan kamera ve kayıt cihazları gösterildi. Öğrenciler müzenin ardından Radyo Stüdyosuna geçti. Burada öğrencilere radyodan, bilgi yarışmalarının, çocuk tiyatrolarının çekimlerinin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi verildi. Ziyaretin son durağı ise FATİH Projesi'nin tanıtıldığı Fatih İzleme Salonu oldu. Burada dev ekranlardan projenin eğitim ayağında nasıl kullanılacağı hakkında bilgiler verildi. Öğrenciler çizgi film izledikten sonra kurumumuzdan mutlu bir şekilde ayrıldı.

Hırvatistan Bilim, Eğitim ve Spor Bakanı Vedran Mornar'dan, Genel Müdürlüğümüze ziyaret

Hırvatistan Bilim, Eğitim ve Spor Bakanı Vedran Mornar ve beraberindeki heyet, Eğitimde Fatih Projesi'ni incelemek üzere 10 Mart 2015 tarihinde Genel Müdürlüğümüze ziyaret etti.

Heyete yapılan sunumda Eğitimde Fatih Projesi'nin amacı, gerekçesi, beş önemli bileşeni ve gelinen son durum hakkında bilgi aktarıldı. Ardından Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) genel tanıtımı yapıldı. Bu kapsamda EBA'nın ana modülleri olan Haber, e-İçerik, e-Dergi, e-Kitap, Video, Ses, Görsel ve Tartışım modülleri tanıtıldı. Bunun yanı sıra EBA çatısı altında kullanıcılara sağlanan; "EBA Kaynak, EBA Dosya, EBA UZEM, EBA Ders" portalleri ile ilgili bilgiler verildi.

Heyet, toplantıdan sonra Eğitimde Fatih Projesi'nin izleme merkezini gezdi. Burada heyete Fatih Projesi Mobil Cihaz Yönetim Sistemi ve Coğrafi Bilgi Sistemleri uygulamaları tanıtıldı. Heyet, son olarak patenti ülkemize ait olan etkileşimli tahtanın genel yapısı ve okullarda nasıl kullanıldığı konusunda örnek bir ders sunumunu izledi. Konuk Bakan Mornar ve beraberindeki heyet, ziyaretten duydukları memnuniyeti dile getirerek kurumumuzdan ayrıldı.

YEĞİTEK'te 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlandı

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlandı.

Kutlamaya Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Muhterem Kurt, Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, MEB Danışmanı Ahmet Onur Ak, İletişim Daire Başkanı Muhammed Sadık Arslan, İdari ve Mali İşler Daire Başkanı R. Zafer Tekin, Eğitim Teknolojileri ve Teknik Destek Hizmetleri Daire Başkanı Adem Eylence ile Eğitim Teknolojileri Geliştirme ve Projeler Daire Başkanı M. Hakan Bücük ve kurum personeli katıldı.

Muhterem Kurt konuşmasında, "İnsanların birbirine üstün olduğu farklı özellikleri vardır. Asıl olan hukuk önünde kadın ve erkeğin birbirine denk olmasıdır. Devletimiz bunu sağlamak için gerekli kanunları çıkarmıştır. Ancak uygulamalarda birtakım sıkıntılar olabilir. Bunlar da zaman içinde düzelecektir. Hepinizin kadınlar gününü kutluyorum." diye konuştu.

Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, kurumdaki bayan personele hitaben, "Sizlerle çalışmaktan son derece mutluyum. Hepinizin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum." dedi.

Engelliler İçin Dijital Eğitim İmkânları Çalıştayı Ankara'da yapıldı

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından Ankara'da düzenlenen "Engelliler İçin Dijital Eğitim İmkânları Çalıştayı" 17 Şubat 2015 tarihinde yapıldı.

Çalıştaya Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı, Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Yusuf Tekin, Müsteşar Yardımcısı Muhterem Kurt, Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, Daire Başkanları, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve diğer ilgili alan uzmanları katıldı.

FATİH Projesi Engelsiz Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kapsamında düzenlenen Engelliler İçin Dijital Eğitim İmkânları Çalıştayı, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanması ve teknolojinin kullanılması konusundaki çalışmaları amaçlıyor. Bu kapsamda Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu içerisinde yer alan içeriklerin engelli bireylere yönelik iyileştirilmesi planlanıyor.

"EBA platformundaki içeriklerin engelliler için iyileştirilmesini planlıyoruz"

Bakan Avcı, çalıştayın açılışında yaptığı konuşmada,

Türkiye'de engellilerin eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanması ve hayat standartlarının iyileştirilmesi konusunda yürütülen çalışmalara ilişkin bilgiler verdi.

MEB'in dijital bilişim ağı EBA platformunda yer alan içeriklerin engelliler için iyileştirilmesini planladıklarını bildiren Avcı, "FATİH Projesi kapsamında engellilerin eğitim içeriği ihtiyacının karşılanabilmesi için çalışıyoruz. MEB'in dijital bilişim ağı EBA platformu içerisinde yer alan içeriklerin engelliler için iyileştirilmesini planlıyoruz" diye konuştu.

"MEB engelli eğitiminde yol haritasını çiziyor"

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Dinçer Ateş de FATİH projesinin en önemli bileşenlerinden biri olan Eğitim Bilişim Ağını (EBA) engelsiz hale getirmek üzere çalışma başlattıklarını ve bu çalışmalara bir yol haritası çizmek ve akademik bir zemin sağlama üzere çalıştay düzenlediklerini söyledi.

Eğitimde dijital içeriklerin kullanılmaya başlamasının yeni olduğuna işaret eden Ateş, bütün dünyanın e-İçerik konusunda arayış içinde olduğunu kaydetti.

1. Eba Çizgi Karikatür Yarışmasının ödülleri verildi

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Eğitim" konulu 1. Eba Çizgi Karikatür Yarışması sonuçlandı. Yarışmanın ödül töreni ve sergi açılışı Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı'nın katılımıyla 17 Şubat 2015 tarihinde MEB Şûra Salonunda yapıldı.

Eğitimde Fatih Projesi kapsamında projeye içerik sağlanması, öğrencilerin görsel sanatlara duyarlılığının geliştirilmesi amacıyla düzenlenen ödül törenine Eba tanıtım sunusu izlenerek başlandı. Genel Müdürümüz Dinçer Ateş'in yaptığı açılış konuşmasında Fatih Projesinin sadece donanım projesinden ibaret olmadığını altını çizdi. Ateş, daha önce birincisi gerçekleştirilen Eba Kadraj Fotoğraf Yarışması ve duyurusu yapılan Eba Film Yarışmasından da bahsederek bu ve buna benzer pek çok çalışmanın var olduğunu, bilimle sanatla kurulacak bağın ne kadar önemli olduğunu ifade etti.

Cevat Ülger Özel Ödülü

Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı, törende yaptığı konuşmada yarışmanın öğretmen ve öğrenci olmak üzere iki kategoride düzenlendiğini hatırlattı. Bakan Avcı, "Yarışmada birincilik, ikincilik ve üçüncülük ödüllerinin yanı sıra sanatçı hoca kimliğiyle tanınan, muallimliği ve sanatsal çalışmalarıyla unutulmaz izler bırakan merhum hocamız Cevat Ülger adına da, 'Cevat Ülger Özel Ödülü' nün ihdas edildiğini belirterek şöyle dedi: "Cevat hoca rahmetli muhtemelen 'Cevat Ülger Özel Ödülü' sözünü de 'Cevat Ülger Hususi Mükâfatı' diye söylememizi tercih ederdi. Bunun için burada 'Öğretmen' diye yazıyor ama onun o sevdiği sıfatı bir kere daha kullanmak istedim"

3543 karikatür yarışı

Bakan Avcı, yarışmada her kategoriden 60 karikatürün sergilenmeye değer bulunduğunu belirterek yarışmaya katılan 349 öğretmen ile 3 bin 205 öğrenciye ve titizlikle seçim yaptıkları için seçici kurul üyeleri Aşkın Ayrancıoğlu, Eray Özbek, Sadık Pala, İsmail Sert ve Emre Yılmaz'a, ödül törenine katıldıkları için merhum Cevat Ülger'in oğlu Mehmet ve kızı Fatma Ülger'e ve torunlarına teşekkür etti.

Öğretmen Gözüyle Eğitim

Bakan Avcı, konuşmasının ardından merhum Cevat Ülger'in oğlu Mehmet Ülger ve kızı Fatma Ülger'le birlikte "Cevat Ülger Özel Ödülü"nü kazanan İstanbul Taşoluk Anadolu Lisesi Öğretmeni Hakan Sümer ile yarışmada öğretmen kategorisinde birincilik ödülünü alan Balıkesir Kadriye Kemal Gürel Güzel Sanatlar Lisesi Öğretmeni Mehmet Zeber'e ödülleri verdi. İkincilik ödülünü alan Gülcan Çilingiroğlu Aksaka'a ödülünü Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Yusuf Tekin ve üçüncülük ödülünü alan Musa Gümüş'e ödülünü Müsteşar Yardımcısı Ömer Açıkgöz verdi.

Öğrenci Gözüyle Eğitim

Birincilik ödülünü Kuzey Dönmez'e Müsteşar Yardımcısı Muhterem Kurt, ikincilik ödülünü Yeliz Kargier'e Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Celil Güngör ve üçüncülük ödülünü Doğukan Yıldız'a Genel Müdürümüz Dinçer Ateş verdi. Katılımın oldukça yüksek olduğu program Bakan Avcı'nın yarışmada sergilenmeye hak kazanan 60 eserin yer aldığı sergiyi açmasıyla devam etti.

EBA e-içerik Geliştirme Çalıştayı yapıldı

YEĞİTEK Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen EBA e-içerik Geliştirme Çalıştayı, 16 Şubat'ta Başkent Öğretmenevinde yapıldı. Eğitimde Fatih Projesi kapsamında öğretmen ve öğrencilerimize en kaliteli içerikleri sunmak için yapılan Çalıştay, 27 Şubat tarihine kadar devam etti. Bu kapsamda Çalıştayda lise seviyesindeki 14 derse ait 2000 adet e-içerik, 2000 adet video ve 400 adet simülasyon üretimi hedeflendi. 70 öğretmenin ve EBA uzmanlarının katılımıyla gerçekleştirilen Çalıştayda hangi kazanımlar için hangi tip içerik geliştirileceği, bu içerikte hangi teknik ve pedagojik özelliklerin bulunacağı gibi hususlar netleştirilerek her bir içerik için senaryo tasarımı yapıldı.

"EBA e-içerik İngilizce Tercüme Çalıştayı" yapıldı

"EBA e-içerik İngilizce Tercüme Çalıştayı", 23 Mart - 03 Nisan 2015 tarihleri arasında Başkent Öğretmenevinde yapıldı.

YEĞİTEK Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanlığı tarafından daha önce 16 - 27 Şubat tarihleri arasında "EBA e-içerik Geliştirme Çalıştayı" yapılmıştı. Bu çalıştayda 14 branşta yaklaşık 2.600 adet e-içerik senaryosu yazıldı. IPA projesi kapsamında üretilen e-içeriklerin senaryolarının İngilizce'ye çevrilmesi amacıyla düzenlenen "EBA e-içerik İngilizce Tercüme Çalıştayı" na ise 20 İngilizce öğretmeni, 15 branş öğretmeni ve Yeğitek uzmanları katıldı. Çalıştay sonucunda 2.600 senaryonun İngilizce'ye tercümesi tamamlandı.

"EBA Film- 1. Kısa Film Yarışması" büyük ilgi gördü

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, fotoğraf, sinema ve grafik gibi özellikle gençler tarafından çok ilgi gören sanat dallarını kullanarak eğitim kavramının görsel boyutunun ortaya çıkarıldığı "EBA Film- 1. Kısa Film Yarışması" nı düzenledi. Öğretmen ve öğrenci olmak üzere iki kategoride yapılan yarışmaya resmi okullarda görev yapan tüm öğretmenlerle ortaokul ve lise öğrencileri katıldı. Konusu "eğitim" olan "EBA 1. Kısa Film Yarışması" na katılan filmler, 2014 - 2015 yılları içinde üretildi ve süreleri jenerik dahil 10 dakikayı aşmadı. EBA Film- 1. Kısa Film Yarışması'na katılan kısa filmler, EBA içeriğinde paylaşımına sunulacak.

Yarışmanın jüri üyeleri; Anadolu Üniversitesinden Prof. Dr. Nezh Orhon, yönetmen Derviş Zaim, yapımcı-yönetmen Semih Kaplanoğlu, yazar ve yapımcı Sadık Yalsızuçanlar ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığından Cem Gençoğlu'ndan oluştu.

Yarışmanın birincilik ödülü 5.000 TL, ikincilik 3.000 TL ve üçüncülük ödülü ise 1.500 TL.

Aynı zamanda "www.eba.gov.tr" İnternet adresi üzerinden oylama yaparak öğretmen ve öğrenciler de kendi birincilerine "Ben Seçtim" ödülünü verebilecek.

<http://www.eba.gov.tr/kisafilm>

Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, Paris'te Eğitimde FATİH Projesini tanıttı

Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, 28-29 Ocak 2015 tarihlerinde Paris UNESCO Genel Merkezi'nde katıldığı Paydaşlar Toplantısında Eğitimde FATİH Projesi'nin tanıtımına ilişkin bir sunum yaptı.

"Öğretmenlerin ICT Yeterliliklerinin Desteklenmesinde Açık Eğitim Kaynaklarının Geliştirilmesi Paydaşlar Toplantısı", 28-29 Ocak 2015 tarihlerinde Paris UNESCO Genel Merkezi'nde gerçekleştirildi. Toplantıya Millî Eğitim Bakanlığını temsilen Genel Müdürümüz Dinçer Ateş ve Uzman Öğretmen Dr. Meral Alkan katıldı.

Dinçer Ateş, toplantıda ICT becerilerine ilişkin öğretmen eğitimlerinin gerçekleştirilmesinde en iyi uygulamalar kapsamında Eğitimde FATİH Projesini tanıttı. Ateş, sunumunda Eğitimde FATİH Projesi ve proje bileşenlerine yer verirken toplantının içeriğine uygun olarak öğretmenlere Proje kapsamında verilen hizmet içi eğitimleri ve EBA'da yer alan içerikleri anlattı. Özellikle öğretmen eğitimleri alanında ulaşılan öğretmen sayısını büyük başarı olarak nitelendirdi. Ateş, toplantıda uzaktan eğitim uygulamaları ve altyapı çalışmalarını örnek uygulama olarak gösterdi.

Toplantıda; Finlandiya, Norveç, Runda, İspanya, Togo ve Kenya'nın yanı sıra Avrupa Okul Ağı ve Unesco Eğitimde Bilgi Teknolojileri Enstitüsü temsilcileri birer sunum yaptı.

Fatih Projesi'ne İTÜ'den destek

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile İTÜ arasında 20 Şubat Cuma günü "İleri Teknoloji ve Fatih Projesi İşbirliği Protokolü" imzalandı. Fatih Projesi, protokolle beraber yoluna daha güçlü bir şekilde devam edecek. İTÜ Ayazağa Yerleşkesi Rektörlük Binasında gerçekleştirilen imza törenine, Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, Sistem Yönetimi Daire Başkanımız Dr. Yakup Yüksel, Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanımız Sedat Akçakoyunluoğlu, İTÜ Rektörü Prof. Dr. Mehmet Karaca ve İTÜ Bilişim Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Ertuğrul Karaca katıldı.

"İTÜ'den teknik destek almak ve paydaş olmak Millî Eğitim Bakanlığı için çok önemli"

İmza töreninin ardından bilgi veren Genel Müdürümüz Dinçer Ateş, Fatih Projesinin 21. Yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik ülkemizin en önemli millî projesi olduğunu söyledi. Projenin paydaşlarını çoğaltmaya ve ortak akıl oluşturmaya çalıştıklarını belirten Ateş, "242 yıllık geçmişli olan köklü bir üniversiteden teknik destek almak ve paydaş olmak Millî Eğitim Bakanlığı için çok önemli. Hem insan kaynakları ve birikimi hem de akademik bakış açısıyla bize güç katıp paydaş olacak. Fatih Projesi sadece donanımdan ibaret değil bir tablet projesi değil bine yakın bileşeni ve alt başlığı olan bir proje" diye konuştu.

"İTÜ, eğitimde fırsat eşitliği için elini taşın altına koyacak"

Ardından İTÜ Rektörü Prof. Dr. Mehmet Karaca, eğitimde fırsat eşitliği için İTÜ'nün elini taşın altına koyacağını söyledi. Karaca şunları ifade etti: "Bizim için Fatih Projesi gibi önemli bir çalışmaya destek vermek önemli. Projede siber güvenlik ve bilgi güvenliği konularında direkt olarak yer alacağız. Teknik desteğin sağlanması, teknik şartnameler, teknik ara denetimler gibi desteklerimiz olacak. Konu sadece tablet, bilgisayar ve teknik enstrüman değil onun yazılımı ve içeriği gibi konular da var. Ayrıca bilgi güvenliği kapsamında personel eğitim, yazılım geliştirme, insan kaynaklarının eğitiminde aktif rol alacağız."

"Teknik danışmanlık, eğitim ve ar-ge faaliyetleri yürütülecek"

İşbirliğiyle, İTÜ Bilişim Enstitüsü, teknik danışmanlık, eğitim ve ar-ge faaliyetlerini yürütecek. İTÜ, projenin şu aşamalarında destek sağlayacak:

- Yazılım faaliyetlerinin yürütülmesi, içeriklerin sunulduğu portalların kullanılabilirlik testlerinin yapılması,
- Bilgi güvenliği kapsamında kurum personeline sunulacak eğitimlerin hazırlanması ve personel eğitimlerinin verilmesi,

Yapılacak alımlara yönelik teknik şartnamelerin oluşturulması, ara denetimlerin yapılması, uzman incelemesi, muayene ve kabul işlemleri, etki analizleri, kalite testlerinin yapılması ve bilimsel raporların hazırlanması.

MEB, TELPA ile 700 bin kalemli tablet bilgisayar seti dağıtımını ihalesi için sözleşme imzaladı

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile TELPA şirketi temsilcileri, FATİH Projesi kapsamında, 700 bin Tablet Bilgisayar Seti Dağıtımını ihalesi sözleşmesini törenle imzaladı.

JW Marriott Otel'de gerçekleştirilen imza törenine Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Müsteşar Yardımcısı Muhterem Kurt, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Dinçer Ateş ve TELPA Telekomünikasyon A.Ş. yetkilileri katıldı.

Kalemli ve kameralı tabletler Mayıs ayından itibaren dağıtılacak

Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Muhterem Kurt, FATİH Projesi'nin teknolojinin eğitimde etkili şekilde yürütülmesi için geliştirilen en önemli projelerden olduğunu belirterek, sözleşmeyle Mayıs ayında dağıtılacak, 700 bin tablet için önemli bir aşamanın geride bırakıldığını söyledi.

Tabletlerin teknik kapasite açısından bugüne kadar alınan en iyi ve en uygun fiyatlı ürün olduğunu vurgulayan Kurt, bir tablete 550 lira ödeyeceklerini kaydetti. Kurt, "FATİH Projesi'ni en etkin şekilde sürdürmeye devam ediyoruz. Bütün öğrenci ve öğretmenlerimize, en kısa zamanda tablet bilgisayarları ulaştıracağız" diye konuştu.

Altyapı çalışmalarının devam ettiğini ve 17 bin 30 okulun çalışmalarının bitirildiğini bildiren Kurt, 10 bin okulun altyapı ihalelerinin de başladığını anlattı. Böylece tabletlerin okullarda işlevsel hale geleceğini belirten Kurt, 437 bin etkileşimli tahtanın 170 bininin dağıtıldığını, geri kalan kısmının ise yılsonuna kadar dağıtılacağını kaydetti.

Tabletlerin, 10,1 ekran boyutu, 8 çekirdekli işlemciye sahip olduğunu, 2 megapiksel ön, 5 megapiksel arka kamerası bulunduğunu anlatan Kurt, "Ayrıca, kalemin gücüne inanan bir toplum olarak tablete de kalem olmazsa eksik olabileceğini düşündük. Onun aktif EMR kalem dediğimiz, öğrencilerimizin tablet üzerine yazı yazabileceği bir kalem koyduk. İleriye dönük alacağımız tabletlerde de bu kalem hassasiyetimizi sürdüreceğiz" ifadesini kullandı.

MEB ile NETAŞ arasında imzalar atıldı

FATİH Projesi kapsamında ihalesi tamamlanan, 9 bin 52 okulun geniş bant hızlı İnternet erişim alt yapısının kurulması için MEB ile NETAŞ arasında sözleşme imzalandı.

3 Mart Salı günü JW Marriott Hotel Ankara'da düzenlenen imza törenine, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Dinçer Ateş ve Netaş Kamu ve Savunma Sektörü İş Birimi Genel Müdürü Kamil Orman katıldı. Projenin 11 ayda tamamlanarak 2016 başında teslim edilmesi öngörülmüyor.

Konuyla ilgili açıklama yapan Orman, "FATİH Projesi'nin altyapı çalışmaları kapsamında Millî Eğitim Bakanlığımızın açtığı ihaleye, Netaş'ın bağlı ortaklıklarından Probil A.Ş. kanalıyla 4 paket şeklinde, toplam 249.939.377 TL bedelle, en iyi teklifi sunduk. Bu doğrultuda Bakanlıkla birlikte attığımız imza, hem okullardaki eğitimin dijitalleştirilmesi hem de teknolojinin iyileştirilmesi açısından önemli bir adımı oluşturuyor. FATİH Projesi kapsamında daha önce de 110 adet hizmet içi uzaktan eğitim sınıfının entegrasyonunu sağlamıştık. Bu uzun soluklu ve dünyaya örnek olan projenin ileriki aşamalarında da Netaş olarak üzerimize düşen görevleri yerine getirmekten mutluluk duyacağız." dedi.

9 bin 52 okul daha geniş bant hızlı İnternete kavuşacak

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Dinçer Ateş, konuşmasında, imzalanan sözleşmeyle FATİH projesinde önemli bir adımın daha atıldığını ifade etti. 9 bin 52 okulu kapsayan İnternet alt yapısı işi için 11 firmanın şartname aldığını, 7 firmanın ihaleye katıldığını belirterek, "Açık ihale usulüyle şeffaf ve rekabetçi bir ihale gerçekleştirildiğini ve ortaya çıkan sonuçtan karşılıklı olarak memnun olduğumuzu belirtmek isterim." diye konuştu.

Ateş, 2013'de 3 bin 362 okulun İnternet alt yapısının tamamlandığını, 2014'de ihalesi yapılan 4 bin 462 okulun İnternet kurulum sürecinin bu yılın sonunda tamamlanacağını bildirdi.

BASINDAN SEÇTİKLERİMİZ

Derleyen: Ayten BAYTOK

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

İTÜ, Fatih Projesi'nde siber güvenliği sağlayacak

Eğilimler hızla değişti, okullarda siber güvenlik önlemlerinin alınması şart. Fatih Projesi kapsamında İTÜ, siber güvenliği sağlayacak. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, İTÜ'nün Fatih Projesi kapsamında siber güvenliği sağlayacağını duyurdu. İTÜ'nün Fatih Projesi kapsamında siber güvenliği sağlayacağını duyurdu. İTÜ'nün Fatih Projesi kapsamında siber güvenliği sağlayacağını duyurdu.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

TEOG'da e-sınav dönemi

Fatih Projesi kapsamında önümüzdeki yıl sonuna kadar tüm TEOG'da e-sınav dönemi başlatılacak. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, TEOG'da e-sınav dönemi başlatılacağını duyurdu. TEOG'da e-sınav dönemi başlatılacağını duyurdu.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

Türkiye 'yerli tablet fabrikasına' kavuşuyor

MEB, gelecek yıl öğrencilere dağıtılacak tablet bilgisayarların, Türkiye'de kurulacak bir testeste yerli üretiminin yapılmasını içeren hazırlanan yapıyor. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, Türkiye'de yerli tablet fabrikasının kurulacağını duyurdu. Türkiye'de yerli tablet fabrikasının kurulacağını duyurdu.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

Eğitimde devrim, E-Sınav dönemi başlıyor

İsmail Gökçek, Fatih Projesi kapsamında eğitimde devrim yapıyor. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, Fatih Projesi kapsamında eğitimde devrim yapıyor. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, Fatih Projesi kapsamında eğitimde devrim yapıyor.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

TEOG'a hazırlıkta dijital soru dönemi

TEOG'a hazırlıkta dijital soru dönemi başlatılacak. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, TEOG'a hazırlıkta dijital soru dönemi başlatılacağını duyurdu. TEOG'a hazırlıkta dijital soru dönemi başlatılacağını duyurdu.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

9 bin 52 okul daha internete kavuşacak

Fatih Projesi kapsamında, daha fazla okula internet erişimi sağlanacak. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, 9 bin 52 okulun daha internete kavuşacağını duyurdu. 9 bin 52 okulun daha internete kavuşacağını duyurdu.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

Bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim sistemlerini dönüştürüyor

Hem ülkeler hem de markalar eğitimini dijitalleştirilmesi yönünde önemli adımlar atıyor. AB, eğitimde özel "Dijital Gündem" planını ortaya koyarken, Türkiye'de de FATİH projesindeki ihale süreçleri devam ediyor.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

MEB: Rakamlar gerçeği yansıtmamaktadır

Millî Eğitim Bakanlığı, "Tablet Çöküşü" ve "Fatih Projesi Böyle Sınıfta Kaldı" başlıklı haberlerde yer alan bütçe rakamlarının afaki olduğunu ve gerçeği yansıtmadığını bildirdi.

interpress HABERLER GAZETESİ Tarih: 08.03.2015 Sayfa No: 18 Fiyatı: 1 TL www.interpress.com.tr

'Rakamlar gerçeği yansıtmamaktadır'

MEB, bütçe rakamlarının gerçeği yansıtmadığını bildirdi. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, bütçe rakamlarının gerçeği yansıtmadığını bildirdi. Eğitim Bakanı İsmail Gökçek, bütçe rakamlarının gerçeği yansıtmadığını bildirdi.

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: ÇOCUKLARIN ÖĞRENE YAZILMI

6. E-TOPLUM

Çocuklardan öğrene yazılımı

Fatih Projesi

Cin'in internet marşını var

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH PROJESİ'NDE BÜYÜK İŞ BİRLİĞİ

Fatih Projesi'nde büyük iş birliği

Milli Eğitimden engelliye fırsat eşitliği

Engelliye fırsat eşitliği

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: ENGELİYE FIRSAT EŞİTLİĞİ

Engelliye fırsat eşitliği

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: MEB ENGELİ ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL ÖĞRETİM İÇERİĞİNİ İYİLETTİ

MEB engelli öğrencilerin dijital eğitim içeriğini iyiletti

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH, TABLET DEĞİL, İLİLSAL BİR PROJEDİR

Fatih, tablet değil, ilülsal bir projedir

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH PROJESİ'NE KATKI

NEU'den Fatih Projesi'ne katkı

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH PROJESİ'NE KATKI

Fatih Projesi'ne katkı

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: 7.5 MİLYON ÖĞRENCİ KURSA EĞİTİMİ SEÇTİ

7.5 milyon öğrenci kursta eğitimi seçti

Dershaneye takviye dersi

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: 700 bin tablet daha

700 bin tablet daha

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ REHBER ÖĞRETMEN GÖREVLİDİRMESİ YAPILACAK

Bilişim teknolojileri rehber öğretmen görevlendirilmesi yapılacak

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH PROJESİ'NDE YERİ ÜRETİM TEŞVİK EDİLECEK

Fatih Projesi'nde yerli üretim teşvik edilecek

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: ÖĞRENCİLERE 700 BİN KALEMLİ TABLET VERİLECEK

Öğrencilere 700 bin kalemli tablet verilecek

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH PROJESİ'NE KATKI

Fatih Projesi'ne katkı

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: FATİH PROJESİ'NE KATKI

Fatih Projesi'ne katkı

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: "FATİH PROJESİ İFİNAS ETTİ"

"Fatih Projesi ifinas etmişti"

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: 350 bin tahta daha kurulacak

350 bin tahta daha kurulacak

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: TABLET EĞİTİME KATKI SAĞLADI

Tablet eğitime katkı sağladı

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: ÖĞRENCİYE KALEMLİ VE KAMERALI TABLET

Öğrenciye kalemli ve kameralı tablet

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: YOKSUL AİLELERE ÜCRETSİZ İNTERNET

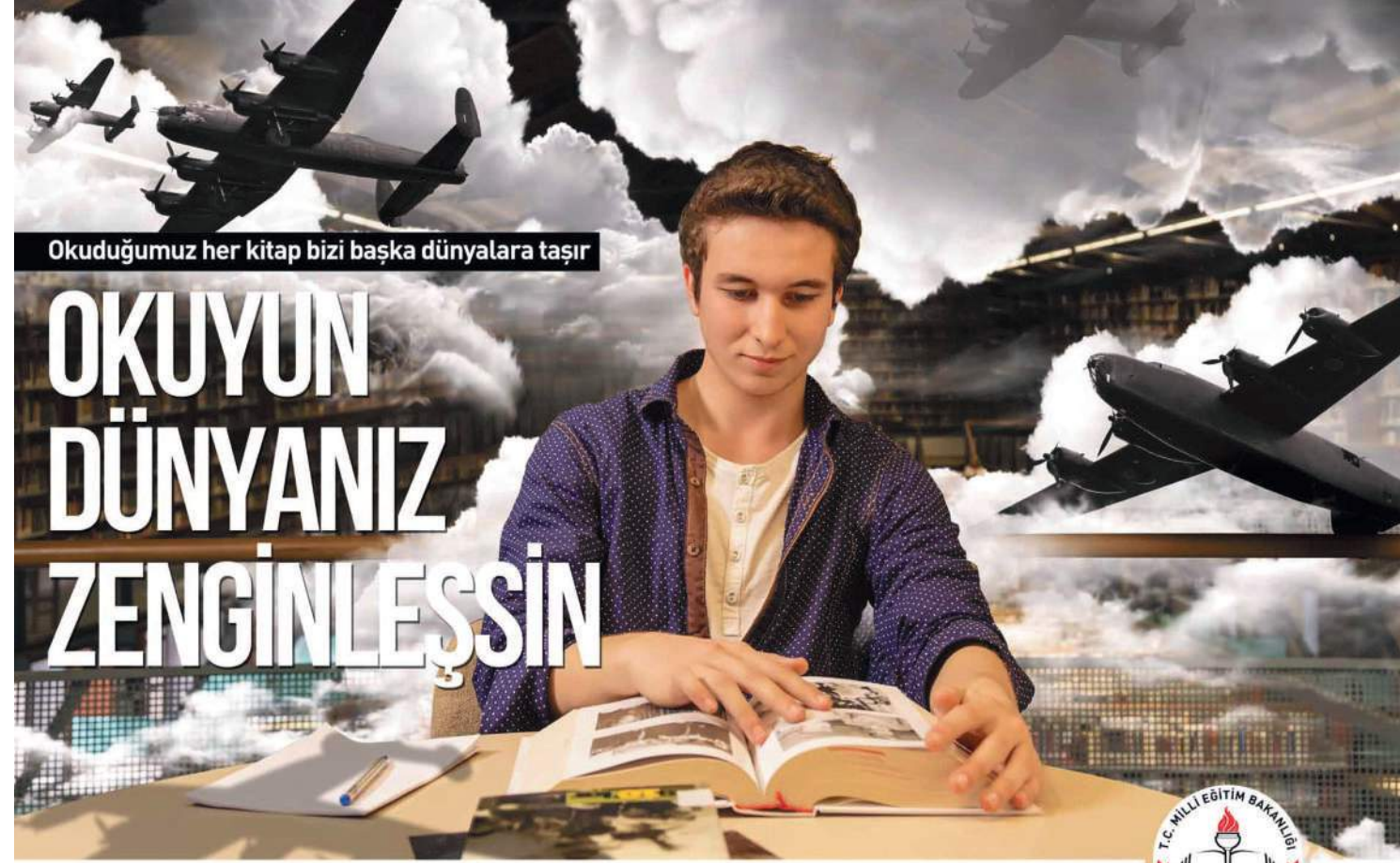
Yoksul ailelere ücretsiz internet

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: OKUL SIRALARINDA HEM KİTAPLAR HEM TABLETLER OLACAK

Okul sıralarında hem kitaplar hem tabletler olacak

interpress 11
TARİHİ: 13.02.2015
SAYFA NO: 1
SAYFA BAŞLIĞI: OKUL SIRALARINDA HEM KİTAPLAR HEM TABLETLER OLACAK

Okul sıralarında hem kitaplar hem tabletler olacak

YEGİTEK

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YENİLİK VE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DERGİSİ

Nisan 2016 6 Sayı: 13

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
06500 Teknikokullar - ANKARA

yegitek.meb.gov.tr
0 (312) 296 94 00

